gemeente
Loon
op Zand

Begroting 2025
Meerjarenraming 2026-2028

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 0
Voorwoord 2
Financieel perspectief 4
Leeswijzer 7
Venster 1. Bestuur en dienstverlening 8
Venster 2. Gemeenschappen 11
Venster 3. Omgeving en economische ontwikkeling 31
Venster 0. Overhead en algemene dekkingsmiddelen 42
Paragraaf 1. Lokale heffingen 45
Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 49
Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen 55
Paragraaf 4. Bedrijfsvoering 59
Paragraaf 5. Financiering 62
Paragraaf 6. Verbonden partijen 64
Paragraaf 7. Grondbeleid 73
Paragraaf 8. Wet open overheid 78
Overzicht van baten en lasten 79
Bijlage 1: Investeringsplan 2025 - 2028 84
Bijlage 2: Begroting 2025 naar taakvelden 86
Bijlage 3: Beleidsindicatoren BBV 88

Voorwoord

In ons coalitieakkoord staat: “We hebben geleerd dat we vooruit moeten kijken, maar ook klaar moeten staan om snel bij te sturen zonder de koers uit het oog te verliezen.” Dit uitgangspunt hanteren we in deze begroting voor 2025. Ondanks de financiële uitdagingen hebben we ervoor gekozen onze ambities te behouden. We willen niet inleveren op de kwaliteit van onze dienstverlening, de huisvesting van scholen of het onderhoud van groen in de wijken. Onze ambtelijke organisatie is daarbij onmisbaar; een gezonde organisatie helpt ons om de toekomst met vertrouwen tegemoet te treden.

Financieel gezond voor een weerbare toekomst
We zien op meerdere vlakken stijgende kosten, maar de behoefte om de dienstverlening op een hoger peil te brengen en om de ingezette ambities te realiseren blijft. Grote ombuigingen zouden de plannen die we hebben ingezet te veel schaden. Daarnaast zijn er veel kostenposten die maar minimaal te beïnvloeden zijn.

Toch hebben we hier kritisch naar gekeken en voor ongeveer 300.000 euro structureel bijgesteld in de begroting. Maar ook een forse verhoging van de onroerendezaakbelasting (OZB) in 2025 en de toeristenbelasting in 2026 is onontkoombaar. Want we willen de noodzakelijke voorzieningen, zoals bijvoorbeeld scholenhuisvesting en onderhoud groen, waarborgen en ambities realiseren. We zijn goed op weg, maar moeten nu doorpakken. Mede gezien de financiële kaders en koers van het Rijk beschouwen we deze verhoging als de beste manier om onze gemeente sterk en veerkrachtig te houden.

Tijdens de Russische invasie van Oekraïne en de energiecrisis hebben we de OZB niet verhoogd om onze inwoners stabiliteit te bieden. Dit is echter niet volhoudbaar. Ook voor de toeristenbelasting kiezen we ervoor om deze in 2026 in lijn te brengen met de landelijke trend. Deze aanpassing is essentieel voor een gezonde financiële positie en om onze plannen voor de komende jaren te realiseren, waardoor we weerbaar de toekomst ingaan.

Bestuur en dienstverlening
Loon op Zand streeft naar een sterke gemeente met een organisatie die klaar is voor de toekomst. We werken samen met inwoners en ondernemers om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Daarbij zorgen we ervoor dat onze dienstverlening optimaal blijft, we goed bereikbaar zijn en de kwaliteit van onze systemen op peil blijft. Openbare orde en veiligheid blijven voor ons belangrijke speerpunten, zodat iedereen zich veilig voelt en met vertrouwen kan wonen, werken en recreëren in onze gemeente.

Sterke gemeenschappen
De kracht van onze gemeente ligt in de betrokkenheid van onze inwoners, verenigingen en vrijwilligers. Toch zien we dat steeds meer mensen specialistische hulp zoeken, omdat ze minder hulp uit hun eigen omgeving krijgen. Dit verhoogt de druk op de zorg en ondersteuning. We staan voor grote uitdagingen in het sociaal domein: zoals de stijgende vraag naar maatwerkzorg, stijgende zorgkosten, wachtlijsten en een tekort aan zorgpersoneel. Om hiermee om te gaan, is een transformatie nodig die gericht is op het versterken van onze lokale teams en de sociale basis. We werken volgens landelijke hervormingen zoals de Hervormingsagenda Jeugd en het Integraal Zorgakkoord, waarmee we dure maatwerkvoorzieningen zoveel mogelijk proberen te verminderen. Tegelijkertijd willen we ervoor zorgen dat hulp beschikbaar blijft voor de meest kwetsbare mensen die dit het hardst nodig hebben. Door wijkteams te versterken en vrijwillige ondersteuning te bevorderen, verbeteren we de toegang tot zorg en zorgen we ervoor dat iedereen kan meedoen in onze gemeenschap. Sociale cohesie blijft essentieel: sterke gemeenschappen, waar mensen elkaar kennen en helpen, zijn net zo belangrijk als de zorg die wij als gemeente bieden.

Omgeving en economische ontwikkeling
We blijven trouw aan onze duurzaamheidsdoelen. Loon op Zand moet een fijne plek blijven om te wonen, werken en recreëren. We zetten in op meer recreatieve voorzieningen en bouwen duurzame en betaalbare woningen om door te groeien naar 25.000 inwoners. Daarbij houden we ons vast aan onze visie voor een energieneutrale en aardgasvrije toekomst in 2050. We zorgen voor meer groen in de openbare ruimte, betere mobiliteit en zetten in op het hergebruik van materialen en minder afval. Daarnaast blijven we werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en stimuleren we toerisme en werkgelegenheid, zodat onze economie sterk blijft.

Ondanks de financiële uitdagingen blijven we ons samen met onze inwoners inzetten voor een sterke, sociale en duurzame gemeente. We kijken vooruit en houden koers, met oog voor wat belangrijk is.

College van burgemeester en wethouders

Kaatsheuvel – 1 oktober 2024

Financieel perspectief

Begroting 2025
De meerjarenraming in de begroting 2024 maakte inzichtelijk dat voor de gemeente Loon op Zand vanaf 2026 rode cijfers dreigden. En de besluiten van het nieuwe kabinet dragen hieraan bij. De VNG gaf in het begrotingsadvies 2025-2028 aan 'prepare for the worst, hope for the best'. Met dit in onze gedachten maakten wij met zorg de financiële begroting voor 2025 en volgende jaren sluitend.

In onderstaande tabel is de financiële opbouw van de begroting gepresenteerd. Het startpunt voor de begroting 2025 en meerjarenraming is als volgt opgebouwd: het saldo van de primitieve begroting 2024-2027 met jaarschijf 2028 aangevuld. Vervolgens voegen we de raadsbesluiten tot en met mei 2024 toe en tot slot nemen we de saldo's uit de eerste bestuursrapportage 2024 op. Dit leidt tot het startpunt van deze begroting. Vervolgens nemen we de algemene ontwikkelingen op, nemen we het nieuwe beleid uit de Kadernota 2025 over, gevolgd door ambities en ontwikkelingen met financiële vertaling. Tot slot volgen de bezuinigingen en de mutaties in de reserves. In de vensters leest u een toelichting op het nieuw beleid, ambities en wettelijke taken en de bezuinigingen, in het financieel perspectief staat een korte toelichting.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Primitieve begroting 2024-2027	1.013	-772	-990	-2.727
Raadsbesluiten tot en met mei 2024	-92	-78	-75	-112
1e Bestuursrapportage 2024	-1.363	-817	-359	221
Startpunt begroting 2025	**-442**	**-1.667**	**-1.425**	**-2.618**

Algemene ontwikkelingen				
Bijstelling begroting gemeenschappelijke regelingen	-744	-678	-720	-801
Prognoses begroting	342	509	510	380
Toeristenbelasting (extra verhoging)	-270	1.847	1.891	2.045
Onroerende zaak belasting (extra verhoging)	1.077	1.107	1.136	1.162
Kapitaallasten	122	-46	363	234
Stelposten	-279	-280	-304	-322
Overige wijzigingen	108	-313	-357	1.138
Totaal algemene ontwikkelingen	**356**	**2.147**	**2.520**	**3.836**

Nieuw beleid vanuit de Kadernota				
Pilot inzet trainees	-98	-130	-	-
Tijdelijke huisvesting klaslokalen	-150	-200	-200	-200
Beheersend transformeren	-233	-450	-	-
Subsidie Witte Kasteel	-30	-30	-30	-30
Economische en Toeristische visie	-50	-50	-50	-50
Onderzoek centrum ontwikkeling	-115	-115	-	-
Applicatie restafval	-10	-	-	-
Aanbesteding abri's 2m2 panelen	-14	-	-	-
Landschapspark Pauwels	-30	-30	-30	-30
Kapitaallasten investeringen	-	-8	-8	-8
Totaal nieuw beleid vanuit de Kadernota	**-730**	**-1.013**	**-318**	**-318**

Ambities en ontwikkelingen met financiële vertaling				
Verduurzamen Hilsestraat	-	-62	-62	-62
Cultuurbeleid en Cultureel erfgoed	-25	-25	-70	-70
Onderwijshuisvesting De Vaert en V. Haestrechtcollege	-	-	-250	-900
Flexwoningen	-	-72	-72	-72
Beter beheersbaar maken Hulp in Huishouden	-300	-600	-600	-600
Totaal ambities en ontwikkelingen	**-325**	**-759**	**-1.054**	**-1.704**

Bezuinigingen				
Venster 0	77	77	77	77
Venster 2	81	81	81	81
Venster 3	143	143	143	143
Taakstelling	-	150	150	150
Totaal bezuinigingen	**301**	**451**	**451**	**451**

Inzet reserve				
Geen versterking algemene reserve	400	-	-	-
Lagere uitkering gemeentefonds	700	-	-	-
Inzetten bestemmingsreserves	-	995	-	-
Totaal mutaties reserves	**1.100**	**995**	**-**	**-**

Saldo begroting 2025 en meerjarenraming	**261**	**155**	**175**	**-352**

Algemene ontwikkelingen
Algemene ontwikkelingen zijn op basis van nieuwe wet- en regelgeving of vanuit het oogpunt van instandhouding van kapitaalgoederen. Het gaat hier om ontwikkelingen die een wijziging inhouden op bestaand beleid of nieuwe ontwikkelingen die vanuit wettelijke regelingen, voorschriften of door Rijks- en/of provinciaalbeleid op onze gemeente afkomen.

In juni 2024 stemde de raad in met de begroting 2025 van onze gemeenschappelijke regelingen. We verwerken in onze begroting het verschil tussen begroting 2024 incl. wijzigingen jaarschijf 2025 en de kosten die de gemeenschappelijke regelingen in hun begroting 2025 hebben opgenomen.

De ontwikkeling van de prijs en de hoeveelheid voor onder andere de bijzondere bijstand, de doorbelasting interne uren aan projecten, de (omgevings)vergunningen, de documenten verstrekt door burgerzaken verwerken wij onder de prognose begroting.

Ieder jaar investeren wij in onze kapitaalgoederen (o.a. wegen, riool) en starten wij met projecten. De investeringen nemen kapitaallasten met zich mee. In de begroting vindt een actualisatie plaats en maken we een nieuwe inschatting van de toekomstige kapitaallasten.

De stelpost is bedoeld voor prijsinflatie. Deze post zetten we jaarlijks in voor de indexeringen die we niet vooraf konden toe delen aan een specifieke post.

In de Kadernota 2025 is het uitgangspunt dat de lokale heffingen met consumentprijsindex, zoals vermeld in de meicirculaire worden verhoogd. Zoals de bestuursrapportage 2024 laat zien, dreigt er voor de gemeente Loon op Zand ‘rode’ cijfers te ontstaan. We hebben een opgave om ons huidige beleid voort te zetten en toekomstige ontwikkeling te kunnen uitvoeren. De onroerende zaak belasting neemt hierdoor toe met 17,6%. De toeristenbelasting blijft in 2025 gelijk en vanaf 2026 maken we deze gelijk aan het landelijk gemiddelde op basis van de Atlas van de Toeristenbelasting van het COELO. Het tarief voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid. Voor afvalstoffenheffing stijgt het vastrecht, het variabele deel blijft gelijk aan 2024. De rioolheffing neemt toe door het actualiseren van het meerjarig rioolplan. De hondenbelasting neemt met de consumentprijsindex 2,8% zoals vermeld in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds toe. Een specificatie van de ontwikkeling van de lokale heffingen leest u in paragraaf 1 Lokale heffingen.

Nieuw beleid en aanpassingen op bestaand beleid
De kadernota 2025 bevat het nieuwe beleid voor komende jaren. Deze zijn het uitgangspunt voor de begroting 2025-2028. In de hoofdstukken leest u per venster een toelichting op het nieuwe beleid. Alle posten die financieel gespecificeerd konden worden, zijn in de begroting opgenomen.

Ambities– ontwikkelingen
Naast het nieuwe beleid en de aanpassingen op bestaand beleid hebben we ook ambities in de kadernota opgenomen. Deze ambities namen we in de begroting op. De ambitie zoals het realiseren van flexwoningen en onderwijshuisvesting zijn opgenomen in de jaarschijven 2026 en verder.

Hulp in huishouden - Ontwikkelingen
We weten dat we per 2025 de hulp in de huishouding opnieuw moeten aanbesteden en dat het uurtarief zal toenemen t.o.v. het huidige uurtarief. Mede hierdoor gaan we sturen op het beheersbaar maken van de uitgaven voor de hulp in het huishouden.

Bezuinigingen
Komende jaren hebben we een taakstelling om te realiseren, een klein onderdeel van de bezuiniging kunnen we nog niet toerekenen aan een venster. In 2025 gaan we dit nader bepalen. In de hoofdstukken leest u de toelichting op de bezuinigingen.

Reserves
De VNG heeft een begrotingsadvies voor de begroting 2025-2028 gegeven en de toezichthouder stemt hiermee in. Het advies is eenmalig de korting uit het gemeentefonds compenseren met geld uit de algemene reserve om de begroting 2025 structureel en reëel in evenwicht te krijgen.

Met de begroting 2019 stelde de raad vast ieder jaar de algemene reserve te versterken. Het begrotingssaldo 2025 is ontoereikend om de algemene reserve te versterken.

Overzicht structureel begrotingssaldo
De Provincie toetst op het structurele saldo voor het lopende begrotingsjaar. De meerjarenraming hoeft niet sluitende te zijn, maar als de tekorten toenemen verwacht de Provincie dat de gemeente nadenkt om deze tekorten te voorkomen. In de begroting 2025 hebben we een structureel en reëel evenwicht gerealiseerd voor 2025, 2026 en 2027 in 2028 zien we een negatief resultaat.

Structureel begrotingsresultaat (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Saldo van baten en lasten	261	155	175	-352
Incidentele baten en lasten (saldo)	862	370	-	-
Incidentele mutaties met reserves (saldo)	-139	-237	-	-
Totaal structureel begrotingsresultaat	**984**	**288**	**175**	**-352**

Investeringsbegroting
In de begroting 2025 nemen we het investeringsplan voor de jaren 2025-2028 op. Het investeringsplan bevat alle investeringen voor komende jaren, waarvan we nu weten dat deze zich gaan voordoen. Het plan is samengesteld met behulp van informatie uit de beheer- en beleidsplannen van de gemeente Loon op Zand. In het plan nemen we zowel de nieuwe als de vervangingsinvesteringen op. Het totaal aan investeringen voor 2025 is € 7,8 miljoen voor nieuwe investeringen en € 0,5 miljoen voor vervangingsinvesteringen.

Leeswijzer

De begroting voor dit jaar heeft dezelfde structuur en vormgeving als die van 2024. De begroting is een belangrijk basisdocument voor de planning- en controlcyclus. Halverwege het jaar rapporteren we de voortgang in de bestuursrapportage, waarna we bijsturen waar nodig.

Indeling van de vensters
De begroting is ingedeeld in vensters. Ieder venster kent een vaste structuur. We starten met het schetsen van de paraplu voor het venster. Dit is de langetermijnambitie voor respectievelijk het bestuurlijke, sociale en het fysieke domein. Vervolgens behandelen we binnen ieder venster verschillende thema's. Per thema houden we de volgende structuur aan:

Wat willen we bereiken?
Hier beschrijven we de maatschappelijke effecten die we per thema nastreven, gebaseerd op vastgestelde beleidsdocumenten. We kiezen hier voor een opsomming. In de begroting laten we vooral zien hoe de middelen worden toegekend aan de beleidsdomeinen en om welke reden. Voor verdere uitleg verwijzen we naar de specifieke beleidsdocumenten.

Wat gaan we daarvoor doen?
Als gemeente hebben we een groot aantal reguliere en vaste activiteiten. Denk bijvoorbeeld aan het uitgeven van paspoorten of het verlenen van subsidies. Het gesprek met de raad richt zich vaak op ontwikkelingen en innovaties; de opgaven. Voor een aantal activiteiten is gekozen om de uitvoering in samenwerkingsverbanden uit te voeren. Onder deze noemer geven we de volgende drie onderdelen weer:

- *Reguliere activiteiten*
  Het grootste deel van de middelen gaat naar vaste taken, zoals onder andere het verstrekken van vergunningen en het bieden van zorg en ondersteuning aan onze maatschappij.
- *Samenwerkingsverbanden*
  Voor sommige taken werken we samen met andere partijen.
- *Opgaven*
  Ontwikkelingen en innovaties die speciale aandacht krijgen in het gesprek met de raad.

Beschrijving reguliere activiteiten – waar mogelijk voorzien van output georiënteerd kengetal
We beschrijven een aantal van onze reguliere activiteiten. We maken deze inzichtelijk door – waar mogelijk – voor deze activiteiten een output georiënteerd kengetal op te nemen. Deze kengetallen zijn in de begroting bedoeld om de gewenste trend te laten zien. In de jaarrekening zullen we deze kengetallen op basis van realisatie weergeven. Dit is bedoeld om met elkaar het gesprek te kunnen voeren over de ontwikkeling die werkelijk is gerealiseerd. Dit is de tweede keer dat we gebruikmaken van outputgeoriënteerde kengetallen. We blijven dit in de komende jaren verder uitwerken en verfijnen zodat de informatiewaarde toeneemt.
De activiteiten van een verbonden partij kunnen bijdragen aan diverse ambities en resultaten. Echter, in financiële zin is elke verbonden partij verbonden aan een thema. Als een verbonden partij financieel is opgenomen onder een thema dan wordt die genoemd.

Opgaven per thema
Tot slot komen de opgaven per thema aan de orde. Als een verkorte opdrachtformulering geven we in begroting weer wat u van het college mag verwachten.

Wat mag het kosten
We sluiten een venster af met het beantwoorden van de vraag "Wat mag het kosten?". Voor het begrotingsjaar laten we per thema zien wat de baten en lasten zijn van bestaand beleid. Het gaat hierbij om het doorvoeren van gewijzigde prognoses en de consequenties van eerder genomen besluiten. De keuzes die we noemden in het financieel perspectief laten we zien onder voorstellen voor nieuw beleid en bezuinigingen. Voor de toelichting van deze voorstellen sluiten we aan bij de systematiek van de financiële toelichtingen in de bestuursrapportage:

- Een positief effect laten we zien met Voordeel en een negatief effect laten we zien met "-" en Nadeel.
- Bij de Vensters laten we een incidenteel effect zien met I en een structureel effect met S.
- De bedragen in de tabellen en grafieken worden, tenzij anders vermeld, afgerond in duizenden euro's. Optellingen kunnen een beetje afwijken door de afrondingen.

Venster 1. Bestuur en dienstverlening

Ambitie

Loon op Zand is een sterke, zelfstandige gemeente waarin de inwoner centraal staat. Nieuwe plannen maken we samen met onze inwoners en we staan open voor initiatieven uit de samenleving. Het inwonerspanel denkt met ons mee over actuele thema's die in onze gemeente gaan spelen.

We investeren in een toekomstbestendige organisatie die ambities mogelijk maakt in een veranderende samenleving. We willen optimaal inspelen op vragen vanuit de samenleving en onze dienstverlening sluit aan bij de behoeften van onze inwoners. We willen klaarstaan voor onze inwoners; van het uitgeven van een paspoort tot het gezamenlijk oplossen van maatschappelijke uitdagingen. Het organiseren van een open dialoog hierover met de raad en de samenleving draagt bij aan een krachtig bestuur. We doen dit met een robuuste, resultaatgerichte en vitale organisatie.

We denken in mogelijkheden. We werken samen met andere overheden als dit ons meerwaarde oplevert. We zijn een actieve partner in de regio, die bijdraagt aan gemeenschappelijke doelen en de vruchten van de samenwerking plukt.

1.1 Bestuur en organisatie

Wat willen we bereiken?
- We pakken uitdagingen samen met onze inwoners en (maatschappelijke) organisaties aan.
- Onze organisatie is robuust, resultaatgericht en vitaal.
- We zijn een weerbare en integrale ambtelijke en bestuurlijke organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
1.1 Bestuur en organisatie	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
We faciliteren verschillende vormen van inwonerparticipatie				
Inwonerspaneel en bijeenkomsten	2	2	3 á 4	3 á 4
Het uitvoeren van verkiezingen				
Een onweerlegbare verkiezingsuitslag	Ja	Ja	Ja	Ja
We stimuleren jongeren om zich maatschappelijk actief in te zetten				
Aantal vergaderingen kindergemeenteraad	5	7	6	6

Onze verbonden partijen:
- Regio Hart van Brabant

Onze speerpunten:
De ontwikkeling van de organisatie heeft een centrale plaats in dit thema. Wij werken aan een toekomstbestendige organisatie. Het takenpakket van de gemeente blijft in ontwikkeling en wij dragen zorg dat onze organisatie hierop voldoende is toegerust. In de paragraaf bedrijfsvoering gaan we hier op in.

1.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?
- Onze inwoners zijn tevreden over onze dienstverlening.
- We zijn goed bereikbaar voor onze inwoners.
- De kwaliteit van de systemen op niveau houden.

Wat gaan we daar voor doen?

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
1.2 Dienstverlening	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Het leveren van publieksdienstverlening aan onze inwoners				
Inwoners kunnen binnen drie werkdagen terecht voor het maken van een afspraak bij burgerzaken	85%	85%	85%	85%
Zorgen voor een goede, juiste en tijdige verwerking van belangrijke levensgebeurtenissen van onze inwoners				
zoals geboorte, huwelijk, paspoort, rijbewijs, verhuizing en naturalisatie	99%	94%	95%	95%
Telefonische bereikbaarheid				
Waardering van ons telefonisch klantcontact	5,6	*	7	7,5

** In 2023 is er geen onderzoek uitgevoerd.*

Onze speerpunten:
We zetten in op het versterken van onze dienstverlening en weten hoe inwoners onze dienstverlening ervaren. In 2025 blijven we inzetten op de verdere implementatie van de kanalenstrategie door het verbeteren van onze voorkeurskanalen.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?
We bieden een veilige woon-, leef-, werk- en recreatieomgeving voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan werken met een levend focusblad waar we onderscheid maken tussen prioriteiten, opgaven en taken. Een sterke gemeente vraagt ook om een veilige samenleving. We zijn actief in het bestrijden van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast zetten we in op preventie om onze jeugd weerbaar te maken tegen ondermijnende criminaliteit. Naast extra inzet van jongerenwerk investeren we verder in de doorontwikkeling van de aanpak conform het zevenstappenmodel om vroegtijdig jeugd uit de verleiding te houden van het snelle geld en criminele pad. We kijken met de jongeren naar wat zij nodig hebben en passen daar onze interventies op aan.

Binnen het veiligheidsdomein investeren we op de gestelde prioriteiten door interventies en campagnes te voeren die passen bij de tijd. Digitale veiligheid is bijvoorbeeld een gebied waar snelle veranderingen in plaatsvinden. We ontwikkelen het veiligheidsbeleid door en richten ons komend jaar ook op opgaven op het gebied van polarisatie en radicalisering. We zorgen laagdrempelige acties/momenten om uit de samenleving op te halen wat er speelt zodat Fixi niet leidend is. We hopen hiermee de inwoners en ondernemers te spreken zonder dat er al “iets aan de hand is”.

We zetten tevens een klankbordgroep op ten aanzien van leefbaarheid en veiligheid. Door thematisch in te zetten op wat er in de wijken speelt, betrekken we hopelijk ook anderen dan de huidige buurtpreventieteamleden in onderwerpen als preventie, veiligheid en leefbaarheid. Weerbaarheid is hierbij een uitgangspunt, waarvoor we ook aandacht hebben in onze verder te ontwikkelen visie op ondermijning.

Binnen onze reguliere taken:
In de periode 2023-2026 kent ons veiligheidsbeleid de volgende prioriteiten:
- We acteren op alle vormen van overlast die de leefomgeving van onze inwoners, ondernemers en bezoekers aantast.
- We streven naar een verbetering van de veiligheidsbeleving op en rondom school, vergroten kansen voor risicojongeren en streven naar een afname van jeugdcriminaliteit.
- Verbinding zorg en veiligheid: we zorgen voor een zo goed mogelijke samenwerking tussen de betrokkenen en zetten in op een effectieve persoonsgerichte aanpak.
- Ondermijning: we zetten in op bewustwording en verhogen zo de maatschappelijke weerbaarheid en meldingsbereidheid.
- We zetten ons in om te voorkomen dat inwoners en bedrijven slachtoffer worden van cybercrime met als doel een betere weerbaarheid in de digitale wereld.

Onze verbonden partijen:
- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
- Regionale ambulance voorziening (RAV)

Onze speerpunten:
Wij blijven inzetten op gestelde prioriteiten die de gemeenteraad vaststelde in het meerjarig veiligheidsbeleid en gaan daarnaast aan de slag met de opgave polarisatie en radicalisering.

Wat mag het kosten in 2025?

Venster 1: Bestuur en dienstverlening	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
1.1 Bestuur en organisatie	-1.683	-	-1.748	-	-1.794	-	-1.852	-
1.2 Dienstverlening	-368	432	-368	432	-369	432	-370	432
1.3 Openbare orde en veiligheid	-2.224	126	-2.281	143	-2.326	125	-2.385	131
Subtotaal	**-4.276**	**558**	**-4.397**	**575**	**-4.489**	**557**	**-4.607**	**563**
1.99 Mutaties reserves	-	2	-	2	-	2	-	2
Totaal	**-4.276**	**560**	**-4.397**	**577**	**-4.489**	**559**	**-4.607**	**565**

Nieuw beleid Venster 1: Bestuur en dienstverlening	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
1.1 Bestuur en organisatie	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2 Dienstverlening	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3 Openbare orde en veiligheid	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
1.99 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal nieuw beleid Venster 1	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Totaal bezuinigingen Venster 1	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Binnen dit venster is geen nieuw beleid of bezuiniging welke toegelicht dient te worden.

Venster 2. Gemeenschappen

Ambitie

Het Sociaal Domein kent een aantal grote uitdagingen. Maatschappelijke ontwikkelingen in combinatie met financiële tekorten dwingen ons om het systeem te veranderen, deze zijn onder andere:

- beperkte personele capaciteit bij professionals in het veld;
- een toenemende vraag naar specialistische hulp;
- een toename van gezinnen met schuldenproblematiek;
- een groter wordende groep ouderen met een hulpvraag;
- een grotere ondersteuningsvraag door de invoering van het abonnementstarief in de Wmo;
- de vele toegangsmogelijkheden tot Jeugdzorg;
- de landelijke aangenomen Hervormingsagenda jeugd;
- toename van kinderen en jongeren met een verwijzing naar professionele jeugdhulp.

Zorg en ondersteuning beschikbaar houden waar deze het hardst nodig zijn
Het maatschappelijke uitgangspunt dat gemeenten alle problemen op moeten/kunnen lossen en inwoners hulpvragen baseren op het "hebben van het recht" op zorg of ondersteuning is niet houdbaar. Tegelijkertijd draagt de gemeente sinds de decentralisaties in 2015 een grotere verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van inwoners die het niet meer alleen af kunnen. De gemeente kan het echter ook niet alleen. De verandering in het systeem ligt o.a. in de samenwerking tussen alle partijen in de keten: gemeente, onderwijs, huisartsen, zorgverzekeraars, zorgaanbieders, werkgevers, verenigingen, partijen uit het voorliggend veld en inwoners. Met alle betrokken partijen dragen we een gedeelde verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning beschikbaar te houden voor de meest kwetsbare kinderen, gezinnen en hulpbehoevenden. Er moeten ‘horizontaal’ en regionaal afspraken gemaakt worden die de nieuwe basis leggen voor een beter stelsel. In die nieuwe werkelijkheid krijgen onze inwoners de ondersteuning die ze echt nodig hebben, is focus op preventie, signaleren we vroegtijdig en zijn de financiën beter beheersbaar.

Investeren in een Sterke Samenleving voor efficiëntere zorg
In Loon op Zand kiezen we daarom voor een aanpak die zich richt op de opgaven ‘Sterke gemeenschap’ en ‘Sterke Lokale Teams’. Deze totaalaanpak moet uiteindelijk, in samenwerking met de inwoners en ketenpartners, zorgen voor een sterke gemeenschap en een afname van dure individuele specialistische maatwerk voorzieningen. We willen dit realiseren door de sociale basis te versterken en de huidige toegang tot zorg anders, efficiënter, collectiever, effectiever en meer preventief in te richten. Dit beogen we niet enkel vanuit de lokale noodzaak voor onze inwoners maar sluiten hierbij aan op de regionale en landelijke ontwikkelingen. De regionale inkoop, de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind- & Gezinsbescherming en het Integraal Zorg Akkoord onderstrepen het belang om hiermee aan de slag te zijn. Deze ontwikkelingen zijn veelal bindend en kennen een financiële opgave. Niets doen is dan ook geen optie. Om aan onze doelen en verplichtingen te voldoen is het noodzakelijk om (tijdelijk) meer te investeren in beide opgaven met als doel ervoor te zorgen dat de structurele uitgaven (op termijn) afnemen en onze inwoners veerkrachtiger en minder kwetsbaar worden en dat voor kwetsbare inwoners een sterke omgeving bestaat die hen kan aanvullen en opvangen. Dit is een majeure opgave, een opgave waarvoor alle gemeenten in ons land staan. Landelijke en regionale kaders geven ons richting maar lokaal zijn we verantwoordelijk voor de invulling.

Aanpassing van zorg en ondersteuning door nieuwe regionale inkoop
Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor de wettelijke taken die in 2015 (of al eerder) zijn gedecentraliseerd. Deze wettelijke taken komen voort uit:

- de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- de Jeugdwet;
- de Participatiewet;
- de Wet op het primair onderwijs.

Binnen deze wetten gaat het om zowel preventieve hulp als geïndiceerde specialistische hulp. Als Loon op Zand dragen we hier binnen de regio Hart van Brabant een gezamenlijk verantwoordelijkheid in. In lijn met de landelijke beweging is binnen onze regio in 2019 al geconstateerd dat het anders moet, omdat het huidige systeem niet houdbaar is. De regio is dan ook nadrukkelijk in beweging. Loon op Zand kan en wil niet achterblijven om in zowel de landelijke als regionale ontwikkelingen mee te gaan. Onderdelen van de Wmo worden sinds 2024 al anders ingekocht (SIEM). Een belangrijke nieuwe ontwikkeling betreft de inkoop van de

(lichte) ambulante ondersteuning voor jeugd. Deze zal vanaf 1 januari 2027 niet langer regionaal ingekocht worden. Hierdoor moeten we deze ondersteuning anders en dichterbij organiseren. Dat zorgt voor een grote en belangrijke opgave. Met de huidige kennis is het beeld dat circa 70% van deze ondersteuning gaat landen in onze Sterke Lokale Teams. Dit komt neer op circa 250 tot 300 jeugdigen. Deze zullen per 1 januari 2027 op een andere manier ondersteuning moeten kunnen krijgen.

Tijdelijke investering voor langdurige kostenbesparing
Onze aanpak via de opgaven moet uiteindelijk zorgen voor een afname van dure individuele specialistische maatwerk voorzieningen. Dat is in het huidige stelsel niet langer houdbaar. De reeds gedane investeringen zijn helpend maar nog onvoldoende. Deze dienen dan ook structureel te worden door vertaald. Om aan onze doelen en verplichtingen te voldoen is het noodzakelijk om (tijdelijk) meer te investeren in beide opgaven met als doel ervoor te zorgen dat de structurele uitgaven (op termijn) afnemen. Onze reguliere activiteiten vullen we aan met nieuwe maatregelen en interventies die we inrichten op kostenbesparing (op de langere termijn) én op het leveren van een bijdrage aan onze opgaven.
Door op korte termijn (2025) een aantal wijzigingen door te voeren zorgen we ervoor dat we onze inwoners beter en passender helpen. Deze wijzigingen hebben betrekking op:

- de huidige toegang tot zorg via de lokale teams efficiënter, effectiever en preventiever in te richten;
- een andere manier van hulpverlenen (o.a. in de toegang zelf het bieden van lichte hulp organiseren);
- het versterken van de gemeenschap.

Majeure opdracht
Het investeren in een Sterke gemeenschap, het inrichten van Sterke Lokale Teams én het ombuigen van de vaardigheden van onze professionals in de toegang (en mogelijk breder) maakt dat we een brede maatschappelijke en daarmee forse opdracht hebben. Dit betreft een langdurig en meerjarig traject waarbij we niet de belofte maken dat we hiermee alle (financiële) problemen oplossen. Desondanks weten we een aantal dingen inmiddels zeker. De wereld om ons heen verandert continu.

Rendement denken versus morele afweging
Desondanks meten we natuurlijk voor zoveel als mogelijk de effecten. Het paradoxale aan het meten van maatregelen is dat je meet wat je juist probeert te voorkomen; dat is lastig. Het versterken van het jongerenwerk moet de inzet van specialistische jeugdhulp bijvoorbeeld voorkomen. Maar hoe meet je iets wat er niet is omdat je het hebt voorkomen? Er zijn onderzoeken die dit verband aantonen, maar het is een essentiële taak van onze volksvertegenwoordigers in het college en de raad om niet enkel gebaseerd op rendementsbepalingen te kiezen voor investeringen in maatregelen, acties en initiatieven. In veel gevallen zijn dit morele afwegingen en keuzes die richting geven zodat we doen wat de gemeenschap van ons vraagt.

2.1. Onderwijs

Wat willen we bereiken?
Binnen de door Loon op Zand beoogde Sterke gemeenschap is het van groot belang dat kinderen kunnen leren en een gezonde ontwikkeling door kunnen maken. Hiervoor is goede kinderopvang en onderwijs cruciaal. We streven daarom naar een gezonde, veilige en toekomstgerichte leer-, ontwikkel- en leefomgeving voor de Loonse kinderen en jongeren, hun ouders/verzorgers en begeleidende professionals. We werken hieraan vanuit de Loonse Educatieve Agenda (LEA) 2025-2029. Hierin leggen we een nadrukkelijke link tussen onderwijs en aan de jeugd en jongeren gerelateerde onderwerpen. De inhoudelijke aspecten waar we in de LEA 2025-2029 nadrukkelijk aan gaan werken zijn:

- bestaanszekerheid;
- doorlopende leerlijnen;
- taal / basisvaardigheden;
- fysieke gezondheid;
- mentale gezondheid;
- gedrag en uitval daardoor.

De procesmatige aspecten betreffen:

- samenwerking ouders / verzorgers en begeleidende partners;
- online leefwereld;
- onderlinge uitwisseling gegevens tussen partners;
- onderlinge uitwisseling kennis en informatie tussen partners.

De bovenstaand omschreven onderdelen sluiten dan ook nadrukkelijk aan op wat we beogen vanuit de opgaven Sterke gemeenschap en Sterke toegang. Logischerwijs kent het onderwijs een iets meer separate benadering, maar zowel vanuit het onderwijs als vanuit de gemeentelijke opgaven beogen we dat ieder kind, elke jongere en elk gezin mee kan doen in onze gemeenschap. Hierin vinden we het belangrijk dat we voor alle kinderen en jongeren in onze gemeente een goede basis bieden op gebied van educatie en gezondheid.

Vanuit de Wet op het primair onderwijs, de Wet kinderopvang en de Wet op het voorgezet onderwijs kennen we als gemeente Loon op Zand een grote wettelijke verantwoordelijkheid. Deze dragen dan ook bij aan onze wens en ambitie om met onze partners in gesprek te zijn over onze doelen en ambities. Specifiek ziet het verplichtende karakter vanuit wetgeving toe op de toeleiding van doelgroep peuters naar voorschoolse educatie en op onderwijshuisvesting. We zorgen daarom onder andere voor voldoende en goede onderwijshuisvesting. We staan hierbij voor primair onderwijs in alle drie de kernen en voor voortgezet onderwijs binnen onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het onderwijs kent logischerwijs een nadrukkelijke relatie tot het creëren van een Sterke gemeenschap en tot de inzet van (specialistische) hulp en ondersteuning. In een Sterke gemeenschap faciliteren we voorzieningen waarmee we bijdragen aan het feit dat kinderen zich kunnen ontwikkelen. In samenwerking met de te organiseren Sterke lokale Teams moeten kinderen die voor een bepaalde periode ondersteuning nodig hebben deze kunnen krijgen. Dat wat we doen binnen het onderwijs hangt dan ook sterk samen met onze opgaven. Voor 2025 zetten we hieromtrent in op:

- Kinderopvangorganisatie(s) in staat stellen om te voorzien in aanbod ten behoeve van kinderen van 2,5 tot 4 jaar voor voorschoolse educatie (vve). Dit doen we vanuit de middelen voor het gemeentelijk onderwijs-achterstandenbeleid om het aanbod voor doelgroep peuters in het geheel van vroeg- en voorschoolse voorzieningen te borgen.
- Voldoende en kwalitatief goed onderwijs borgen (onder andere) door hierop toe te zien.
- Middels Loonse Educatieve Agenda 2025-2029 de ontwikkelkansen optimaliseren.
- We stellen scholen in staat om te investeren in activiteiten die bijdragen aan de verankering van Cultuureducatie door deelname aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK4).
- We zorgen voor toekomstbestendige, duurzame huisvesting voor de basisscholen in combinatie met kinderopvang en eventuele andere kind voorzieningen in de buurt in alle drie de kernen.
- We zorgen voor toekomstbestendige, duurzame huisvesting voor het voortgezet onderwijs in onze gemeente.
- We investeren in specifiek aanbod voor volwassenen om zich te scholen in de basisvaardigheden, zowel op het gebied van lezen, rekenen, schrijven als digitaal vaardig zijn.

Binnen onze reguliere taken:

2.1 Onderwijs	Realisatie		Begroting	
Wat willen we bereiken binnen onze reguliere taken?	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
% van de geïndiceerde doelgroep-peuters waarvoor een plek met voorschoolse educatie beschikbaar is	100%	100%	100%	100%
% scholen dat aan de norm voor voldoende en kwalitatief goed openbaar onderwijs voldoet	100%	100%	100%	100%
aantal bestuurlijke bijeenkomsten per jaar om de voortgang van de opgaven uit de LEA te bespreken	3	3	3	3
aantal scholen dat deelneemt aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK4)	7	7	7	7
aantal basisschoolleerlingen uit onze gemeente dat in de gemeente op een basisschool terecht kan	100%	100%	100%	100%

Onze verbonden partijen: niet van toepassing.

Onze speerpunten:

Opstellen IHP-K (Integraal Huisvestingsplan Onderwijs & Kind voorzieningen)	
Doel	Voldoende, kwalitatief goede en goed gespreide onderwijshuisvesting basisonderwijs, in de drie kernen van onze gemeente en voortgezet onderwijs in onze gemeente.
Inhoud	Het IHP-K geeft inzicht in de scenario's om de komende 4 tot 16 jaar te kunnen voorzien in voldoende, kwalitatief goede en goed gespreide onderwijshuisvesting en kind voorzieningen.
Financiën	In het IHP-K worden de financiën uitgewerkt.
Planning	IHP-K verwachten we Q2 2025 aan te bieden aan de gemeenteraad.
Risico's	Worden meegenomen in het IHP-K.

Nieuwbouw basisschool De Vaert	
Doel	Voldoende, kwalitatief goede en goed gespreide onderwijshuisvesting basisonderwijs, in de drie kernen van onze gemeente.
Inhoud	De optie om zowel basisschool De Vaert als het Van Haestrecht College op eenzelfde locatie nieuw te bouwen is onhaalbaar gebleken. Daarom wordt voor basisschool de Vaert een projectplan voor nieuwbouw op dezelfde locatie gemaakt. We gaan hierbij uit van een basisschool in combinatie met kinderopvang 0-12 jaar inclusief voor- en vroegschoolse educatie (VVE).
Financiën	In het projectplan worden de financiën opgenomen. De aanvraag voor het voorbereidingskrediet wordt najaar 2024 met een separaat raadsvoorstel aangeboden.
Planning	De Vaert vragen we in de tweede helft van 2025 aan de gemeenteraad om investeringskrediet voor nieuwbouw.
Risico's	Risico's zoals het creëren van tijdelijke huisvesting, van ruimte voor goede en veilige verkeersstromen en uitbreiding van aantal lokalen en risico's qua planning worden meegenomen in het projectplan.

Huisvesting Van Haestrecht College	
Doel	Voldoende, kwalitatief goede en goed gespreide onderwijshuisvesting en voortgezet onderwijs in onze gemeente.
Inhoud	Voor het Van Haestrecht College is in 2023 een onderzoek uitgevoerd door een extern bureau, dat aangeeft dat nieuwbouw op een nieuwe locatie de voorkeur heeft, als onderdeel van een haalbaarheidsonderzoek. De optie om zowel Basisschool de Vaert als het Van Haestrecht College op eenzelfde locatie nieuw te bouwen is niet haalbaar gebleken. In 2025 wordt vanuit het Domein Sociaal het haalbaarheidsonderzoek herijkt en vragen we in het eerste kwartaal van 2025 een voorbereidingskrediet aan.
Financiën	Er wordt op basis van dit onderzoek een projectplan geschreven waarin de financiën zijn opgenomen.
Planning	Voor Van Haestrecht komt Q1 2025 een voorstel met de vraag om voorbereidingskrediet naar de gemeenteraad.
Risico's	Worden meegenomen in het nieuwe haalbaarheidsonderzoek.

2.2. Sport, cultuur en welzijn

Wat willen we bereiken?
Sport en cultuur versterken de sociale basis van de Sterke samenleving en dragen in grote mate bij aan de pedagogische basis. In het kader van onze opgaven betreffen dit onderdelen die steeds nadrukkelijker van groot belang worden. In onze Sterke gemeenschap willen we voorzieningen organiseren waar onze inwoners een beroep op kunnen doen. Dit met uiteindelijk doel om de inzet van specialistische hulp te beperken. Door anders naar het systeem te kijken en het systeem ook anders in te richten dragen we bij aan onze maatschappelijke doelen. Tevens spelen sport en cultuur een belangrijke rol in het meer preventief kijken naar onze gemeenschap. Onder andere door het bieden van zingeving en kansen om mee te doen faciliteren we voorzieningen waarmee de inzet op specialistische hulp beïnvloeden. De effecten vanuit deze terreinen zijn dan ook van groot belang doordat ze bijdragen aan de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van inwoners en helpen bij het creëren van een inclusieve en ondersteunende leeromgeving, zoals beoogd in de Hervormingsagenda Jeugd. We willen het sporten en kunst- en cultuurbeoefening in verenigingsverband versterken en daarbuiten ook het sporten, bewegen en ontmoetingen van inwoners in hun eigen omgeving faciliteren.

Wat gaan we daar voor doen?
In samenhang met dat wat we doen vanuit de opgaven beogen we in het kader van het Sport- en Cultuurbeleid preventiever te gaan werken. Dit doen we in 2025 door voorzieningen te faciliteren en te organiseren die, waar mogelijk, collectief vorm worden gegeven:

- Inzetten op meer deelname van kinderen aan georganiseerde sportieve activiteiten in een sociaal veilige sportomgeving.
- Sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners van Loon op Zand stimuleren door laagdrempelig en toegankelijk sport- en beweegaanbod in de wijken en dicht bij de inwoner te organiseren.
- Sport en beweeginterventies op te zetten die bijdragen aan het vitaal ouder worden van 65-plusser.
- Sport, bewegen en cultuur te integreren als middel als vast onderdeel van het hulp- en ondersteuningsaanbod in maatschappelijke accommodaties met de Huis van de Wijk-functie;
- Er zorg voor te dragen dat sportaccommodaties in Loon op Zand en de directe omgeving kwantitatief en kwalitatief geschikt zijn voor het huisvesten van sportverenigingen in Loon op Zand.
- Het sport, kunst en cultuur aanbod toegankelijk maken voor iedereen, ongeacht inkomen, achtergrond of interesses.
- Ervoor zorgen dat organisaties terecht kunnen bij Team Loonopzandvoorelkaar voor ondersteuning op het gebied van vrijwillige inzet. Bij de clubondersteuner kunnen zij terecht voor services van het NOC*NSF en/of ondersteuning bij bestuurs- en vrijwilligersvraagstukken.

Binnen onze reguliere taken:

2.2 Sport, cultuur en welzijn	Realisatie		Begroting	
Wat willen we bereiken binnen onze reguliere taken?	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal jeugdleden van gesubsidieerde sportverenigingen	2.127	2.067	2.300	2.300
Aantal sport- en beweegactiviteiten die door beweegcoaches /combinatiefunctionarissen worden georganiseerd in de wijk en/of maatschappelijke accommodaties				20
Aantal interventies opgezet door de werkgroep valpreventie				5
Aantal aanmeldingen jeugdfonds sport- en cultuur				50
Aantal aanmeldingen voor proeflessen bij sport- en cultuurverenigingen via Sjors Sportief en Creatief	Totaal: 181 Sportief: 98 Creatief: 83	Totaal: 282 Sportief: 218 Creatief: 64		300
Aantal ondersteuningsvragen dat is opgepakt door Loonopzandvoorelkaar en/of de clubondersteuner				20

** Het gaat om nieuwe KPI's die we pas sinds dit jaar gaan meten (daardoor zijn er geen cijfers van eerdere jaren).*

Onze verbonden partijen: niet van toepassing

Onze speerpunten:

Voorbereiden van de exploitatie en het beheer van Het Klavier	
Doel	Het komen tot een exploitatie en beheersvorm van Het Klavier. Het theater, de danszaal en de overige te huren ruimtes in Het Klavier zijn een belangrijk onderdeel van de culturele infrastructuur en zijn cruciaal voor het realiseren van de volgende ambities: - Een laagdrempelig, inclusief en toegankelijk aanbod voor iedereen realiseren. - Het inzetten van cultuur als middel om aan onze gezamenlijke doelen te werken en het cultuuraanbod nadrukkelijk onderdeel van het voorliggend veld te maken. - Culturele zichtbaarheid binnen de samenleving te vergroten. - Creatieve en culturele evenementen, die bijdragen aan de aantrekkelijkheid van onze gemeente, te ondersteunen. - Het faciliteren van ontmoeting tussen verenigingen, instellingen, kunstenaars en ondernemers. - Het behouden en ondersteunen van een breed aanbod aan locaties, waar activiteiten kunnen plaatsvinden op het gebied van kunst en cultuur. - Het nieuw opgestelde cultuurbeleid geeft richting aan hoe de exploitatie in te vullen in 2025.
Inhoud	De gemeente Loon op Zand verkent in 2025 scenario's om te komen tot een exploitatie en beheersvorm voor het theater, de danszaal en de overige te verhuren locaties in Het Klavier. Uitgangspunt is een multifunctionele accommodatie met een breed aanbod aan (commerciële) activiteiten voor de inwoners van Kaatsheuvel en de mogelijkheid voor maatschappelijke verenigingen om te kunnen trainen, repeteren en op te treden. Dit onderzoek wordt begin 2025 uitgevoerd.
Financiën	Over de financiële ontwikkelingen wordt de raad in Q1 van 2025 geïnformeerd.
Planning	In Q1 wordt een projectopdracht opgesteld om onderzoek te doen naar een geschikte exploitant.
Risico's	Het theater Het Klavier heeft voor een groot deel van 2025 geen programmering, dit kan betekenen dat het ontwerp van de exploitatie niet binnen de inhoudelijke en financiële kaders kan worden uitgevoerd.

2.3. Voorliggende voorzieningen

Wat willen we bereiken?
Een sterke samenleving is een samenleving waarin inwoners, verenigingen en organisaties sociale netwerken vormen die initiatieven nemen en uitvoeren, keuzes maken en meedoen. Een sterke samenleving is in het geheel veerkrachtig en de focus ligt op positieve gezondheid en leefbaarheid. In gemeente Loon op Zand ligt hier de aandacht, gezien algeheel bekend is dat over de afgelopen jaren meer en meer mensen gebruikmaken van (de toegang tot) specialistische hulp. Vanuit meerdere opzichten is inmiddels gebleken dat gemeenten niet alle problemen op kunnen lossen en dat het huidige systeem niet langer houdbaar is. Zowel lokaal, regionaal en landelijk is inmiddels duidelijk dat het anders moet. De maatschappelijk beweging stoppen of oplossen kunnen we vooralsnog (mede door wet- en regelgeving) niet. Wel kunnen we een aanpak organiseren en faciliteren die deze ontwikkeling kan beïnvloeden. In Loon op Zand doen we dit in de opgaven Sterke samenleving en Sterke toegang. We versterken en faciliteren waar mogelijk en nodig, daar waar de samenleving dat van ons vraagt, in onze Sterke samenleving. Wanneer er toch hulp nodig is organiseren we dit zoveel als mogelijk in en vanuit de Sterke Lokale Teams, voorliggende voorzieningen, Huis van de Wijk-functie in buurthuizen, etc. De Sterke Lokale Teams begeleiden onze kwetsbaarste inwoners richting de specialistische hulp.

Wat gaan we daar voor doen?
Middels het creëren van voldoende voorliggende voorzieningen willen we de oplopende inzet van dure maatwerkvoorzieningen voorkomen/beïnvloeden. Logischerwijs is dit enkel mogelijk wanneer we voorliggende voorzieningen beschikbaar stellen waar we de ondersteuningsvragen (op een andere manier) kunnen beantwoorden. Als gemeente Loon op Zand zijn we namelijk verplicht om zorg en ondersteuning te bekostigen wanneer dit noodzakelijk is. Echter is duidelijk dat de huidige werkwijze (waarin we nadrukkelijk toegang verlenen tot specialistische hulp) niet houdbaar is. We stellen daarom voor om in te zetten op:

- De doorontwikkeling van onze wijkteams richting sterke lokale teams die zelf lichte hulpvragen oppakken.
- Het behouden, waarderen en stimuleren van initiatieven van vrijwillige steun aan elkaar van inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties. We verbinden en faciliteren deze vrijwilligersenergie met aandacht, advies en praktische ondersteuning.
- Samenwerking tussen partners in de wijk door behoeftes te signaleren van inwoners. Hierin initiëren/ ondersteunen we een vrij toegankelijk hulpaanbod en burgerinitiatieven gericht op ontmoeting en collectieve ondersteuning.
- De partners van samen werken aan de wijk geven de Huis van de Wijk- functie vorm in alle kernen van de gemeente en benoemen de mogelijkheden in gesprekken met onze inwoners. Zo draagt dit collectieve aanbod bij aan het verminderen van de inzet van individuele maatwerkvoorzieningen.
- We bieden ondersteuning, waar nodig vervangende (respijt)zorg en waardering van mantelzorgers, afgestemd op hun behoeften om te voorkomen dat de zorg te zwaar wordt. We stimuleren daarvoor gebruik van Steunpunt Mantelzorg Loon op Zand, loonopzand.mantelzorgtest.nl en lotgenotengroepen en dagbesteding zoals Groepstafels Mantel-Match en De Geheugenwerkplaats.
- Maatschappelijke activeringscoaches begeleiden –in eerste instantie- langdurig bijstandsgerechtigden naar een maatschappelijke activiteit, met als doel het bevorderen van de kwaliteit van leven en het meedoen in de maatschappij.
- We onderzoeken en ondersteunen de toekomstbestendigheid van maatschappelijke accommodaties met een Huis van de Wijk- functie qua maatschappelijk rendement (ontmoeting & ondersteuning); bouwkundige staat/ duurzaamheid en exploitatie & beheer. Hun multifunctionele ruimtes worden effectief en efficiënt ingezet.
- We bieden laagdrempelige, gratis en voor iedereen toegankelijke ondersteuning bij vragen over het gebruik van de digitale overheid.
- We versterken de eigen kracht van kinderen, jongeren en hun ouders in onze gemeente door de inzet van schoolmaatschappelijk werk in al onze basisscholen en voor leerlingen vanuit onze gemeente die naar de school voor speciaal basisonderwijs in Waalwijk gaan of naar de scholen voor voortgezet onderwijs in Waalwijk. Ook bieden we collectieve voorliggende preventieve hulp.

Binnen onze reguliere taken:

2.3 Voorliggende voorzieningen	**Realisatie**		**Begroting**	
Wat willen we bereiken binnen onze reguliere taken?	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal verenigingen, stichtingen en maatschappelijke organisaties dat haar aanbod van ontmoeting/ontspanning en onderlinge steun aankondigt via platform 'loonopzandvoorelkaar'				
Aantal		25%	50%	50%
Aantal afgehandelde vragen				
Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)	118	150	150	
De mogelijkheden om vrijwilligerswerk of burenhulp te doen of te vragen, zijn bekend bij inwoners van alle leeftijden				
Aantal geregistreerde online matches bij LoonopZandvoorelkaar per jaar	466	330	230	350
Mantelzorgers ontvangen de ondersteuning die zij nodig hebben om hun mantelzorgtaken vol te kunnen houden				
Aantal geregistreerde mantelzorgers	211	250	250	300
Aantal deelnemers lotgenotengroepen				25
Hulpaanbod via loonopzand.mantelzorgtest.nl				25

Onze verbonden partijen:
- GGD Hart voor Brabant

Onze speerpunten:

De doorontwikkeling van onze wijkteams richting Sterke Lokale Teams	
Doel	Organiseren van voorliggende hulp en ondersteuning in de Sterke Lokale Teams.
Inhoud	Binnen Loon op Zand zijn we ervan overtuigd dat de huidige systematiek waarbij we nadrukkelijk inzetten op specialistische maatwerkvoorzieningen niet houdbaar en passend is. Ook de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming schrijft gemeenten voor meer verantwoordelijk te worden voor het bieden van (lichte) hulp. Door het snel en laagdrempelig bieden van hulp beogen we verdere belasting en escalatie te voorkomen. We zetten hiermee in op het voorkomen van specialistische hulpverlening, bureaucratie en wachttijden. Ook voorzien we hiermee deels in de functie van een scheidingsloket. Door middel van vroegsignalering, preventie (informatie, psycho-educatie, voorlichting, consultatie en advies) en bewustwording van inwoners/ouders vergroten dragen we bij aan optimalisatie van veiligheid en ontwikkelingskansen van het kind.
Financiën	Uiteindelijk moeten de kosten zich minimaal terugverdienen vanaf 2027. Er is eerst meer ervaringsonderzoek nodig om een reële inschatting van het rendement te maken. Daarom is het rendement de eerste twee jaar op de helft ingeschat. Bij aanvang verwachten we voor 2025 € 153.000,- in te moeten zetten ten behoeve van deze ontwikkeling.
Planning	De komende jaren worden er investeringen gevraagd in het organiseren van deze teams. In 2025 starten we hiermee waarna we het in de komende jaren op en uitbouwen. Wanneer deze teams geïmplementeerd zijn zal dit van invloed zijn op het aantal af te geven maatwerkvoorzieningen.
Risico's	Het ontwikkelen van deze teams betreft een langdurige meerjarige aanpak die zowel ambtelijk als bestuurlijke overtuiging en vasthoudendheid vergt. De ontstane financiële druk kan in negatieve zin van invloed zijn op deze ontwikkeling.

Uitbreiding opbouw werk	
Doel	Opbouwwerk organiseren in de samenleving die bijdraagt aan de opgaven.
Inhoud	Opbouwwerk draagt in grote mate bij aan het bevorderen van sociale gelijkheid, het versterken van de samenleving en het creëren van een meer veerkrachtige en inclusieve samenleving. Het bevorderen van sociale cohesie, inclusie en het verminderen van sociaal isolement draagt bij aan het welzijn van individuen en gemeenschappen. Dit kan zich uiten in een verbeterde geestelijke gezondheid, hogere mate van tevredenheid met het leven en verhoogd gevoel van verbondenheid. Dit zien we als fundament van de beweging van Sterke gemeenschappen en daarmee indirect van de toegang, omdat een preventieve inzet ook een afname van geïndiceerde zorg oplevert. Daarnaast wordt een solide en ondersteunende opvoedkundige omgeving gecreëerd. We verwachten minimaal een gelijk rendement te creëren als de investeringskosten.
Financiën	De afgelopen jaren is er al geïnvesteerd inzake opbouwwerk. Gezien de noodzaak, het belang en het effect willen we deze inzet vergroten. Financiële middelen dragen in 2025 bij aan een vergroting van het opbouwwerk. Na 2025 over het structureel maken van deze kosten.
Planning	We zien het structureel maken van de inzet van zowel de extra jongerenwerkers als de accommodatiegebonden medewerkers als een basisvoorwaarde voor versterking van de samenleving. Momenteel beschikken we binnen de gemeente Loon op Zand in de basis middelen over 1 fte jongerenwerk. In 2024 en 2025 zijn in de begroting tijdelijke middelen opgenomen voor uitbreiding met 2 fte. Daarnaast is vanuit de opgavenmiddelen ruimte gemaakt voor accommodatiegebonden medewerkers in 2024 en 2025.
Risico's	Het versterken van de samenleving kan enkel in de samenleving. Opbouwwerkers zijn hier een perfect voorbeeld van en dragen nadrukkelijk bij aan wat we in de samenleving voor elkaar krijgen en aan kunnen jagen. De uitvoering ligt echter bij een externe partij. Intensieve afstemming over werkwijze en resultaten is dan ook noodzakelijk om de beoogde doelen te behalen.

Verhogen budget voor maatschappelijk werk gericht op uitbreiding individuele en collectieve hulp	
Doel	Mogelijkheden en aanbod van het maatschappelijk werk nadrukkelijker benutten.
Inhoud	Algemeen maatschappelijk werk draagt maatschappelijk bij door het bevorderen van welzijn, het verminderen van sociale problemen en het versterken van de sociale cohesie. Dit dient eraan bij te dragen dat er minder individuele maatwerkvoorzieningen af worden gegeven. Tevens beogen we hiermee de wachttijden van onze inwoners op ondersteuning te verminderen. Zeker wanneer het ‘’lichtere’’ hulpvragen betreft kan hier vanuit het maatschappelijk werk op in worden gezet. Specifiek kunnen we door uitbreiding van het aantal beschikbare uren voor maatschappelijk werk, de opdracht bij Farent wegleggen om meer collectief aanbod te organiseren, passend bij de problematiek die veel speelt en die binnen het lokale team wordt gesignaleerd. Tevens organiseren we hiermee een scheidingsloket. Vanuit dit loket organiseren we advies en consultatie. Dit kan aan zowel professionals en vrijwilligers gegeven worden en is onderdeel van een regionaal netwerk.
Financiën	We bekostigen het maatschappelijk werk al maar willen de inzet uitbreiden om het effect te vergroten. Belangrijk onderdeel hiervan is het meer collectief inzetten op hulp en ondersteuning. Door de bekostiging hiervan maken we dit mogelijk.
Planning	De verwachting is dat gemaakte kosten zich (uiteindelijk) terug zullen verdienen door het minder afgeven van maatwerkvoorzieningen.
Risico’s	Of de geformuleerde verwachting (direct) zichtbaar zal worden is afhankelijk van een groot aantal factoren die hierop van invloed zijn. Hierbij valt te denken aan de instroom vanuit het medisch domein. De vraag is dan ook of dit bij aanvang het geval zal zijn.

Extra inzet van schoolmaatschappelijk werk	
Doel	Versterken van de eigen kracht van kinderen en jongeren
Inhoud	Veelvuldig is bewezen dat maatschappelijk rendement terug is te vinden in verbeterde leerresultaten en schoolervaringen. Door te voorzien in individuele begeleiding, counseling, en ondersteuning bij sociale en emotionele uitdagingen, kunnen schoolmaatschappelijk werkers het welzijn van leerlingen bevorderen. Door te investeren in de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen dragen we waar mogelijk hieraan vroegtijdig bij. Buiten de huidige inzet vanuit het schoolmaatschappelijk werk zien we mogelijkheden om hier nadrukkelijker op in te zetten. Hiermee beogen we onder andere het aantal jeugdigen in specialistische jeugdhulp te beïnvloeden. We stellen daarom voor om in te zetten op een verhoging van het huidige aantal uur plus een volledige dekking. Momenteel is dit namelijk niet beschikbaar voor onze kinderen die in Waalwijk gebruik maken van het onderwijs.
Financiën	Door de opdracht te vergroten op het schoolmaatschappelijk werk enerzijds en het schoolmaatschappelijk werk in te zetten op alle scholen (ook buiten Loon op Zand) creëren we volledige dekking hieromtrent. Dit moet ervoor zorgen dat in de specialistische jeugdhulp kosten verlaagd worden.
Planning	Met ingang van kalenderjaar 2025
Risico’s	We hebben nog geen zicht op hoe groot de vraag op school in Waalwijk gaat zijn, we lopen dus het risico dat het aantal uur dat we inzetten te weinig is en er in volgende jaren meer uren inzet nodig zijn met bijbehorende kosten.

Huis van de Wijk-functie binnen Sterke samenleving	
Doel	Het op orde brengen en versterken van het voorliggend veld, vanuit de opgave “Sterke samenleving”, leidt ertoe dat er minder individuele, schaarse zorg geïndiceerd hoeft te worden. Om dit te realiseren heeft iedere kern minimaal één accommodatie met een Huis-van-de-Wijk-functie voor ontmoeting en ondersteuning van en door de buurtbewoners, verenigingen en organisaties, zoals de partners van Samenwerken aan de Wijk. In een sterke samenleving ontstaan inclusieve, vitale en veerkrachtige netwerken. De focus ligt op positieve gezondheid en leefbaarheid.
Inhoud	Per wijk onderzoeken het wijkteam en de accommodatie gebonden sociaal werker (pilot 2024/ 2025) met de partners van Samen Werken aan de Wijk en inwoners, hoe vraag, collectief aanbod en werkwijze op elkaar af te stemmen, te realiseren en te promoten. In het Wijkgericht Maatschappelijk Accommodatiebeleid benoemen we een beleidskader voor het maatschappelijk rendement, de bouwkundige staat en exploitatie & beheer van maatschappelijke accommodaties en instrumenten/ scenario's om deze doelstellingen te behalen. Na vaststelling (Q1 2025) rollen we scenario's en instrumenten in 2025 en 2026 uit.
Financiën	We maken deze ontwikkeling mogelijk vanuit het budget voor de opgaven in 2024 en 2025. Voor de Huis-van-de-wijk functie zijn aanvullende middelen nodig.
Planning	De ontwikkeling van de Huis-van-de-wijk-functie is een continu proces voor meerdere jaren. In 2024/2025 ligt de focus op De Rode Loper/ buurtcentrum Pannehoef, De Gildenbond en het kiezen van een locatie in De Moer.
Risico’s	Onvoldoende vrijwilligers om het benodigde aanbod te kunnen realiseren.

Verstevigen en door ontwikkelen van vrijwilligersbeleid sociaal domein	
Doel	Behouden, versterken en uitbreiden van de vrijwillige inzet in de sociale infrastructuur en het voorliggend veld.
Inhoud	De inzet van vrijwilligers is essentieel om de zorg betaalbaar te houden en draagt bij aan de participatie van onze bewoners. Vanuit onze organisatie geven wij een impuls aan projecten en initiatieven waar vrijwilligers een rol kunnen spelen. De ondersteuning aan de vrijwilligers besteden wij uit aan de organisatie die daarvoor toegerust is en kan zorgen dat onze vrijwilligers langdurig inzetbaar zijn.
Financiën	We gebruiken het budget om vrijwillige inzet, projecten en initiatieven te ondersteunen.
Planning	We starten per 2025 met extra uren voor het Vrijwilligerspunt van ContourdeTwern en Team Loonopzandvoorelkaar.
Risico’s	Dat de extra impuls niet leidt tot meer vrijwillige inzet, ondanks de kwaliteitsslag die is gemaakt.

Doorontwikkeling van participatiecoaches naar maatschappelijke activeringscoaches	
Doel	Het doel van maatschappelijk activeringscoaches is bijdragen aan de kwaliteit van leven en het mee laten doen in de maatschappij door maatschappelijke activering te faciliteren.
Inhoud	Maatschappelijke activeringscoaches hebben een toegangsfunctie tot het voorliggende veld en zijn een belangrijke schakel bij het creëren van een sterke samenleving. De maatschappelijke activeringscoach is gericht op het bevorderen van maatschappelijke activatie van in ieder geval langdurig bijstandsgerechtigden. We voldoen hiermee aan de wettelijke verplichting om mensen binnen de Participatiewet maatschappelijk te activeren bij de inwerkingtreding van de Participatiewet in Balans (beoogde inwerkingtreding 1 juli 2025). Maatschappelijke activering kan ook ingezet worden voor inwoners vanuit een inburgeringstraject, inwoners die gebruik maken van een Wmo dagbestedingsvoorziening en andere inwoners die om andere redenen graag geholpen zouden willen worden om maatschappelijk geactiveerd te worden. De maatschappelijke activeringscoach begeleidt inwoners op een laagdrempelige manier met als doel bij te dragen aan de kwaliteit van leven en het mee laten doen in de maatschappij. Om dit te bewerkstelligen is structurele begeleiding en opvolging nodig.
Financiën	Structureel zal dit jaarlijks €168.000 kosten. Hiervan is € 153.000 personeelskosten voor 1.5 fte en € 15.000 werkbudget. Voor 2025 kan € 75.000 bekostigd worden vanuit het gereserveerde bedrag voor de Pilot Participatiecoaches.
Planning	In 2025 zorgen we ervoor dat het aanbod van activiteiten aansluit op de vraag vanuit de doelgroep. Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van bestaande voorzieningen.
Risico's	Mensen die tot de doelgroep behoren weigeren medewerking te verlenen aan dit initiatief. Onvoldoende aanbod van activiteiten in het voorliggende veld om invulling te geven aan de behoefte van de deelnemers.

Samenwerking sociaal domein en medisch domein versterken	
Doel	Inzetten op een verstevigde samenwerking tussen het medische en sociale domein.
Inhoud	Gezien het grote belang van de samenwerking tussen het medisch en het sociaal domein investeren en intensiveren we hierin. De complexiteit hieromtrent is groot door het verwijsrecht vanuit artsen. Daarom nemen we de betrokken partijen binnen het medisch domein mee in de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Hierbij valt te denken aan de Hervormingsagenda Jeugd, de regionale inkoop en de lokale opgaven waaraan we werken. Naast het informeren en meenemen van betrokkenen concretiseren we de samenwerking door volledige dekking van praktijkondersteuners bij de huisartsen te organiseren. Omdat dit een belangrijke pijler van de aanpak betreft stellen we voor om deze inzet structureel te maken. Hiermee beogen we de kosten te beïnvloeden. Tevens willen we in 2025 de ''aanpak'', door de gesprekken met de huis- en/of jeugdartsen, intensiveren. Door data gestuurd te werken en het gesprek te voeren kunnen we problemen planmatiger aanpakken. Daarnaast gaan we nadrukkelijker sturen om verwijzingen richting het Zorgloket van de gemeente te laten verlopen. Dit hangt echter sterk samen met de beschikbare capaciteit.
Financiën	De financiën in relatie tot de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein zijn complex om te beïnvloeden. Door volledige dekking te organiseren, datagericht te sturen op de verwijzingen en de gesprekken te intensiveren beogen we de verwijzingen en daarmee de kosten meer planmatig te beïnvloeden.
Planning	Vooralsnog vragen we de investering meerjarig aan om de dekking van praktijkondersteuners te borgen. Daarnaast gaat de samenwerking met het medisch domein een van de pijlers zijn binnen de opgaven inzake de Sterke Lokale Teams. Binnen deze opgaven willen we borgen dat medische verwijzers bij het lokale team terecht kunnen. Naar redelijke verwachting gaat de samenwerking de komende jaren dan ook onderdeel uitmaken van de te maken keuzes.
Risico's	In 2025 willen we de dekking van praktijkondersteuners bij onze medische verwijzers borgen. Door het verwijsrecht enerzijds en de visie/overtuigingen vanuit het medisch domein anderzijds betreft dit een complexe aanpak. Daarnaast kunnen we de verwijzingen vanuit het medisch domein pas écht afbuigen wanneer we beschikken over de lokale teams. Indien deze niet zijn geïnstalleerd voor we de verwijzingen naar ons toe trekken vanuit het medisch domein benadeeld dit in forse mate de samenwerking.

2.4. Maatwerk jeugd en Wmo

Wat willen we bereiken?
Vanuit de opgaven die we beogen hevelen we de huidige nadruk op de inzet van specialistische hulp over naar de te organiseren Sterke Lokale Teams (Sterke toegang). Hiermee willen we voorkomen dat we dure en veelal individuele maatwerkvoorzieningen af blijven geven. Niet enkel wegens de financiële noodzaak maar zeker ook vanuit de inhoudelijke overtuiging hiermee het goede te doen. Inmiddels is duidelijk dat het huidige systeem onvoldoende werkt en dat we toe moeten gaan werken naar een nieuwe werkelijkheid. In deze werkelijkheid ligt de nadruk op het organiseren van hulp en ondersteuning wanneer deze noodzakelijk is in onze samenleving en/of in onze lokale teams. We willen aantallen inwoners die gebruik moeten maken van maatwerkvoorzieningen beperken. Door in de samenleving voorzieningen te faciliteren die hierop gericht zijn dragen we eraan bij dat inwoners de uitdagingen in hun leven op kunnen vangen in het eigen en/of collectieve netwerk. Dit doen we vanuit de blik op positieve gezondheid die door onze opgaven heen loopt. Op deze manier willen we ervoor zorgen dat de zorg en ondersteuning beschikbaar blijft voor onze meest kwetsbare inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het veranderen van het huidige systeem en het bewerkstelligen van een nieuwe werkelijkheid kost tijd en betreft daarmee een meerjarige aanpak. De zorg en ondersteuning in een keer overhevelen is niet mogelijk en dient gefaseerd te verlopen. Dit maakt dat we de komende jaren in een situatie zitten waarin we het oude systeem afbouwen en de nieuwe werkwijze verder uitwerken/implementeren. Op dit proces zijn een groot aantal aspecten van invloed. De oplopende vraag naar specialistische maatwerkvoorzieningen zal er dan ook voor zorgen dat de effecten, zeker op korte termijn, niet direct zichtbaar zijn (het zorgt voor een afvlakking van de onbekende stijging). De beoogde systeemverandering duurt meerdere jaren en zal dus ook na 2025 terug (blijven) komen op meerdere vlakken. Voor 2025 stellen we het volgende voor:

- Maatschappelijke vitaliteit van inwoners maximaal benutten. We kiezen in Loon op Zand voor een aanpak waarbij we sterke gemeenschappen stimuleren en tegelijkertijd de toegang tot dure maatschappelijke voorzieningen geleidelijk verminderen.
- We bieden voorliggende ondersteuning waar mogelijk en geïndiceerde zorg waar nodig. De gemeente zorgt voor het leveren van maatwerk, de nabijheid van ondersteuning en een gezinsgerichte aanpak, zodat iedere inwoner de passende hulp krijgt die (tijdelijk) nodig is. Als er professionele ondersteuning nodig is, zorgen wij voor onderlinge afstemming tussen de verschillende partijen, zodat de effectiviteit van de ondersteuning groter wordt en de kosten logischerwijs lager.
- We bieden inwoners een oplossing als er sprake is van problematische schulden/problematische scheidingen met aandacht voor het kind.
- We stimuleren collectief aanbod en kiezen voor de goedkoopste adequate oplossing.

Binnen onze reguliere taken:

2.4 Maatwerk	Realisatie		Begroting	
Wat willen we bereiken binnen onze reguliere taken?	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
We geven indicaties af die een sobere, doch doelmatige oplossing zijn voor de zorgbehoefte				
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo*	860	850		850
Gemiddeld aantal actieve Wmo- reizigers per maand	232	219		220
Aantal jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	10,9%	11,1%	13,5%	13,5%
Aantal jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	0,8%	0,7%	0,8%	0,8%
Aantal unieke jeugdigen in het leerlingenvervoer	110	115		115
Waarvan minimaal 1 dagdeel in het aangepast vervoer (taxi)	97	100		100
Aantal schuldregelingen die geregistreerd staan bij de Kredietbank (fase 1 en 2 en WSNP-regelingen)	11	13		13

** Aantal per 10.000 inwoners*

Onze verbonden partijen:
- Regio Hart van Brabant

Onze speerpunten:

Pilot Maatpact	
Doel	Snel doelmatige en passende hulp inzetten in casuïstiek, waarbij de wetgeving geen belemmering moet vormen.
Inhoud	De maatpactgedachte (out-of-the-box denken) is een andere manier van werken, het vraagt om het loslaten van oude denkprocessen van wat wettelijk kan en mag naar (onorthodoxe) oplossingen voor een hulpvraag. Een maatpactoplossing is dan beter voor de inwoner en vaak goedkoper dan het verstrekken van verschillende wettelijke voorzieningen naast elkaar. Snel kunnen doorpakken is essentieel bij maatpactcasussen. De eerste resultaten zien we waar het gaat om maatpact. Er is bijvoorbeeld in twee casussen maatpact ingezet, zodat de inzet van jeugdzorg niet nodig was. We bekijken momenteel hoe we dit nog breder kunnen implementeren.
Financiën	Voor afgelopen en het komende jaar hebben we geen apart budget voor het Maatpact. Maar als er zich casuïstiek voordoet, dan zetten we het maatpact in. De financiële middelen halen we uit budgetten van Wmo of Jeugd. Na afloop evalueren we de pilot op rendement en benodigd budget voor de toekomst.
Planning	2024 en 2025
Risico's	We verwachten dat de risico's gering zijn, omdat maatpact regionaal bewezen heeft dat het meer oplevert dan kost. De periode 2024-2025 gebruiken wij om dit rendement te monitoren en te bepalen op welke wijze we dit structureel willen inbedden.

Wijziging van Hulp bij Huishouden	
Doel	Zorgen voor een goede prijs-kwaliteit verhouding van de dienstverlening voor onze inwoners.
Inhoud	De huidige systematiek van werken moet aangepast worden. Voor 2026 wordt gekeken naar regionale samenwerking en 2025 is een overgangsjaar.
Financiën	Er zijn middelen beschikbaar om over te gaan naar de nieuwe systematiek van werken. Daarnaast zetten we in op beheersmaatregelen.
Planning	Voor 2025 zullen nieuwe contract afspraken gemaakt moeten zijn.
Risico's	Het niet veranderen (ophogen van de tarieven) kan ervoor zorgen dat aanbieders andere afwegingen maken.

Toetsing medisch domein	
Doel	Zorgkosten inzake Jeugdhulp beïnvloeden.
Inhoud	Het toetsen van het medisch domein, steekproefsgewijs aan de voorkant, is erop gericht om onnodig zware hulp te voorkomen. Door toetsing voorkomen we met regelmaat de inzet van een dure behandeling, waar een goedkopere vorm van begeleiding ook voldoende zou moeten zijn. In 2022 heeft een pilot van twee maanden een besparing in zorgkosten laten zien. De toetsing op zich doet geen afbreuk aan de bewegingsrichting, passende jeugdzorg is het doel. Op dit moment wordt een toetser ingehuurd vanuit de bestaande formatie. Deze ruimte is niet langer beschikbaar vanaf 2025. Gedurende de pilotperiode, waarin we toewerken naar sterke lokale teams, blijft toetsing noodzakelijk richting externe aanbieders. Daarna wordt het onderdeel van de taak van jeugdconsulenten en blijft deze maatregel renderen.
Financiën	Gedurende de doorlooptijd van segment 4 (ondersteuning, die kortdurend is en minder intensief dan hoog specialistische jeugdhulp en die zowel thuis als ook bij een zorgaanbieder kan plaatsvinden) in jeugdhulp willen we deze kosten beïnvloeden door de verwijzingen vanuit het medisch domein te toetsen. Vanaf 2027 vervallen deze kosten omdat dan segment 4 (naar verwachting) niet meer ingekocht gaat worden zoals momenteel.
Planning	Investering loopt voor de komende twee jaar omdat na/over twee jaar de inkoop in de huidige variant stopt. Per 1 januari 2027 moet er vooralsnog voor een nieuwe inrichting worden gekozen.
Risico's	Het toetsen op de verwijzingen vanuit het medisch domein ervaren aanbieders over het algemeen niet als positief. Dit kan dan ook voor discussie zorgen over in hoeverre de gemeente vertrouwen heeft in gecontracteerde partijen.

Alternatieve inzet Hulp bij Huishouden	
Doel	Bijdragen leveren aan zelfstandig- en zelfredzaamheid van onze inwoners.
Inhoud	Inwoners met een hulpvraag omtrent hulp in de huishouding benaderen we vanuit positieve gezondheidsgedachte. Op verzoek van de Wmo-consulent kan een ergotherapeut worden ingezet om samen met de inwoner te onderzoeken of de inwoner middels een aanpassing in huis langer zelfstandig de huishouding kan doen. De ergotherapeut onderzoekt wat passend is voor de inwoner, voordat hulp bij het huishouden wordt toegekend. Hiermee kan in een aantal gevallen hulp bij huishouding worden voorkomen. Ook de inzet van een robotstofzuiger kan voor sommige inwoners een voldoende oplossing zijn. Deze eenmalige voorziening is goedkoper dan de toekenning van structurele hulp bij huishouden.
Financiën	Wanneer we alternatieven bekostigen vanuit de gemeente kan dit kostenbesparend werken op de totale kosten HbH.
Planning	De inzet om de kosten te beïnvloeden en in te zetten op zelfredzaamheid zal, naar verwachting, meerdere jaren doorlopen.
Risico's	Inwoners kunnen het niet eens zijn met het standpunt wat de gemeente hiermee inneemt. Dit kan zorgen voor bezwaarschriften.

Inzet normaliserende groepsbijeenkomsten Hulp bij Huishouden (HbH)	
Doel	Ontwikkelen en implementeren van normaliserende groepsbijeenkomsten Hulp bij Huishouden.
Inhoud	De invoering van het abonnementstarief voor Hulp bij Huishouden heeft er (ook) in Loon op Zand aan bij gedragen dat de kosten voor Hulp bij Huishouden exponentieel toe is genomen. De mogelijkheden om deze kosten te beïnvloeden zijn beperkt door de wettelijke verplichting die we hierin uitvoeren. Echter verwachten wij dat het van toegevoegde waarde kan zijn om in het kader van normaliseren groepsbijeenkomsten (de route die iemand neemt vanaf zorgvraag tot beschikking) in te bouwen die enerzijds bijdragen aan het bewustzijn bij inwoners en anderzijds de noodzaak aankaarten om deze ondersteuningsvorm beschikbaar te stellen en te houden voor onze meest kwetsbare inwoners. Hierbij valt te denken aan een collectieve bijeenkomst bij/voor nieuwe aanvragen om zelfredzaamheid te stimuleren en inwoners bewust te maken van ontwikkelingen bij Hulp bij Huishouden en hun eigen rol daarin.
Financiën	Het beïnvloeden van de kosten HbH zijn door het wettelijke verplichte karakter complex. Door in te zetten op normaliseren houden we de hulp beschikbaar voor de inwoners die het echt nodig hebben.
Planning	Over het algemeen vereist het inzetten op normaliseren een meerjarige aanpak. Dit omdat het ''tegen'' de maatschappelijke beweging in gaat waarin inwoners van mening zijn dat ze recht hebben op specifieke ondersteuning.
Risico's	Aanpassingen in het huidige systeem kunnen bijdragen aan een gevoel van onvrede vanuit inwoners.

2.5 Participatie

Wat willen we bereiken?
In Loon op Zand vinden we het belangrijk dat alle inwoners mee kunnen doen in onze sterker wordende gemeenschap. Daar waar iemand niet of in mindere mate mee kan doen organiseren en bieden we mogelijkheden die bevorderend werken in iemand zijn of haar situatie. We kijken ongeacht een beperking of uitdaging in de brede zin naar participatie en zingeving. Hierin vallen in ieder geval alle vormen van werk, dagbesteding, sociale activiteiten of een inburgeringstraject. In 2.3 'voorliggende voorzieningen' hebben we het speerpunt 'Doorontwikkeling van participatiecoaches naar maatschappelijke activeringscoaches' opgenomen, omdat maatschappelijke activeringscoaches een toegangsfunctie tot het voorliggende veld hebben en zij een belangrijke schakel bij het creëren van een sterke samenleving zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?
Vanuit de Sterke gemeenschap werken we ernaar toe dat iedereen mee kan doen op zijn of haar manier. Onze toekomstig geïnstalleerde Sterke Lokale Teams werken hierin nadrukkelijk samen met de betrokken partijen om te voorkomen dat inwoners zich geen onderdeel meer voelen van de gemeenschap. In 2025 zetten we hierop in door:

- Een integrale samenwerking tussen Baanbrekers en het bredere sociale domein. Baanbrekers geeft uitvoering aan de Participatiewet, met daarbij oog voor de gemeentelijke belangen en individueel maatwerk.
- In onze gemeente worden inwoners met een laag inkomen ondersteund met de Samen Loont Pas en Kindpakket zodat de inwoner mee kan doen op sociaal, sportief, educatief en cultureel gebied. Inwoners vinden elkaar door te participeren in de samenleving.
- Statushouders die in onze gemeente komen wonen, begeleiden we via een inburgeringstraject om ervoor te zorgen dat statushouders in elke route volwaardig mee kunnen doen aan de samenleving.
- Het wegnemen van drempels en belemmeringen, zodat inwoners makkelijker en veiliger tussen uitkering en werk en tussen andere vormen van participatie kunnen switchen (ofwel: Simpel Switchen).

Binnen onze reguliere taken:

2.5 Participatie	Realisatie		Begroting	
Wat willen we bereiken binnen onze reguliere taken?	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
We begeleiden inwoners naar zo regulier mogelijk werk				
Aantal inwoners in de bijstand *	223	230	220	240
We begeleiden en bemiddelen zodat mensen stappen kunnen zetten naar en op de arbeidsmarkt				
Netto arbeidsparticipatie	74,2%	74,8%	74,2%	75,0%
Lopende re-integratievoorz.	94,9	95,4	94,9	96,0
Aantal banen	10.530	10.840	-	11.000
We moedigen mensen aan om deel te nemen aan sociale, culturele en sportactiviteiten				
Aantal afgegeven Samen-Loont passen **	743	769	775	800
Gebruik van het Kindpakket (aantal)	53	55	70	80
We dragen zorg voor een adequaat inburgeringsaanbod				
De mate waarin we voldoen aan de taakstelling die door het Rijk is opgelegd binnen de termijn	100%	83%	100%	100%

** Per 10.000 inwoners van 15 tot 64 jaar.*

*** De Samen-Loont-pas indexeren we per 2024 (amendement gemeenteraad 9 november 2023).*

Onze verbonden partijen:
- Gemeenschappelijke regeling Baanbrekers

Onze speerpunten:

Simpel Switchen	
Doel	Het wegnemen van drempels en belemmeringen, zodat inwoners makkelijker en veiliger tussen uitkering en werk en tussen andere vormen van participatie kunnen switchen.
Inhoud	Inwoners die vanuit een uitkering willen gaan werken zijn bang dat ze hun rechten op een uitkering kwijtraken als werken niet blijkt te gaan. Inwoners zoeken makkelijker werk als ze zich veilig voelen om die stap te zetten. Simpel Switchen wil de overgangen tussen uitkering en werk en tussen andere vormen van participatie makkelijker maken. Wanneer het de inwoner even niet lukt om te werken dan wordt ervoor gezorgd dat de inwoner kan terugvallen op zijn/haar uitkering.
Financiën	Voor het komend jaar hebben we geen budget gereserveerd. Maar als er zich casuïstiek voordoet, dan zetten we Simpel Switchen wel in. Na afloop van dit begrotingsjaar evalueren we de inzet op rendement en benodigd budget voor de toekomst.
Planning	In 2025 gaan we kijken naar de mogelijkheden rondom Simpel Switchen.
Risico's	Simpel Switchen vindt over het algemeen plaats tussen ontwikkelingsgerichte arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk. Het faciliteren van ontwikkelingsgerichte arbeidsmatige dagbesteding is belegd bij de Wmo-consulenten binnen onze gemeente. Beschut werk wordt georganiseerd vanuit Baanbrekers. Om Simpel Switchen mogelijk te maken zal er nauwe afstemming moeten plaatsvinden tussen de gemeente en Baanbrekers zodat de drempels en belemmeringen bij de inwoner worden weggenomen.

Wat mag het kosten in 2025?

Venster 2: Gemeenschappen	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
2.1 Onderwijs	-2.331	451	-2.365	451	-2.617	451	-3.267	451
2.2 Sport, cultuur en welzijn	-2.729	284	-2.675	300	-3.022	281	-3.066	304
2.3 Voorliggende voorzieningen	-5.788	337	-5.801	312	-5.223	207	-5.284	207
2.4 Maatwerk	-15.883	30	-16.423	30	-17.059	30	-17.660	30
2.5 Participatie	-12.201	4.402	-12.194	4.402	-12.113	4.402	-11.961	4.402
Subtotaal	**-38.932**	**5.504**	**-39.459**	**5.495**	**-40.034**	**5.371**	**-41.238**	**5.394**
2.99 Mutaties reserves	-676	110	-773	1	-14	0	-14	-
Totaal	**-39.608**	**5.614**	**-40.232**	**5.496**	**-40.048**	**5.371**	**-41.253**	**5.394**

Nieuw beleid Venster 2: Gemeenschappen	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
2.1 Onderwijs	-150	-	-200	-	-450	-	-1.100	-
2.2 Sport, cultuur en welzijn	-25	-	-25	-	-70	-	-70	-
2.3 Voorliggende voorzieningen	-388	130	-602	105	-	-	-	-
2.4 Maatwerk	-276	-	-553	-	-600	-	-600	-
2.5 Participatie	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	**-838**	**130**	**-1.380**	**105**	**-1.120**	**-**	**-1.770**	**-**
2.99 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal nieuw beleid Venster 2	**-838**	**130**	**-1.380**	**105**	**-1.120**	**-**	**-1.770**	**-**

Toelichting op nieuw beleid:

Lasten Venster 2 (bedragen x € 1.000)	**Nadeel**	**-838**

2.1 Onderwijs	**Nadeel**	**-150**
Tijdelijke huisvesting klaslokalen Kaatsheuvel (S)	**Nadeel**	**-150**
De huidige cijfers van Pronexus laten zien dat er vanaf schooljaar 2025/2026 een tekort zal zijn aan klaslokalen, op meerdere basisscholen in de kern Kaatsheuvel. En meer huizen voor jonge gezinnen staan op de planning om gebouwd te worden. Tot De Vaert is herbouwd (met extra lokalen) en misschien ook daarna, zijn er (tijdelijk) extra klaslokalen nodig, bijvoorbeeld in de vorm van units, of – in samenspraak met Casade – in de vorm van school-woningen (klaslokalen die omgebouwd kunnen worden tot appartementen of woningen, wanneer zij niet meer nodig zijn).		
2.2 Sport, cultuur en welzijn, erfgoed	**Nadeel**	**-25**
Cultuurbeleid (S)	**Nadeel**	**-25**
In venster 2 (Gemeenschappen) van het coalitieakkoord is als focuspunt opgenomen dat de gemeente inzet op het ontwikkelen van een visie op cultuur. Het cultuurbeleid levert een bijdrage aan de opgave ‘Sterke Samenleving’ en daarmee aan het voorkomen of verminderen van zorg en ondersteuning. Cultuur is een cruciaal onderdeel van de sterke, sociale basis die beoogd wordt. Het versterken van het culturele klimaat versterkt namelijk de sociale cohesie van onze gemeenschap en de pedagogische basis voor jongeren. Om het versterken van het culturele klimaat mogelijk te maken en daarmee bij te kunnen dragen aan de opgave Sterke Samenleving is budget nodig. Dit wordt samengepast met Erfgoed. In 2025 en 2026 komt het benodigde geschatte budget (€ 70.000) grotendeels uit incidentele rijksmiddelen (€ 45.000) en is er aanvullend een budget nodig van € 25.000. Omdat de regeling vanuit het rijk loopt tot en met 2026 dient in de jaren erna het volledige budget structureel begroot te worden.		

2.3 Voorliggende voorzieningen	Nadeel	-388
De doorontwikkeling van onze wijkteams richting Sterke Lokale Teams (S)	**Nadeel**	**-153**
Uiteindelijk moeten de kosten zich minimaal terugverdienen vanaf 2027. Er is eerst meer ervaringsonderzoek nodig om een reële inschatting van het rendement te maken. Daarom is het rendement de eerste twee jaar op de helft ingeschat. Bij aanvang verwachten we voor 2025 € 153.000 in te moeten zetten ten behoeve van deze ontwikkeling.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**76**
De doorontwikkeling van onze wijkteams richting Sterke Lokale Teams.		
Extra inzet schoolmaatschappelijk werk op de basisscholen in onze gemeente (S)	**Nadeel**	**-66**
Door de opdracht te vergroten op het schoolmaatschappelijk werk enerzijds en het schoolmaatschappelijk werk in te zetten op alle scholen (ook buiten Loon op Zand) creëren we volledige dekking hieromtrent. Dit moet ervoor zorgen dat de specialistische jeugdhulp kosten verlaagd worden.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**33**
Extra inzet schoolmaatschappelijk werk op de basisscholen in onze gemeente.		
Inzet schoolmaatschappelijk werk voor Loonse leerlingen op het speciaal basisonderwijs en voortgezet onderwijs in gemeente Waalwijk (S)	**Nadeel**	**-66**
Door de opdracht te vergroten op het schoolmaatschappelijk werk enerzijds en het schoolmaatschappelijk werk in te zetten op alle scholen (ook buiten Loon op Zand) creëren we volledige dekking hieromtrent. Dit moet ervoor zorgen dat de specialistische jeugdhulp kosten verlaagd worden.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**66**
Inzet schoolmaatschappelijk werk voor Loonse leerlingen op het speciaal basisonderwijs en voortgezet onderwijs in gemeente Waalwijk.		
Verhogen budget voor maatschappelijk werk gericht op uitbreiding individuele en collectieve hulp (S)	**Nadeel**	**-60**
We bekostigen het maatschappelijk werk al maar willen de inzet uitbreiden om het effect te vergroten. Belangrijk onderdeel hiervan is het meer collectief inzetten op hulp en ondersteuning. Door de bekostiging hiervan maken we dit mogelijk.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**60**
Verhogen budget voor maatschappelijk werk gericht op uitbreiding individuele en collectieve hulp.		
Samenwerking sociaal domein en medisch domein versterken (S)	**Nadeel**	**-44**
Door het verwijsrecht vanuit het medisch domein is de samenwerking cruciaal. Hierop dienen we een planmatige aanpak te creëren om de kosten te beïnvloeden.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**44**
Samenwerking sociaal domein en medisch domein versterken.		
Uitbreiding en structureel maken (accomodatiegebonden) opbouwwerk (S)	**Nadeel**	**-109**
De afgelopen jaren is er al geïnvesteerd inzake opbouwwerk. Gezien de noodzaak, het belang en het effect willen we deze inzet vergroten. Financiële middelen dragen in 2025 bij aan een vergroting van het opbouwwerk. Na 2025 over het structureel maken van deze kosten.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**55**
Uitbreiding en structureel maken (accomodatiegebonden) opbouwwerk.		
Beheersmaatregel: Inzet van maatschappelijke activeringscoaches (S)	**Nadeel**	**-93**
Structureel zal dit jaarlijks €168.000 kosten. Hiervan is € 153.000 personeelskosten voor 1.5 fte en € 15.000 werkbudget. Voor 2025 kan € 75.000 bekostigd worden vanuit het gereserveerde bedrag voor de Pilot Participatiecoaches.		
Versterken samenwerking medisch en sociaal domein (I)	**Nadeel**	**-30**

Door de POH GGZ Jeugd buiten het bieden van hulp op de huisartsenpraktijk ook aan te laten sluiten bij de wijkteams wordt de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein versterkt. Er kan samen gekeken worden naar een passende vrij toegankelijke voorziening voor de jeugdige. Dit vraagt om het goede gesprek en investering in de relatie tussen POH- gemeente en wijkteams. Daarbij is het goed om een jeugdconsulent bij een huisartsenpraktijk en bij de Zorg Advies Teams (ZAT) op scholen te laten aansluiten om lichte ondersteuning te bieden en te verwijzen naar voorliggende voorzieningen. Op die manier krijgt de jeugdige snel passende en laagdrempelige hulp. We koppelen dit aan Welzijn op recept. We financieren dit in 2025 vanuit de landelijke GALA-middelen.		
Collectief aanbod Huis van de Wijk functie voor en door inwoners (I)	**Nadeel**	**-30**
We willen dat inwoners en hun sociaal netwerk, waaronder huisartsen, makkelijk de weg kunnen vinden naar een collectief aanbod van voorzieningen waar zij snel en eenvoudig gebruik van kunnen en willen maken. Denk hierbij aan activiteiten in maatschappelijke accommodaties, van sportverenigingen en van de wijkteam- partners (samenwerkenaandewijk). We willen dat dit overzicht actueel en uitnodigend is om deel te nemen èn om in eigen regie activiteiten te organiseren en aan te kondigen. Er zal in de loop van 2025 voor dat doel een Makelpunt (beschikbaarheid van ruimtes in accommodaties) worden opgezet en een budget waar materialen en activiteiten uit betaald kunnen worden om de Huis van de Wijk- functie uit te bouwen. We financieren dit in 2025 vanuit de landelijke GALA-middelen.		
Maatjesproject (I)	**Nadeel**	**-25**
In 2024 startten we met een maatjespagina op Loonopzandvoorelkaar: aanbod en vraag maatjes(organisaties) staan daar overzichtelijk bij elkaar. Het team haalt actief informatie op en matcht vraag en aanbod. In 2025 investeren we in samenwerking en het samen optrekken van de aanbieders en andere partijen in de gemeenschap. ‘Maatjes’ is een verzamelbegrip voor vrijwilligers die een-op-een iemand op bepaalde punten in het leven even helpt als coach, mentor of maatje. Zo worden het zelfvertrouwen, de sociale competenties en/of de prestaties op school verbeterd, aansluiten bij collectieve activiteiten gestimuleerd en de verbondenheid in de samenleving versterkt. We financieren dit in 2025 vanuit de landelijke GALA-middelen.		
Dementievriendelijke gemeenschap (I)	**Nadeel**	**-25**
De verwachting is dat er in de gemeente Loon op Zand in 2025 ruim 510 inwoners met dementie leven waarvan 342 mensen thuis wonen (bron: Alzheimer Nederland). Een ontwikkeling die zich komende jaren voortzet. Deze mensen hebben gemiddeld 2 mantelzorgers, wat betekent dat er een opgave ligt om de mensen met dementie, hun mantelzorgers en naasten te ondersteunen en te zorgen dat de gemeenschap hiervoor versterkt wordt: dementievriendelijke gemeenschap (DVG). Er zijn extra middelen nodig om met diverse acties en activiteiten het onderwerp onder de aandacht van inwoners, bedrijven en organisaties te houden. We financieren dit vanuit de landelijke GALA-middelen in 2025 en 2026.		
Project SKIP die trip (I)	**Nadeel**	**-20**
We zijn drugs steeds normaler gaan vinden en t het gebruik neemt toe. Net als de problematiek die hiermee samenhangt, zoals criminaliteit, (verkeers)veiligheid, ondermijning en een toenemende zorgvraag. De doelstelling op korte termijn: maatschappelijk draagvlak verkrijgen om met elkaar het gesprek aan te gaan over de de-normalisering van drugs. Doelstelling op lange termijn: het tegengaan van de normalisering van drugsgebruik onder de inwoners in de hele regio Midden-Brabant door het stellen en versterken van de norm, dat het gebruik van drugs niet normaal is. Het project SKIP die trip kan lokaal per gemeente inzetten wat passend is: monitoring, organiseren van netwerkbijeenkomsten, aanwezigheid op evenementen en interventies richting ouders en onderwijs. We financieren dit in 2025 vanuit de landelijke GALA-middelen.		
2.4 Maatwerk	**Nadeel**	**-276**
Toetsing medisch domein (I)	**Nadeel**	**-23**
Gedurende de doorlooptijd van segment 4 (ondersteuning, die kortdurend is en minder intensief dan hoog specialistische jeugdhulp en die zowel thuis als ook bij een zorgaanbieder kan plaatsvinden Veelvoorkomende jeugdhulp) in jeugdhulp willen we deze kosten beïnvloeden door de verwijzingen vanuit het medisch domein te toetsen. Na 2027 vervallen deze kosten omdat dan segment 4 (naar verwachting) niet meer ingekocht gaat worden zoals momenteel.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**70**
Toetsing medisch domein.		
Alternatieve inzet Hulp bij Huishouden (S)	**Nadeel**	**-35**
Wanneer we alternatieven bekostigen vanuit de gemeente kan dit kostenbesparend werken op de totale kosten HbH.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**25**

Alternatieve inzet Hulp bij Huishouden.		
Inzet normaliserende groepsbijeenkomsten Hulp bij Huishouden (S)	**Nadeel**	**-25**
Het beïnvloeden van de kosten HbH zijn door wettelijke taken complex. Door in te zetten op normaliseren beogen we hulp beschikbaar te houden voor inwonerr die het echt nodig hebben.		
Rendement beheersmaatregel (S)	**Voordeel**	**13**
Inzet normaliserende groepsbijeenkomsten Hulp bij Huishouden.		
Aanbesteding hulp in de huishouding (S)	**Nadeel**	**-300**
Het huidige contract met de zorgaanbieder loopt in 2025 af. Dit betekent dat we opnieuw een contract moeten afsluiten. Op basis van (uur)tarieven vanuit regionaal kostprijsonderzoek voor hulp in de huishouding en de 'landelijke' tarieven komen we in 2025 uit op hogere uitgaven van € 300.000 en vanaf 2026 € 600.000.		
2.5 Participatie	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
2.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		

Baten Venster 2 (bedragen x € 1.000)	**Voordeel**	**130**

2.1 Onderwijs	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
2.2 Sport, cultuur en welzijn	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
2.3 Voorliggende voorzieningen	**Voordeel**	**130**
Collectief aanbod Huis van de Wijk functie voor en door inwoners (I)	**Voordeel**	**30**
Financiering vanuit de landelijke GALA-middelen		
Versterken samenwerking medisch en sociaal domein (I)	**Voordeel**	**30**
Financiering vanuit de landelijke GALA-middelen		
Maatjesproject (I)	**Voordeel**	**25**
Financiering vanuit de landelijke GALA-middelen		
Dementievriendelijke gemeenschap (I)	**Voordeel**	**25**
Financiering vanuit de landelijke GALA-middelen		
Project SKIP die trip (I)	**Voordeel**	**20**
Financiering vanuit de landelijke GALA-middelen		
2.4 Maatwerk	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
2.5 Participatie	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
2.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		

Bezuinigingen

Toelichting bezuinigingen Venster 2 (bedragen x € 1.000)	Voordeel	81

2.1 Onderwijs	Voordeel	0
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
2.2 Sport, cultuur en welzijn	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
2.3 Voorliggende voorzieningen	**Voordeel**	**64**
Innovatiegelden (S)	**Voordeel**	**64**
Komende jaren zal de focus binnen het Sociaal Domein liggen op beheersend transformeren. Er zal dus een grote focus op deze opgave zijn en minder noodzaak voor een grote flexibele schil aan innovatiebudgetten. De innovatiebudgetten Jeugd en WMO worden verlaagd van € 50.000 naar € 18.000 per beleidsonderdeel. Zo blijft er binnen een jaar lichte mogelijkheid tot flexibiliteit en inspelen op (onverwachte) veranderingen en gelijktijdig ambtelijke capaciteit voor beheersend transformeren.		
2.4 Maatwerk	**Voordeel**	**17**
Vervoersvoorzieningen (S)	**Voordeel**	**17**
De laatste prognose vanuit Bureau Regiovervoer Midden-Brabant laat zien dat een verlaging van het begrote bedrag met € 17.000 vanaf 2025 realistisch is.		
2.5 Participatie	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
2.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		

Venster 3. Omgeving en economische ontwikkeling

Ambitie

De vastgestelde Omgevingsvisie vormt de koers voor de komende jaren. Of het nu om wonen, werken, ondernemen of recreëren gaat: in Loon op Zand is het goed toeven. De komende jaren willen we al deze thema's van onze gemeente duurzaam en volhoudbaar versterken.

We blijven een levendige economische gemeente. Toeristen en inwoners weten onze gemeente te vinden voor vermaak, natuur en onze vitale kernen. Onze ambitie is om het recreatief aanbod te versterken en te verbreden. De concrete acties hiervoor hebben we uitgewerkt in ons Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie.

De huidige situatie op de woningmarkt vraagt om creativiteit en ambitie. We willen deze periode blijven bouwen en zo op termijn uitgroeien tot een gemeente met 25.000 inwoners. Daarbij kiezen we in de eerste plaats voor herstructurering binnen de bebouwde kom waar dat kan en daarna voor uitbreiding wanneer dat nodig is.

We streven ernaar dat iedereen in onze lokale samenleving mee kan doen. Dit betekent ook dat er in de fysieke omgeving ruimte moet zijn voor iedereen en dat het goed toeven is. Dit is een van de uitwerkingspunten in het op te stellen Beleidsplan Spelen en Bewegen.

We willen in 2040 beter bereikbaar zijn en minder verkeersdruk ervaren. Door vol in te zetten op slimme oplossingen voor mobiliteit laten we zien dat groei ook kan zonder nieuwe belasting voor de woonomgeving en de natuur. Hoe we dit vorm gaan geven werken we uit in de Mobiliteitsvisie 2040.

We streven ernaar om onze centra een sterkere rol te geven in de samenleving en de centra te verbinden met de sterke recreatiesector van onze gemeente. Om deze reden gaan we aan de slag met het vergroenen van de centra en onderzoeken we de mogelijkheden voor de ontwikkelingen van de centra.

Met het opstellen van de Mobiliteitsvisie, Programma Water en Riolering en het Beleidsplan Spelen en Bewegen bepalen we voor de komende jaren de koers voor deze werkvelden. Hiermee werken we aan ons streven dat iedereen in onze lokale samenleving mee kan doen.

3.1 Omgeving

Wat willen we bereiken?

- Doelmatig beheer en onderhoud van de openbare ruimte waarin duurzaam werken de basis is en dienstverlening belangrijk is.
- Verkeersveilige en bereikbare gemeente met bijzondere aandacht voor risicolocaties.
- Openbaar vervoer blijft beschikbaar in onze kernen om de bereikbaarheid voor iedereen in stand te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
3.1 Omgeving	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
We voeren regulier onderhoud uit volgens vastgestelde kwaliteitsniveaus in de IBOR-nota 2024-2034				
% dat voldoet aan de vastgestelde kwaliteitsniveaus	92,3%	84,6%	90,0%	90,0%
We zorgen voor een verkeersveilige inrichting van de openbare ruimte				
Aantal verkeersslachtoffers	11	8	9	9

Onze speerpunten:

Mobiliteitsvisie 2040	
Doel	We willen mobiliteit actief integreren in onze gemeentelijke strategie. Dit betekent dat we niet alleen kijken naar wegen en verkeer, maar ook naar gezondheid, leefbaarheid en duurzaamheid. De nieuwe Mobiliteitsvisie sluit aan bij de recente Omgevingsvisie.
Inhoud	De wereld om ons heen verandert snel en mobiliteit speelt daarin een cruciale rol. We zien tal van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die onze mobiliteit beïnvloeden. Denk aan veranderende reispatronen, nieuwe voertuigen of duurzaamheid. Tegelijkertijd zijn de meeste projecten uit onze huidige Verkeersvisie 2025 succesvol afgerond. Om in te spelen op deze ontwikkelingen, is een nieuwe Mobiliteitsvisie noodzakelijk. Daarom besloten we om onze Verkeersvisie uit 2017 te herzien en een nieuwe gemeentelijke Mobiliteitsvisie voor 2040 op te stellen.
Financiën	De Mobiliteitsvisie wordt uitgewerkt in een programma. Hierbij is het uitgangspunt dat in projecten werk met werk wordt gemaakt. Dat wil zeggen dat we verkeerskundige aanpassingen uitvoeren aan wegen waar sprake is van herinrichting of groot onderhoud. Indien dit in de planperiode niet aan de orde is, zullen er extra middelen bij de vaststelling van het programma worden aangevraagd. Waar mogelijk worden subsidies vanuit andere overheden aangevraagd.
Planning	De Mobiliteitsvisie wordt in 2025 vastgesteld.
Risico's	De uitvoering van de uit de Mobiliteitsvisie voortkomende projecten is afhankelijk van verschillende factoren zoals de participatie die plaats moet vinden.

Beleidsplan Spelen en Bewegen	
Doel	Zowel voor de leefbaarheid als voor de sociale en fysieke ontwikkeling is het belangrijk voldoende speel- en beweegplekken in de buurten te hebben. We willen uitdagende, aantrekkelijke en veilige voorzieningen, waarbij de buurt zich betrokken voelt.
Inhoud	Het huidige speelruimteplan is verouderd en loopt af in 2025. Er is een nieuw beleidsplan nodig dat beter aansluit bij een vitale leefomgeving en nieuwe vormen van spelen. Thema's zoals duurzaamheid, circulariteit en klimaatbestendigheid worden hierin meegenomen.
Financiën	Afhankelijk van gemaakte keuzes bij vaststelling zijn er financiële consequenties aan verbonden.
Planning	Het beleidsplan Spelen en Bewegen wordt in 2025 vastgesteld.
Risico's	De uitvoering van het Beleidsplan Spelen en Bewegen is afhankelijk van verschillende factoren zoals de participatie die plaats moet vinden.

Aanbesteding abri's [1] en 2m² panelen	
Doel	Een nieuwe contractpartij voor het plaatsen en onderhouden van abri's en 2m² panelen.
Inhoud	In 2025 moeten de Abri's en 2m² panelen opnieuw worden aanbesteed, zodat deze de komende jaren weer aanwezig zijn en worden onderhouden.
Financiën	Er is in 2025 een bedrag benodigd van € 14.000 voor de aanbesteding. Daar tegenover staan inkomsten die ieder jaar in de algemene middelen worden ontvangen.
Planning	De aanbesteding zal in 2025 worden uitgevoerd.
Risico's	Geen

[1] Wachtruimte bij bushalte

Vergroten veiligheid fietspaden	
Doel	Vergroten veiligheid fietspaden
Inhoud	Ter bevordering van de veiligheid voor fietsers is een inventarisatie gemaakt van obstakels (paaltjes) die overbodig zijn of die vervangen moeten worden door een ander type, zodat aanrijdingen door fietsers afnemen. Dit sluit aan bij de risicoanalyse die is uitgevoerd in het kader van verkeersveiligheid binnen onze gemeente.
Financiën	Dit vraagt een investering van € 75.000, waar mogelijk worden subsidies aangevraagd. Indien deze worden toegekend leidt dit tot een lastenverlichting.
Planning	Op basis van de uitgevoerde inventarisatie worden in 2025 en 2026 verschillende obstakels bij de fietspaden verwijderd.
Risico's	Geen

3.2 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?
In ons Duurzaamheidsprogramma zijn 5 pijlers benoemd die ieder hun uitwerking krijgen op verschillende taakvelden:

- Gemeente als voorbeeld
  - verduurzaming gemeentelijke gebouwen
  - verLEDden openbare verlichting
  - lokale initiatieven ondersteunen
- Energieneutraal in 2050
  - duurzame opwekking zon- en windenergie
  - laadinfrastructuur voor mobiliteit
  - toegankelijk energieloket voor inwoners en bedrijven
- Aardgasvrij in 2050
  - onderzoek naar alternatieve warmtebronnen
  - buurt aardgasvrij gereed maken
- Groen en circulair
  - 80% hergebruik, minder gebruik van primaire grondstoffen en stapsgewijs naar minder dan 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2025
  - we zamelen afval in volgens het principe "de vervuiler betaalt" (Diftar)
  - bewuste inwoners op het gebied van water en afval
  - ons (afval)watersysteem is klimaatbestendig, duurzaam en levenscyclusgericht
  - vergroening van de openbare ruimte (o.a. Anton Pieckplein)
- Gemeentebreed participeren
  - samenwerking met stakeholders en ketenpartners rondom verduurzaming
  - bestrijden energiearmoede

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
3.2 Duurzaamheid	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal kg restafval (grof en fijn) per inwoner per jaar	152	149	125	*
Scheidingspercentage afval	n.n.b.	60%	75%	80%
Percentage van ons rioolareaal dat we jaarlijks reinigen en inspecteren	14,0%	15,7%	14,0%	14,0%
Percentage daken met zonnepanelen	26,0%	34,0%	21,0%	22,0%
20% besparing aardgas realiseren in 2030 t.o.v. 2021 in Terajoules	n.n.b.	402	424	415
20% afname hoeveelheid CO2-uitstoot per jaar in 2030 t.o.v. 2019 (keuze voor 2019 in verband met covid-19)	n.n.b.	90	99	97
Aantal elektrische autolaadpunten	312	418	462	
Percentage LED-lampen binnen onze gemeente in openbare ruimte, doel is om in 2030 alle openbare verlichting in LED te hebben.	45%	49%	62%	74%

** Wordt landelijk afgeschaft als KPI.*

Onze speerpunten:

Actieplan Duurzaamheid en transitievisie warmte	
Doel	Uitvoering geven aan het Duurzaamheidsprogramma 2023-2033 en de Transitievisie warmte voor de periode van 2025 tot 2029 op basis van beschikbare mensen en middelen.
Inhoud	Voor de uitvoering van het Actieplan Duurzaamheid Loon op Zand zoeken we actief de verbinding met onze maatschappelijke partners, waaronder de energiecoöperatie ECLoZ en stichting Wereldgemeente. Deze partners spelen nu al een belangrijke rol bij het creëren van een breder maatschappelijk draagvlak bij duurzaamheidsvraagstukken. Bovendien zijn ze in staat om deze vraagstukken te vertalen naar concrete ideeën en maatregelen die inwoners kunnen helpen om te verduurzamen. Wij gaan in 2025 onderzoeken hoe we deze samenwerking verder kunnen verstevigen, uitbouwen en professionaliseren door o.a. het afsluiten van dienstverleningsovereenkomsten.
Financiën	De middelen voor de uitvoering van het Duurzaamheidsprogramma zijn vanuit verschillende bronnen beschikbaar zoals de CDOKE-gelden vanuit de rijksoverheid.
Planning	In 2025 wordt aan verschillende acties uitvoering gegeven.
Risico's	Bij de uitvoering van de acties zijn we o.a. afhankelijk van de bereidheid van onze inwoners en onze partners om te investeren in het realiseren van onze doelen.

Herinrichting Hilsestraat	
Doel	Een veilige, duurzame en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte.
Inhoud	De inrichting van de Hilsestraat voldoet niet meer en moet worden vervangen. Hierbij kan de keuze gemaakt worden om over te gaan tot 1-op-1 vervanging, dit kost € 1.866.000, dit bedrag is opgenomen in het investeringsprogramma. Conform de vastgestelde kaders vanuit verkeer en duurzaamheid (vergroening, waterberging, afkoppelen, tegengaan hittestress) willen we de straat compleet herinrichten. Dit vraagt wel om een extra investering van € 1.500.000.
Financiën	€ 1.500.000 extra investering.
Planning	Conform de toezegging zal een inventariserende omgevingsdialoog plaatsvinden voordat het ontwerp verder wordt uitgewerkt.
Risico's	De uitkomsten van de participatie kunnen de keuze voor de uitvoering beïnvloeden. Tevens zijn er bij een dergelijk groot project altijd externe factoren zoals indexeringen en deelname van nutsbedrijven die invloed hebben op middelen en planning.

Applicatie Restafval	
Doel	Inzage voor inwoners in de frequentie van het aanbieden van restafval.
Inhoud	In 2024 is Diftar ingevoerd. Vanuit inwoners is de wens gekomen om inzage te hebben in de frequentie van het aanbieden van restafval.
Financiën	Afhankelijk van de gemaakte keuze voor een applicatie zijn de kosten in beeld te brengen. Deze kosten zijn onderdeel van de afvalstoffenheffing.
Planning	Na het uitvoeren van een marktverkenning zal tot aanschaf en uitrol van een applicatie worden overgegaan.
Risico's	Geen

Onderzoek verbetering dienstverlening Grondstoffencentrum door afsprakensysteem	
Doel	Verbeterde dienstverlening op het Grondstoffencentrum.
Inhoud	Vanwege een effectiever toezicht en gebruik van de openingsuren en o.a. het tegengaan van afvaltoerisme onderzoeken we op dit moment de invoer van tijdsloten voor ons Grondstoffencentrum (voorheen Milieustraat).
Financiën	Afhankelijk van de gemaakte keuze zijn de kosten in beeld te brengen. Deze kosten zijn onderdeel van de afvalstoffenheffing.
Planning	Na het uitvoeren van een onderzoek zal tot aanschaf en uitrol van een afsprakensysteem worden overgegaan.
Risico's	Geen

Vergroenen particuliere eigendommen	
Doel	Tegengaan hittestress.
Inhoud	Met het vaststellen van het Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte zetten we in op het vergroenen van de openbare ruimte ter bevordering van de biodiversiteit en het tegengaan van hittestress. We zouden ook graag (voor)tuinen willen vergroenen zodat ook door particulieren hieraan een bijdrage wordt geleverd.
Financiën	Voor de dekking van de subsidie worden de reserves groen en bomen ingezet. De inzet van de reserves wordt gedaan op basis van werkelijk gemaakte kosten.
Planning	De subsidie werken we in 2025 uit als onderdeel van de klimaatsubsidie de we al verstrekken. Hierna zal communicatie worden opgestart.
Risico's	Indien er teveel aanvragen binnenkomen en daarmee de beschikbare middelen op zijn dan stopt de regeling.

3.3 Wonen

Wat willen we bereiken?
- We blijven voldoende woningen bouwen in onze drie kernen: Kaatsheuvel, Loon op Zand en De Moer voor alle doelgroepen. Hierbij sluiten we aan bij de regionale woondeal die in 2023 is ondertekend.
- Het realiseren van betaalbare, goede en duurzame huisvesting.

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
3.3 Wonen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Voldoen aan de woondeal 30-40-30	Ja	Ja	Ja	Ja
Aantal nieuw opgeleverde woningen	54	35	150-200	50-100
Aantal woningen die in aanbouw zijn gestart		95	50-100	300-350

We kunnen geen concrete aantallen per jaar geven. In de Woondeal is vastgelegd dat de minimale gemeentelijke opgave voor de periode van 2022 t/m 2026 voor de gemeente Loon op Zand 659 woningen is. De realisatie is van externe partijen afhankelijk. De oplevering is afhankelijk van de verschillende trajecten die doorlopen moeten worden op het gebied van omgevingsplan en vergunningen.

Onze verbonden partijen:
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Onze speerpunten:

Nota Grondbeleid/ Nota Kostenverhaal	
Doel	Grondbeleid en Kostenverhaal zijn instrumenten om de ambities en doelstellingen van de gemeente, zoals omschreven in onder andere de Omgevingsvisie, Woonvisie en overige (ruimtelijke) beleidsdocumenten, te verwezenlijken.
Inhoud	Grondbeleid en Kostenverhaal zijn zowel in juridisch als financieel opzicht instrumenteel van aard en volgend ten aanzien van de doelstellingen die zijn vastgesteld met betrekking tot de sectoraal gerichte beleidsvelden. Het vaststellen van een nota Grondbeleid ondersteunt drie doelen: - Sturen: eenduidige en toetsbare kaders, beleid en werkwijze formuleren voor sturing en beheersing van het grondbeleid. - Faciliteren: middelen, instrumenten en strategieën aandragen en met elkaar in relatie brengen om de (ruimtelijke) beleidsdoelstellingen te ondersteunen en te realiseren. - Informeren: zorgdragen voor een transparant grondbeleid door passende informatie over alle aspecten voor zowel het bestuur, de interne organisatie als voor externe partijen.
Financiën	Afhankelijk van gemaakte keuzes bij vaststelling zijn er financiële consequenties aan verbonden.
Planning	In de 1e helft van 2025 worden de nota's ter vaststelling aangeboden.
Risico's	Geen

Flexwoningen	
Doel	Realiseren woningen voor verschillende doelgroepen
Inhoud	In het coalitieakkoord is aangegeven dat wij zorgen dat het goed wonen is en blijft in onze gemeente. Ook is er een regionale woondeal gesloten waarin we de woningbouwopgave hebben vastgelegd voor de komende jaren. Vanuit de behoefte aan woningbouw realiseren we na zorgvuldige afweging flexwoningen. Voor de CNO-locatie aan de Dodenauweg te Kaatsheuvel bestaat het initiatief om medio 2025 te komen tot de realisatie van circa 60 flexwoningen.
Financiën	Bij de uitwerking van de businesscase worden de kosten verder gespecificeerd. Begin 2025 zal een kredietvoorstel voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
Planning	Medio 2025 starten we met de realisatie van deze flexwoningen.
Risico's	Mogelijke risico's worden meegenomen in het in voorbereiding zijnde kredietvoorstel.

Startersleningen	
Doel	Ondersteuning van onze inwoners bij het kopen van een eerste huis
Inhoud	We vinden het belangrijk dat er beweging is en blijft in de woningmarkt. Voor starters is het lastig om op de woningmarkt te komen. Door middel van een starterslening kunnen we extra financiële ruimte bieden.
Financiën	Vanuit de in het verleden verleende startersleningen worden nu leningen afgelost. Hierdoor ontstaat er weer ruimte om leningen te verstrekken. Afhankelijk van de uitwerking van de regeling zal worden beoordeeld of de financiën moeten worden aangevuld. Aangezien het een revolverend fonds is vraagt dit een beperkte financiële inspanning.
Planning	De regeling wordt in 2025 uitgewerkt.
Risico's	De hoeveelheid te verstrekken leningen is afhankelijk van de hoogte van de pot en het aantal aanvragen.

Centrumontwikkeling Kaatsheuvel en Loon op Zand	
Doel	Aantrekkelijke en vitale centra in Kaatsheuvel en Loon op Zand
Inhoud	Om de leegstand in het centrum in Kaatsheuvel tegen te gaan zetten we in op het verkleinen van het winkelgebied in de Hoofdstraat en het creëren van een nieuwe spil in het centrum. Het gebied ten noorden van de Hoofdstraat heeft daarbij een belangrijke rol. Naast detailhandel voorzien we daar ook wonen, kleinschalige (dag)horeca en diensten/maatschappelijke functies. De zuidelijke uitloper van de Poolsestraat verbindt de Hoofdstraat en het gebied ten noorden hiervan. De Peperstraat verbindt de Hoofdstraat met de grotere horecazaken op het Anton Pieckplein. In Loon op Zand onderzoeken we de actuele situatie van het centrum en werken we in 2025 de koers die in de Omgevingsvisie is vastgesteld, verder uit. Inzet hierbij is behoud van de supermarkt in de kern Loon op Zand.
Financiën	In 2025 en 2026 is € 115.000,- nodig waarvan € 75.000,- voor centrum Kaatsheuvel en € 40.000,- voor centrum Loon op Zand.
Planning	Vaststelling van stedenbouwkundige kaders voor Kaatsheuvel en uitwerken van de koers die in de Omgevingsvisie voor Loon op Zand is benoemd.
Risico's	We stellen als gemeente kaders, maar daadwerkelijke uitvoering ligt bij de ondernemers en vastgoedeigenaren in de beide centra. Daarmee heeft de gemeente de realisatie van de doelen niet helemaal in eigen hand.

Witte Kasteel	
Doel	Instandhouding rijksmonument Witte Kasteel.
Inhoud	Het Witte Kasteel is een rijksmonument dat als historische buitenplaats is aangewezen. Op basis van de uitgevoerde evaluatie van de instandhoudingssubsidie in 2024 wordt de subsidie gecontinueerd.
Financiën	De subsidie wordt € 30.000 structureel per jaar.
Planning	De subsidie afspraken worden herijkt samen met de Stichting Het Witte Kasteel.
Risico's	Geen

Erfgoedbeleid	
Doel	Het creëren van duidelijkheid over de wijze waarop we ons erfgoed willen behouden.
Inhoud	Erfgoed en monumenten zijn van groot belang voor het karakter en de identiteit van de dorpen in onze gemeente. We willen een beleidsdocument voor erfgoed inclusief de monumenten waarin we aangeven wat onze visie op erfgoed is. Hierbij ontwikkelen we kaders die aansluiten bij het gedachtegoed van onze Omgevingsvisie 2040 Loon op Zand.
Financiën	Afhankelijk van gemaakte keuzes bij vaststelling zijn er financiële consequenties aan verbonden.
Planning	In 2025 wordt het beleid ter vaststelling aangeboden.
Risico's	Geen

3.4 Economische ontwikkeling, toerisme en recreatie

Wat willen we bereiken?
- Een groene en recreatieve gemeente met een gevarieerd aanbod aan horeca, winkels, verblijfsaccommodaties, evenementen en dagrecreatie voor inwoners en bezoekers.
- Een aantrekkelijk vestigingsklimaat waar ruimte is om te ondernemen en met goed georganiseerde ondernemerscollectieven.
- Krachtenbundeling, efficiency en een professionele aanpak van toeristisch-recreatieve marketing en gastheerschap voor onze gemeente en de Langstraat-regio.
- Behoud en versterking van de werkgelegenheid.
- Het blijft in Loon op Zand prettig om te wonen én te recreëren.

Wat gaan we daar voor doen?
We zetten de uitvoering van het in 2023 vastgestelde Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie voort.

Binnen onze reguliere taken:

Wat willen we bereiken?	Realisatie		Begroting	
3.4 Economische ontwikkeling	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Aantal vestigingen per 10.000 inwoners	1.223	1.313	1.270	1.375
Aantal banen recreatie en toerisme per 1.000 inwoners	159	n.n.b.	203	220
Aantal banen totaal in de gemeente per 1.000 inwoners van 15-74 jaar	588	n.n.b.	600	625
Verhouding banen en woningen (voorheen Functiemenging)	50,0%	n.n.b.	50,5%	50,0%

Onze verbonden partijen:
- Midpoint Brabant

Onze speerpunten:

Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie 2023 t/m 2027	
Doel	Uitvoering van het samen met de ondernemers opgestelde actieprogramma.
Inhoud	In samenwerking met onze partners hebben we voor 2025 een groot aantal acties geformuleerd. Hiervoor zijn in de vastgestelde begroting al middelen opgenomen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om: - verhogen van de aantrekkelijkheid van de centra in de kernen Loon op Zand en Kaatsheuvel; - ontwikkelen van nieuwe recreatieve routes; - uitvoeren van een nulmeting van de huidige verblijfsaccommodaties/ toeristische sector; - onderzoeken van de mogelijkheden voor duurzame vormen van vervoer voor toeristen en inwoners in onze gemeente; - bevorderen van de samenwerking tussen ondernemerscollectieven.
Financiën	Voor de uitvoering van de Economische en Toeristische visie is een aanvullend werkbudget van € 50.000 nodig. Het structureel werkbudget was € 30.000 en dit wordt structureel verhoogd tot € 80.000.
Planning	In het actieprogramma staat de planning aangegeven.
Risico's	De uitvoering van het actieprogramma wordt deels door onszelf gedaan maar ook door andere partijen. De inzet en betrokkenheid van deze partijen speelt een belangrijke rol in het realiseren van doelstellingen.

Landschapspark Pauwels	
Doel	Ontwikkelen van landschapsstructuren en recreatief aanbod (motie begroting 2024).
Inhoud	Loon op Zand is een van de partners van het door de raad vastgestelde Masterplan Pauwels, omdat de ambities grotendeels aansluiten op onze eigen ambities. Een aparte financiële bijdrage aan Pauwels leverden we tot op heden niet. Om onze positie te versterken, met name op de voor ons belangrijke ambities (recreatieve aantrekkelijkheid in het bijzonder) is een financiële bijdrage opgenomen. Landschapspark Pauwels heeft een aantal grote doelstellingen die te lezen zijn in het door de raad vastgestelde Masterplan. Door het versterken van de recreatieve mogelijkheden in het gebied in combinatie met groene dooradering willen we deze opgave vorm gaan geven.
Financiën	Opnemen van € 30.000 structureel budget in de begroting.
Planning	De uitvoering zal onderdeel worden van het Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie.
Risico's	De uitvoering wordt deels door onszelf gedaan maar ook door andere partijen. De inzet en betrokkenheid van deze partijen speelt een belangrijke rol in het realiseren van doelstellingen.

Toeristische aankleding centra	
Doel	Vergroten van de toeristische aantrekkingskracht van onze drie kernen door te zoeken naar een verbinding tussen recreatie en toerisme en Koop Lokaal.
Inhoud	Door middel van vergroening willen we de aantrekkelijkheid voor toerisme van de centra in Kaatsheuvel en Loon op Zand vergroten. Hiermee werken we gelijk aan de doelstellingen voor klimaatadaptatie.
Financiën	Dit vraagt om een investering van € 100.000, met een kapitaallast van € 4.000 vanaf 2026.
Planning	De uitvoering zal onderdeel worden van het Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie.
Risico's	De uitvoering wordt deels door onszelf gedaan maar ook door andere partijen. De inzet en betrokkenheid van deze partijen speelt een belangrijke rol in het realiseren van doelstellingen.

Wat mag het kosten in 2025?

Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
3.1 Omgeving	-7.489	592	-7.985	592	-8.335	592	-8.567	592
3.2 Duurzaamheid	-6.369	6.979	-6.437	6.970	-6.548	7.089	-6.695	7.218
3.3 Wonen	-3.922	661	-4.108	661	-4.159	661	-4.301	661
3.4 Economische ontwikkeling	-820	30	-833	30	-744	30	-757	30
Subtotaal	**-18.600**	**8.262**	**-19.363**	**8.252**	**-19.785**	**8.372**	**-20.320**	**8.501**
3.99 Mutaties reserves	-	108	-	108	-	85	-	102
Totaal	**-18.600**	**8.370**	**-19.363**	**8.361**	**-19.785**	**8.458**	**-20.320**	**8.603**

Nieuw beleid Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
3.1 Omgeving	-14	-	-70	-	-70	-	-70	-
3.2 Duurzaamheid	-10	-	-	-	-	-	-	-
3.3 Wonen	-145	-	-217	-	-102	-	-102	-
3.4 Economische ontwikkeling	-80	-	-80	-	-80	-	-80	-
Subtotaal	**-249**	**-**	**-367**	**-**	**-252**	**-**	**-252**	**-**
3.99 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal nieuw beleid Venster 3	**-249**	**-**	**-367**	**-**	**-252**	**-**	**-252**	**-**

Totaal bezuinigingen Venster 3	**75**	**-**	**75**	**-**	**75**	**-**	**75**	**-**

Toelichting op nieuw beleid

Lasten Venster 3 (bedragen x € 1.000)	**Nadeel**	**-249**

3.1 Omgeving	**Nadeel**	**-14**
Aanbesteding abri's en 2m2 panelen	**Nadeel**	**-14**
In 2025 moeten de Abri's en 2 m² panelen opnieuw worden aanbesteed, zodat deze de komende jaren weer aanwezig zijn en worden onderhouden. (I)		
3.2 Duurzaamheid	**Nadeel**	**-10**
Applicatie restafval (I)	**Nadeel**	**-10**
Met de invoering van Diftar wordt de inzameling van restafval per lediging betaald. Met de applicatie kunnen inwoners het aantal uitgevoerde ledigingen volgen.		
3.3 Wonen	**Nadeel**	**-145**
Witte Kasteel (S)	**Nadeel**	**-30**
Op basis van de uitgevoerde evaluatie van de instandhoudingssubsidie in 2024 wordt de subsidie gecontinueerd.		
Centrumontwikkeling Kaatsheuvel en Loon op Zand (I)	**Nadeel**	**-115**
Voor het creëren van aantrekkelijke en vitale centra is er voor 2025 en 2026 € 115.000,- nodig waarvan € 75.000,- voor centrum Kaatsheuvel en € 40.000,- voor centrum Loon op Zand.		
3.4 Economische ontwikkeling	**Nadeel**	**-80**
Actieprogramma Economische en toeristisch-recreatieve visie (S)	**Nadeel**	**-50**
Voor de uitvoering van het actieprogramma is er een structureel werkbudget nodig van €50.000.		

Landschapspark Pauwels (S)	**Nadeel**	**-30**
Om onze positie te versterken, met name op de voor ons belangrijke ambities (recreatieve aantrekkelijkheid in het bijzonder) is een financiële bijdrage opgenomen.		
3.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		

Bezuinigingen

Toelichting bezuinigingen Venster 3 (bedragen x € 1.000)	**Voordeel**	**75**

3.1 Omgeving	**Voordeel**	**75**
Afschaffen bladkorven (S)	**Voordeel**	**32**
jaarlijks plaatsen wij bladkorven voor onze inwoners om blad van de gemeentelijke bomen dat in hun tuin terecht komt in te kunnen doen. Dit is als een service naar onze inwoners om overlast van gemeentelijke bomen te beperken. Deze service stoppen we, inwoners kunnen dan hun blad op straat vegen of zelf afvoeren. Deze maatregel levert een besparing op van € 32.000.		
Aanpassen kwaliteitsniveau centra van A naar B (S)	**Voordeel**	**43**
In het Integraal Beheerprogramma Openbare Ruimte 2024 – 2034 is opgenomen dat de centra in Kaatsheuvel en Loon op Zand op niveau A wordt onderhouden. Dit wordt aangepast naar niveau B. Dit levert een bezuiniging op van € 43.000.		
3.2 Duurzaamheid	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
3.3 Wonen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
3.4 Economische ontwikkeling	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
3.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		

Venster 0. Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Ambitie

We blijven werken aan het herstel van de financiële balans, maar dit vraagt de komende jaren om een andere aanpak. Het tekort groeit, waardoor de uitgaven en inkomsten niet in balans zijn. Dit betekent dat we voor de uitdaging staan om een sluitende begroting te maken. We moeten financiële ruimte vinden om het huidige beleid voort te zetten, onze ambities waar te maken en de gemeentelijke belastingen zo laag mogelijk te houden.

Algemene uitkering
De nieuwe financieringsystematiek die het kabinet vaststelde, heeft een negatief effect op het gemeentefonds. Wij krijgen hierdoor eerder minder inkomsten vanuit het Rijk, omdat deze systematiek eerder wordt toegepast. Het nieuwe kabinet heeft in het bestuursakkoord op hoofdlijnen benoemd waar zij komende jaren geld aan uit willen geven en de financiële vertaling hiervan in het gemeentefonds is nog niet bekend.

Lokale heffingen
In de paragraaf lokale heffingen geven we een nadere toelichting op de onderbouwing en beleidslijnen. In het kort:

- We verhogen de opbrengst van de OZB met 17,6% in 2025. Het is tarief is opgebouwd uit het consumentprijsindex 2,8%, de ontwikkeling van de WOZ-waarden 6,3% (nieuwsbrief Lias Pauw mei 2024) en de herberekening om te komen tot de werkelijke consumentenprijsindex van de afgelopen jaren, 8,5%.
- De toeristenbelasting blijft in 2025 gelijk, conform raadbesluit december 2023. Vanaf 2026 neemt de toeristenbelasting toe tot het landelijk gemiddelde inclusief consumentprijsindex met uitzondering van de groepsaccommodaties.
- De heffingen op afval en riool zijn kostendekkend. Dit betekent dat de kosten gelijk moeten zijn aan de opbrengsten.

Overhead
In de paragraaf bedrijfsvoering geven we een nadere toelichting op de onderbouwing van personele ontwikkelingen en ICT. In deze paragraaf komen ook de voorgeschreven indicatoren aan de orde.

Wat mag het kosten in 2025?

Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
0.1 Overhead	-14.123	1.003	-13.584	687	-14.025	917	-14.098	684
0.2 Lokale heffingen	-679	13.062	-710	16.046	-740	16.436	-770	16.757
0.3 Algemene uitkeringen	-	47.796	-	46.457	-	47.983	-	49.490
0.4 Dividend	-12	88	-12	88	-11	88	-11	88
0.5 Financieringsfunctie	387	23	-55	23	1	23	-2	23
0.6 Overige alg. dekkingsmiddelen	-238	25	-418	25	-757	25	-1.090	25
0.7 Onvoorziene uitgaven	-25	-	-25	-	-25	-	-25	-
0.8 Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	**-14.690**	**61.997**	**-14.803**	**63.326**	**-15.557**	**65.472**	**-15.995**	**67.067**
0.99 Mutaties reserves	-	894	-	1.189	-	194	-	194
Totaal	**-14.690**	**62.891**	**-14.803**	**64.516**	**-15.557**	**65.666**	**-15.995**	**67.261**

Nieuw beleid Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen	2025		2026		2027		2028	
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
0.1 Overhead	-98	-	-130	-	-	-	-	-
0.2 Lokale heffingen	-	-	-	-	-	-	-	-
0.3 Algemene uitkeringen	-	-	-	-	-	-	-	-
0.4 Dividend	-	-	-	-	-	-	-	-
0.5 Financieringsfunctie	-	-	-	-	-	-	-	-
0.6 Overige alg. dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-
0.7 Onvoorziene uitgaven	-	-	-	-	-	-	-	-
0.8 Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	**-98**	**-**	**-130**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
0.99 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal nieuw beleid Venster 0	**-98**	**-**	**-130**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Totaal bezuinigingen Venster 0	**78**	**68**	**228**	**68**	**228**	**68**	**228**	**68**

Toelichting op nieuw beleid

Lasten Venster 0 (bedragen x € 1.000)	**Nadeel**	**-98**

0.1 Overhead	**Nadeel**	**-98**
Inzet trainees (I)	**Nadeel**	**-98**
Op het gebied van automatisering gaat veel wijzigen, zowel op informatiebeheer als in ICT-architectuur. De werkzaamheden nemen toe, maar we weten niet of deze werkzaamheden structureel van aard zijn. Daarom gaan we in 2025 en 2026 met trainees werken.		
0.2 Lokale heffingen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.3 Algemene uitkeringen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.4 Dividend	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.5 Financieringsfunctie	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.6 Overige algemene dekkingsmiddelen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.7 Onvoorziene uitgaven	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.8 Vennootschapsbelasting	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		
0.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema is geen nieuw beleid.		

Bezuinigingen

Toelichting bezuinigingen Venster 0 (bedragen x € 1.000)	Voordeel	145

0.1 Overhead	**Voordeel**	**77**
Abonnementen en licenties (S)	**Voordeel**	**20**
Om te voldoen aan de opgave die voor ons ligt zullen we ook binnen de ambtelijke organisatie de nodige maatregelen nemen. Uitgangspunt hierbij is versobering op sommige vlakken, zonder onze medewerkers te kort te doen. We zullen kritisch kijken naar bestaande abonnementen en licenties en zullen op zoek gaan naar andere manieren om per vakgebied geïnformeerd te blijven. Daarnaast wordt het interne proces aangepast om ook licenties van de diverse applicaties en de hoeveelheid applicaties beter te borgen en waar mogelijk te reduceren.		
Facilitair (S)	**Voordeel**	**27**
De attentieregeling en thuiswerkregeling nemen we onder de loep waarbij we enkele wijzingen doorvoeren. Daarnaast zorgen we ervoor dat de attentieleidraad opnieuw vastgesteld wordt en dat we hier uitvoering aan geven. Onze werkplekken willen we flexibel houden conform het kantoorconcept en thuiswerkbeleid echter we kiezen ervoor om een aanpassing te doen in de openingsdagen van de lunchvoorziening in het werkcafé.		
Personeel & Organisatie (S)	**Voordeel**	**30**
We zullen daarnaast de inzet van werving en selectiebureaus gerichter inzetten waardoor we minder middelen nodig hebben. Dit kunnen we in 2025 bereiken door andere oplossingen in te zetten om ons doel te behalen.		
0.2 Lokale heffingen	**Voordeel**	**68**
Invoeren leges parkeervergunningen (S)	**Voordeel**	**68**
Voor het verlenen van parkeervergunningen gaan we leges heffen om de kosten te dekken voor de verstrekking van de vergunningen, bebording en toezicht in het vergunningengebied. Deze kosten bedragen € 68.000 per jaar.		
0.3 Algemene uitkeringen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.4 Dividend	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.5 Financieringsfunctie	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.6 Overige algemene dekkingsmiddelen	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.7 Onvoorziene uitgaven	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.8 Vennootschapsbelasting	**Voordeel**	**0**
onderwerp	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		
0.99 Mutaties reserves	**Voordeel**	**0**
Voor dit thema zijn geen bezuinigingen.		

Paragraaf 1. Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen bevat beleidsvoornemens voor de lokale lasten en een overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen. De belastingen en heffingen vormen met zo'n 25% een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. De tarieven en percentages in deze paragraaf hebben uitdrukkelijk een voorlopig en indicatief karakter. Zoals gebruikelijk volgen in december de definitieve voorstellen voor het vaststellen van de tarieven. De uitvoering van onze belastingtaken is met ingang van 1 januari 2023 overgedragen aan de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB). Tussen de deelnemers vindt afstemming plaats over de wijze waarop de BWB uitvoering geeft aan zijn taken. Dat zorgt voor een grotere efficiëntie in de uitvoeringspraktijk.

Beleidsuitgangspunten

Uitgangspunten tariefbeleid

- De afgelopen jaren heeft de gemeente Loon op Zand een terughoudend beleid toegepast in de stijging van de OZB. In 2025 is een stijging van 17,6% toegepast, om gederfde inkomsten van afgelopen jaren te compenseren en toekomstige ontwikkelingen op te kunnen vangen.
- Voor de hondenbelasting is aangesloten bij het indexpercentage uit de meicirculaire 2024 zijnde 2,8%.
- De toeristenbelasting blijft in 2025 gelijk, zoals de raad heeft besloten in december 2023. Voor 2026 verhogen we de toeristenbelasting tot het landelijk gemiddelde inclusief de consumentenprijsindex voor hotelovernachtingen en campings met uitzondering de groepsaccommodaties.
- Het tarief voor afvalstoffenheffing baseren we op basis van 100% kostendekkendheid. De opbouw van de afvalstoffenheffing is per 1 januari 2024 veranderd in een vast en een variabel deel. Het vaste deel is voor ieder huishouden gelijk en wordt jaarlijks binnen het eerste kwartaal geïnd door de Belastingsamenwerking West-Brabant. Het variabele tarief gaat verschillen per huishouden en is afhankelijk van hoe vaak het restafval wordt aangeboden. Het variabele tarief wordt na afloop van het kalenderjaar bij de inwoners in rekening gebracht. Dit betekent dat het variabele deel, op basis van het werkelijk aantal ledigingen in 2025 in het jaar 2026 in rekening wordt gebracht.
- Het tarief voor rioolheffing baseren we op basis van 100% kostendekkendheid. Voor 2025 wordt het tarief verhoogd en bedraagt het vastrecht per perceel €230. Dit leidt tot een onttrekking aan de voorziening riolering.
- In voorbereiding op de Omgevingswet worden de leges opnieuw beoordeeld en berekend uit het oogpunt van kostendekkendheid.
- Voor de overige leges en heffingen is aangesloten bij het indexeringspercentage van de meicirculaire 2024, zijnde 2,8%. Uitzondering hierop zijn de door het Rijk bepaalde tarieven.

Kwijtschelding

Kwijtschelding is vastgelegd in een gemeentelijke regeling. Particuliere belastingplichtigen kunnen een aanvraag indien voor de volgende belastingen:

- Afvalstoffenheffing tot maximaal 100%.
- Rioolheffing tot maximaal 100%.
- Hondenbelasting tot maximaal 100% van de eerste hond.

Vergelijking lokale lasten op basis van Coelo-atlas voor gemeenten 2024

Voor een vergelijking van de lokale lasten maken we een vergelijking met een aantal andere gemeenten met een vergelijkbaar karakter, dan wel onze buurgemeenten. In de berekening gaan we uit van de gemiddelde WOZ-waarde. In onderstaande tabel presenteren we de lokale lasten 2024 van vergelijkbare gemeenten, maar dit zegt niets over het voorzieningen van een gemeente. Aan onderstaande tabel kunnen geen harde conclusies worden getrokken.

Gemeente	Bedrag	Ranglijst Coelo	Gemeente	Bedrag	Ranglijst Coelo
Loon op Zand (tarief 2024)	€ 1.019	206	Bernheze	€ 891	67
Dalfsen	€ 874	65	Oisterwijk	€ 964	147
Oldebroek	€ 893	100	Dongen	€ 938	109
Heusden	€ 903	76	Tilburg	€ 759	8
Waalwijk	€ 804	20			

De hoogte van de woonlasten zegt, zonder nader onderzoek, niets over het voorzieningenniveau van een gemeente. Vandaar dat aan de uitkomst van de benchmark geen harde conclusies kunnen worden verbonden. Wel is zichtbaar waar Loon op Zand afwijkt in vergelijking met andere gemeenten. In 2024 waren de gemiddelde woonlasten in Nederland € 1.010.

Gemeentelijke belastingen

OZB

In deze begroting corrigeren we de OZB-opbrengst met 17,6%. De OZB wordt geheven via een percentage van de WOZ-waarde. Het percentage voor 2025 wordt beïnvloed door twee zaken:

- Stijging van de WOZ-waarde per 1 januari 2024 (peildatum).
- Macro-economische ontwikkelingen zoals die in de algemene uitkering worden meegenomen.

In de tabel hieronder staan de percentages voor 2023 – 2025 vermeld.

WOZ waarde in %	2023	2024	2025
Woningen			
Eigenaar	0,1071	0,1078	n.n.b.
Gebruiker	-	-	n.n.b.
Totaal	**0,1071**	**0,1078**	**n.n.b.**
Niet-woningen			
Eigenaar	0,2479	0,2690	n.n.b.
Gebruiker	0,1966	0,1625	n.n.b.
Totaal	**0,4445**	**0,4315**	**n.n.b.**

** Gegevens over 2025 worden in oktober bekend gemaakt.*

De totale WOZ-grondslag voor de OZB van 2025 is nog niet bekend. Vanaf 2023 vindt de waardebepaling plaats door de Belastingsamenwerking West-Brabant. In oktober wordt deze informatie ontvangen. De tarieven worden dan berekend en in de belastingverordening opgenomen, welke wordt behandeld in de raadsvergadering december.

Hondenbelasting

In het coalitieakkoord is het voornemen uitgesproken om de opbrengst hondenbelasting in overeenstemming te brengen met de kosten die gemaakt worden voor de uitvoering van de belastingtaak en de uitvoering van het beheerplan hondenuitlaatplaats. Voor de hondenbelasting is aangesloten bij het indexeringspercentage van de OZB, zijnde 2,8%. Voor 2025 zijn de te verwachten opbrengsten € 129.853.

In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van het tarief in de jaren 2023-2025 weer.

Tarief voor hondenbelasting	2023	2024	2025
Eerste hond	€ 40,34	€ 41,59	€ 42,75
Tweede en volgende hond	€ 60,30	€ 62,17	€ 63,91
Kennel	€ 221,57	€ 228,44	€ 234,83

Toeristenbelasting
Vanaf 2026 zijn de Hotels en Vakantiewoningen in 2026 samengevoegd tot een categorie met hetzelfde tarief. In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van het tarief in de jaren 2024-2026 weer.

Tarief voor toeristenbelasting	2024	2025	2026
Bed & Breakfast (B&B)	€ 1,12	€ 1,12	€ 3,93
Groepsaccommodaties	€ 1,12	€ 1,12	€ 1,18
Kampeerterrein	€ 1,12	€ 1,12	€ 2,03
Mini-kampeerterrein	€ 1,12	€ 1,12	€ 2,03
Hotels	€ 2,50	€ 2,56	
Vakantiewoningen	€ 2,10	€ 2,15	
Hotels & Vakantiewoningen			€ 3,93
Overige accommodaties	€ 2,50	€ 2,50	€ 3,93
Jaarplaats	€ 175,20	€ 179,58	€ 184,89
Seizoensplaats	€ 158,91	€ 162,88	€ 167,79
Voorseizoensplaats	€ 90,74	€ 93,01	€ 96,24

** In 2026 hanteren we de gemiddelde landelijke tarieven met uitzondering van groepsaccommodaties.*

In onderstaande tabel geven we de te verwachten opbrengsten voor ‘de toeristenbelasting voor komende periode weer.

Opbrengst toeristenbelasting (bedragen x 1.000)	2025	2026	2027	2028
Hotels	1.108	1.699	1.738	1.778
Recreatiebungalows	2.446	4.467	4.570	4.675
Overige accommodaties	224	351	359	367
Jaarplaats	7	7	8	8
Seizoensplaats	5	6	6	6
Voorseizoensplaats	5	5	6	6
Totaal opbrengsten toeristenbelasting	**3.795**	**6.536**	**6.686**	**6.840**

Afvalstoffenheffing
Het jaarlijkse resultaat op het product reiniging, zowel voor- als nadelig, wordt verrekend met de voorziening reiniging. De voorziening reiniging is bedoeld om fluctuaties in de tarieven op te vangen. Als uitgangspunt geldt 100% kostendekkendheid.

De tarieven voor een- en meerpersoonshuishoudens bestaan uit een vast deel en een variabel deel. Het vastrecht bedraagt €247,67 voor eenpersoonshuishoudens en € 310,81 voor meerpersoonshuishoudens. Het variabel deel bedraagt €5 per lediging. In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van het tarief van 2024 en 2025 weer.

Tarief voor afvalstofheffing	2024 Vastrecht	2024 Variabel*	2024 Inclusief 7 ledigingen	2025 Vastrecht	2025 Variabel*	2025 Inclusief 7 ledigingen
Eenpersoonshuishouden	€ 232,55	€ 35,00	€ 267,55	€ 247,67	€ 35,00	€ 282,67
Meerpersoonshuishouden	€ 291,84	€ 35,00	€ 326,84	€ 310,81	€ 35,00	€ 345,81
Bedrijven (tarief inclusief BTW)	€ 353,12	€ 42,35	€ 395,47	€ 376,07	€ 42,35	€ 418,42

** Voor het variabel deel is in de berekening hierboven uitgegaan van gemiddeld 7 keer per jaar (landelijk gemiddelde). Verwachting is dat in de praktijk eenpersoonshuishoudens de kliko minder vaak aanbieden en meerpersoonshuishoudens de kliko vaker aanbieden dan dit landelijk gemiddelde.*
Voor vuilniszakken geldt een tarief van € 1,25 per zak van 60 liter.

In onderstaand overzicht geven we een specificatie en toelichting bij de kosten toegerekend aan de afvalstoffenheffing, inclusief de mate van kostendekkendheid.

Afvalstofheffing (bedragen x € 1.000)	
Kosten	
Netto kosten taakveld	2.554
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	475
BTW	401
Totale kosten	**3.429**
Opbrengsten afvalstofheffing	3.357
Opbrengsten reinigingsrecht	49
Onttrekking voorziening	23
Totale opbrengsten	**3.429**
Dekkingspercentage	**100%**

** Zowel de ontwikkeling van de kosten (denk aan CO2-heffing) als opbrengsten (denk aan statiegeld op kleine flessen en blikjes) maakt dat het werkelijk verloop van kosten en opbrengsten lastig te voorspellen is.*

Rioolheffing
Het tarief voor 2025 voor de rioolheffing wordt verhoogd tot € 230,00. In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling in de jaren 2023-2025 weer.

Tarief voor rioolheffing	**2023**	**2024**	**2025**
Minimumtarief (tot 250 m3)	€ 210,00	€ 210,00	€ 230,00

In onderstaand overzicht geven we een specificatie en toelichting bij de kosten toegerekend aan de rioolheffing, inclusief de mate van kostendekkendheid.

Riolering (bedragen x € 1.000)	
Kosten	
Netto kosten taakveld	2.217
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	398
BTW	181
Totale kosten	**2.795**
Opbrengsten rioolheffing	2.488
Onttrekking voorziening	307
Totale opbrengsten	**2.795**
Dekkingspercentage	**100%**

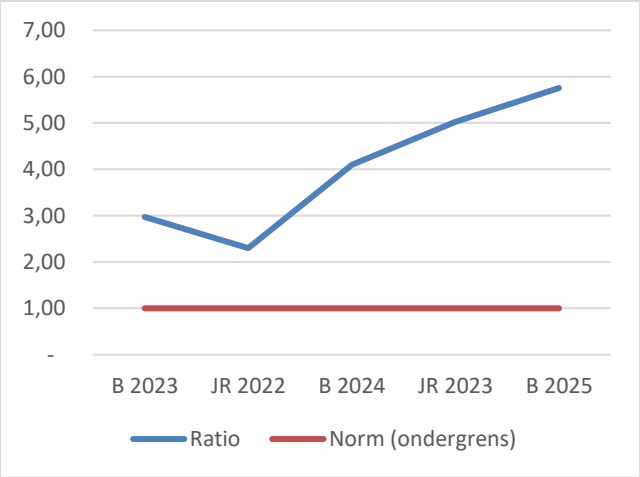
** In dit overzicht geven we een specificatie en toelichting bij de kosten toegerekend aan de rioolheffing, inclusief de mate van kostendekkendheid.*

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een gemeente in staat is om risico's op te vangen. Voldoende weerstandscapaciteit zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Het uitgangspunt is, zoals in het coalitieakkoord 2018-2022 is bepaald, dat de ratio van het weerstandsvermogen minimaal 1,0 moet zijn.

Weerstandsvermogen	**Begroting**	**Rekening**	**Begroting**	**Rekening**	**Begroting**
bedragen x € 1.000	**2023**	**2022**	**2024**	**2023**	**2025**
Beschikbare weerstandscapaciteit	13.173	13.851	17.944	19.587	15.808
Benodigde weerstandscapaciteit	4.432	6.025	4.375	3.897	2.747
Ratio	**2,97**	**2,30**	**4,10**	**5,03**	**5,75**

Uit de tabel blijkt dat de ratio weerstandsvermogen uitstekend is. Aan de schommelingen van de ratio valt op te maken dat risicomanagement een dynamisch proces is, dat continu gemonitord wordt. Ten opzichte van de vorige peildatum (jaarrekening 2023) is het risicoprofiel toegenomen. Dit komt enerzijds door de lagere beschikbare weerstandscapaciteit (van 19,5 miljoen naar 15,8 miljoen, in 2024 besloot de Raad de algemene reserve in te zetten voor een aantal investeringen en ontwikkelingen).

De reservepositie is de afgelopen jaren behoorlijk verbeterd. We monitoren de ontwikkelingen op de voet en gaan over tot (her)waardering van de risico's en onzekerheden zodra hier betere schattingen van te maken zijn.

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd bij de risico-inschatting:

- Risico's waarvoor beheersingsmaatregelen zijn getroffen welke het risico afdekken worden niet financieel vertaald in het risicoprofiel.
- Risico's met een omvang (kans x impact) kleiner dan € 100.000 worden alleen opgenomen indien de impact groter dan € 500.000 (incidenteel) of € 100.000 (structureel) is.

De volgende eerder ingeschatte risico's zijn waar nodig geactualiseerd (bedragen x €1.000):

Risico-Inventarisatie (reeds bekend)

Onderwerp	**Omschrijving**	**I/S**	**Risico bij jaarrekening 2023**	**Actualisatie**	**Risico bij begroting 2025**
Algemene uitkering gemeentefonds	De herverdeling van het gemeentefonds in 2021 is financieel volledig verwerkt in de meerjarenraming. De omvang van de algemene uitkering blijft schommelen. Hiervoor is een risico opgenomen dat er 50% kans is dat de algemene uitkering 5% afwijkt (5% afwijking is € 2,3 miljoen).	S	1.130	Er is geen gewijzigd inzicht op dit risico. Dit zal veranderen zodra er een nieuw regeerakkoord is. De hoogte van het risico is bijgesteld op basis van de huidige raming van het gemeentefonds.	1.130

Rentestijging	Medio 2022 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) het rentetarief meerdere keren verhoogd. De rente op de kapitaalmarkt is hierdoor verder gestegen. Stijging van de rente leidt tot hogere rentelasten. In de meerjarenraming is rekening gehouden met een extra rentelast van € 150.000 voor nieuwe geldleningen. Het risico is dat de rentelast voor nieuwe geldleningen hoger is dan dit bedrag. 1% rentestijging op een lening van € 7.500.000 betekent een extra last van € 75.000. Risico is ingeschat op een stijging van 4%.	S	225	De rente laat de afgelopen periode een dalende lijn zien. Begin maart 2024 is de rente ongeveer 3%. De inschatting van het risico is daardoor naar beneden bijgesteld.	225
Projecten "grondbedrijf"	Uit de jaarrekening 2022 volgt een risico inschatting van bijna € 0,8 miljoen. Zie ook paragraaf grondbeleid.	I	667	De projecten zijn bij de jaarrekening 2023 geactualiseerd. Daaruit volgt dit risicobedrag.	667
Onderwijs-huisvesting	De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de huisvesting van De Vaert en het Van Haestrechtcollege. Het risico is ingeschat op de omvang van de kapitaallasten van een basisschool en een middelbare school.	S	1.200	In de begroting 2025 is vanaf 2028 ruimte opgenomen voor kapitaallasten onderwijs-huisvesting. Het nieuwe risico is bijgesteld op basis van deze nieuwe raming.	300
Eenmalige compensatie energie	Vanuit het Rijk is voor 2023 een compensatie per huishouden toegezegd voor de oplopende energiekosten. Voor huishoudens met een inkomen tot maximaal 120% van de bijstandsnorm is er een vergoeding van € 1.300 toegezegd. Deze regeling voert Baanbrekers uit. We verwachten dat de rijksmiddelen niet toereikend zijn om de toeslagen en de uitvoeringskosten te betalen. Het risico van een tekort ligt bij de gemeente.	I	250	Regeling is afgewikkeld.	Afgerond
Cyber- en datasecurity	Er is een verhoogd risico op cyberaanvallen. Met onze aanpak rondom privacy, informatiebeveiliging, maar bijvoorbeeld ook ondermijning, treffen we maatregelen om de risico's te beperken. Het vergroten van de alertheid bij medewerkers op mogelijke aanvallen is één van de belangrijkste actiepunten. Ook in Equalitverband is de samenwerking op dit punt intensief. Dit risico is tweeledig: - De schade die wordt aangericht aan systemen, apparatuur en bedrijfscontinuïteit. - De investeringen die in Equalitverband nodig zijn om te kunnen voldoen aan aangekondigde nieuwe wettelijke vereisten.	I	200	Geen nieuw inzicht op dit risico.	200

Sportvrijstelling BTW (De Werft)	De fiscale positie van EWW B.V. ligt ter beoordeling voor bij de Belastingdienst. Daarna is duidelijk of de btw-aftrek op de investering van onder andere De Werft in stand blijft. Impact is € 1 miljoen, kans is ingeschat op 50%. Met de Belastingdienst en onze fiscalist is eind 2022 gesproken over dit dossier. De vragen die waren gesteld zijn begin maart 2023 beantwoord.	I	-	Dit dossier is eind 2023 afgewikkeld met de Belastingdienst en de benodigde correcties zijn gedaan. De gevolgen zijn verwerkt in de jaarrekening 2023. Dit risico kan daarmee vervallen.	Afgerond
BTW De Wetering	Voor de Wetering wordt ingezet op het volledig verrekenen van de BTW op de investeringskosten. Hierover bestaat vooraf echter geen zekerheid. In het worst-case scenario blijkt achteraf dat een groot deel van de BTW niet verrekenbaar is. Dit gaat om € 1,2 miljoen.	I	-	Door de raad is in mei 2024 een nieuw investeringskrediet vastgesteld. Daarin wordt niet ingezet op het volledig verrekenen van de BTW. We zien in dit project geen specifiek BTW-risico. Dit risico kan vervallen.	Afgerond
Extra middelen jeugdzorg	De voorgenomen bezuiniging op jeugdzorg per 2026 vanuit het kabinet Rutte IV is geschrapt door het huidige kabinet. Deze extra besparing kwam echter bovenop de bezuiniging die door de Hervormingsagenda Jeugd in zijn ingeboekt door het rijk. Hoe de bekostiging vanuit het rijk eruit gaat zien in relatie tot de Hervormingsagenda is vooralsnog niet duidelijk. Tot 2026 waarderen we daarom dit risico nog op 0. De koepels maken jaarlijkse afspraken met het ministerie over de zekerheid die gemeenten gegeven kan worden over de ontwikkeling van deze middelen. Deze lijn volgen we en blijkt tot op heden betrouwbaar.	S	-	Dit risico is ongewijzigd.	-
Wetgeving natuurbescherming	De wetgeving rondom natuurbescherming, -verbetering en de reductie van stikstof heeft invloed op de uitvoering van fysieke bouw- en/of onderhouds-projecten. Dit kan een negatief effect hebben op zowel tijd als geld.	S	PM	Geen nieuwe inschatting op dit risico.	PM
Rijksmiddelen duurzaamheid	De rijksmiddelen voor duurzaamheid zijn toegekend voor de periode t/m 2025. Zowel het rijk als de financieel toezichthouder (provincie) geven aan dat de middelen structureel geraamd mogen worden. Dit is in de begroting verwerkt. Het risico is dat deze middelen als gevolg van een nieuw regeerakkoord wegvallen. Impact is € 450.000 structureel. Kans vooralsnog ingeschat op 50%.	S	225	Geen nieuwe inschatting op dit risico.	225
Schadeclaim weigeren exploitatievergunning	De gemeente is aansprakelijk gesteld voor schade die geleden zou zijn als het gevolg van het weigeren van een exploitatievergunning. Op grond van de WOO kan informatie hierover niet openbaar worden gemaakt.	I	PM		PM
Totaal			**3.897**		**2.747**

De volgende risico's zijn nieuw:

Risico-Inventarisatie (nieuw)			
Onderwerp	**Omschrijving**	**I/S**	**Risico bij begroting 2025**
Crossroad (jeuggzorg)	Uit de regio is vernomen dat Crossroads (jeugdzorg) in 2024 een extra bedrag van 12 miljoen nodig heeft. Voor 2025 bestaat het risico dat er opnieuw een bijdrage aan Crossroads noodzakelijk is, maar dit kan op dit moment nog niet financieel worden gekwantificeerd	I	PM
Totaal			**-**

Samenvatting risico-inschatting

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	**Bedrag**
Geactualiseerde eerder ingeschatte risico's	2.747
Nieuwe risico's	0
Inschatting begroting 2025	**2.747**

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen zijn verhoudingsgetallen die specifieke onderdelen van de begroting of balans weergeven en kunnen helpen bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Ze bieden inzicht in de beschikbare (financiële) ruimte om zowel structurele als incidentele lasten te kunnen dragen of op te vangen. Deze kerncijfers geven daarmee een beeld van de financiële weerbaarheid en flexibiliteit. Belangrijk is ook de ontwikkeling van de uitkomsten en de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de algehele financiële positie.

Hieronder worden de financiële kerncijfers opgesomd die op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
3. Solvabiliteitsratio;
4. Grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Belastingcapaciteit;
7. Netto schuld per inwoner.

Kengetallen	**Streef-**	**Rekening**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**
	waarde	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Netto schuld-quote	20-50%	23,1%	45,2%	51,1%	63,6%	58,3%	74,6%
Netto schuld-quote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	22,6%	44,1%	49,0%	61,5%	56,2%	72,6%
Solvabiliteitsratio	< 90%	35,6%	28,1%	25,5%	22,8%	23,6%	20,3%
Grondexploitatie	< 20%	-2,1%	-0,6%	-0,6%	-0,6%	-0,6%	-0,5%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	1,1%	0,7%	1,7%	0,8%	0,6%	0,0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	90-105%	88,7%	94,2%				
Netto schuld per inwoner	in €	868	1.310	1.709	2.141	2.016	2.615

De **solvabiliteit** is de afgelopen jaren verbeterd. Het eigen vermogen is vrij constant gebleven. In 2025 neemt de solvabiliteit af ten opzicht van voorgaande begroting. Dit komt doordat de investeringen in het Dorpshuis en rioolgemaal aan de Sweensstraat met een geldlening gefinancierd moeten worden.

De **netto schuldquote** is gestegen ten opzichte van vorig jaar. Ook dit wordt veroorzaakt door de investeringen waarvoor we een geldlening voor moeten aantrekken.

Een omvangrijke **grondexploitatie** is risicovol als daarmee de baten van de gemeente in grote mate afhankelijk zijn van de opbrengsten uit grondexploitaties. De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief, wat betekent dat er meer inkomsten zijn geweest dan kosten. De kosten moeten nog gemaakt worden. Hierdoor wordt de grondexploitatie als weinig risicovol beschouwd.

De **structurele exploitatieruimte** is afgerond 1,3%. Het structureel begrotingssaldo in 2025 is positief (€ 985.000). Vanaf 2028 slaat dit om naar een negatief bedrag als gevolg van het tekort op de begroting.

De **belastingcapaciteit** biedt inzicht in hoe de belastingdruk binnen een gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten van een gezin zetten we af tegen het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. Het gemiddelde wordt gebaseerd op de Atlas van de Lokale Lasten van het COELO. Een belastingcapaciteit hoger dan 100% betekent dat de gemiddelde woonlasten in onze gemeente hoger zijn dan het landelijk gemiddelde. Aangezien het landelijk gemiddelde voor 2025 nog niet bekend is, is gerekend met het gemiddeld over 2024. Dit is afgezet tegen onze woonlasten van 2025.

Net als de schuldquote loopt ook de **schuld per inwoner** op als gevolg van het investeringsniveau.

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Activa						
(Im)materiële vaste activa	60.754	67.387	76.674	86.212	82.437	95.409
FVA: kapitaalverstrekkingen	224	839	969	969	969	969
FVA: leningen	800	1.114	715	629	539	446
FVA: uitzettingen > 1 jr	402	715	1.614	1.614	1.614	1.614
Voorraden	-1.735	-435	-448	-448	-448	-448
Uitzettingen < 1 jaar	12.387	8.907	12.387	12.387	12.387	12.387
Liquide middelen	153	153	153	153	153	153
Overlopende activa	3.007	2.776	3.007	3.007	3.007	3.007
Totaal activa	**75.992**	**81.456**	**95.072**	**104.523**	**100.659**	**113.537**
Passiva						
Eigen vermogen	27.069	22.877	24.204	23.830	23.737	23.101
Voorzieningen	13.109	12.966	13.048	12.584	11.781	11.040
Vaste schulden	23.246	36.640	45.253	55.541	52.573	66.828
Netto vlottende schulden	5.575	3.378	5.575	5.575	5.575	5.575
Overlopende passiva	6.993	5.595	6.993	6.993	6.993	6.993
Totaal passiva	**75.992**	**81.456**	**95.072**	**104.523**	**100.659**	**113.537**

EMU-saldo

EMU - saldo (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
1- Het geraamde totaal saldo van baten en lasten (excl. Toevoeging aan en onttrekking uit reserves)	-913	-178	-374	-94	-636
2- Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.121	3.333	3.451	3.746	3.943
3- Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	264	264	265	267	264
4- Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-6.633	-9.287	-9.537	3.774	-12.971
5- Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-
6- Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-
7- Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-10	-51	-51	-51	-51
8- Baten bouwgrondexploitaties, voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	43	20	20	20	20
9- Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-
10- Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**-4.129**	**-5.899**	**-6.227**	**7.662**	**-9.431**

Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft op haar grondgebied een groot aantal kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, constructies, riolering, water en groen met een groot aandeel in de gemeentelijke begroting. Deze kapitaalgoederen leveren een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van de programma's van de begroting, zoals milieu, onderwijs en verkeer. Slecht onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkstelling van de gemeente. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens het IBOR-beleidskader geschetst met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Daarna wordt een overzicht gegeven van de cyclus van beleids- en beheerplannen van de onderdelen van de openbare ruimte. De verschillende kapitaalgoederen worden kort toegelicht en afgesloten met een tabel van de onderhoudsbudgetten. De onderhoudsbudgetten in deze tabel zijn gebaseerd op de primitieve begroting van elk boekjaar.

IBOR 2024-2033

In het Integraal Beleidsprogramma Openbare Ruimte 2024-2033 zijn de uitgangspunten voor het beheer van de openbare ruimte benoemd. We hanteren voor onze openbare ruimte drie verschillende ambitieniveaus (A is hoog, C is laag). Deze ambitieniveaus zijn gekoppeld aan de onderstaande gebiedsindeling en functies:

Ambitieniveau	A	B	C
Centrum			
Woonbuurten			
Gebiedsontsluitingswegen			
Industrie			
Buitengebied			

Het beheer van de openbare ruimte is een reguliere taak van de gemeente, die bestaat uit de jaarlijkse beheers-, vervangings- en onderhoudsmaatregelen. Voor het beheer van de (kapitaalgoederen in de) openbare ruimte beschikt de gemeente over een aantal instrumenten:

1. Beheersystemen waarin van alle objecten in de openbare ruimte de relevante data zijn ingebracht.
2. Jaarlijkse schouw naar de onderhoudsgesteldheid van de objecten in de openbare ruimte.
3. Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) met daarin alle geplande uitvoeringsprojecten.

De informatie uit deze instrumenten leiden tot planning van de onderhoudswerkzaamheden. Om te zorgen voor een integrale benadering van ontwerp, inrichting en beheer van de openbare ruimte is het Handboek Integraal Werken Openbare Ruimte (HIWOR) beschikbaar.

Beleids-en beheerplannen

De basis voor het beheer van de openbare ruimte wordt gevormd door de hier getoonde cyclus. Dit cyclisch werken is duidelijk zichtbaar in de beleids- en beheerplannen die er zijn voor het beheer van de openbare ruimte. In navolgende tabel is dit weergegeven.

In 2025 zal aan de slag worden gegaan met de Mobiliteitsvisie en het beleidsplan Spelen en Bewegen als actualisatie van bestaande beleidsnota's. Het Programma Water en Riolering wordt eind 2024 vastgesteld.

De nieuwe beheerplannen voor wegen, groen en civiele kunstwerken worden eind 2024 door het college vastgesteld als uitwerking van het IBOR 2024-2033.

Beleids- en beheerplannen	Frequentie actualisatie	Fin. vertaling in begroting	Reserve / voorzieningen
Integraal beleid openbare ruimte (IBOR) 2024-2034 (2023)	10 jaar	Ja	
Beheerplan wegen (2024)	Financieel: 2 jaar	Ja	Bestemmingsreserve wegen
Beheerplan civieltechnische kunstwerken (2024)	Geheel 4 jaar	Ja	
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (2020)	4 jaar	Ja	
Programma Water en Riolering (PWR) (2020)	4 jaar	Ja	Voorziening riolering
Speelnotitie (2015)	Geen einddatum	Nee	Bestemmingsreserve calamiteiten groen om kosten te dekken voor ziekten en plagen en stormschade
Groenstructuurplan (2019)	Geen einddatum	Nee	
Boombeleid (2020)	Financieel: 2 jaar	Ja	
Beheerplan groen, speel- en zitvoorzieningen (2024)	Geheel: 4 jaar	Ja	
Beheerplan bijzondere objecten (2021)	4 jaar	Ja	
Duurzaam Meerjaren onderhoudsplan (MJOP) (2022)	4 jaar	Ja	Voorziening De Wetering

Toelichting kapitaalgoederen

Wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken:
In de openbare ruimte is het volgende areaal aanwezig voor de onderdelen wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken:

Wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken	Hoeveelheden	
Voorziening Wegen		
Asfaltverharding	529.600	m2
Elementverharding	991.200	m2
Betonverharding	95.900	m2
Halfverharding	119.100	m2
Voorziening Openbare verlichting		
Masten	5.700	stuks
Armaturen	5.800	stuks
LED-lampen	3.061	stuks
Gewone lampen	3.239	stuks
Voorziening Civiele kunstwerken		
Bruggen en loopconstructies	6	stuks
Tunnels	4	stuks
Muren en keerwanden	9	stuks

Het onderhoud van wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken is gericht op de technische kwaliteit: de weg en brug moeten bruikbaar zijn, de lamp moet branden. Bij openbare verlichting wordt de vervanging van lampen door LED wordt gecontinueerd.

Voor wegen staan we aan de vooravond van een intensieve periode van vervanging. Veel wegen zijn aan het eind van hun levensduur en zullen moeten worden aangepakt. Om dit gestructureerd aan te pakken en afstemming met andere onderdelen van de openbare ruimte of herinrichtingen te zoeken is een meerjarenplanning opgesteld. De dekking hiervan zal terug te vinden zijn in het reguliere onderhoud en het investeringsplan.

Riolering en water
In onderstaande tabel hebben we de belangrijkste kenmerken van het stedelijk watersysteem van de voor onze gemeente weergegeven.

Riolering en water	Hoeveelheden		
Voorziening Inzameling			Voor het inzamelen en transporteren van het vrijkomende afval- en regenwater beschikken we als gemeente Loon op Zand over een rioolstelsel met een totale lengte van circa 139 km en 31 rioolgemalen. Om er voor te zorgen dat tijdens extreme neerslag geen wateroverlast optreedt, is het rioolstelsel voorzien van riooloverstorten en hemelwateruitlaten. Speciale rioolvoorzieningen (bergbezinkbassins) beperken de vuiluitworp van de riolering naar het oppervlakte-watersysteem. Het afvalwater in het buitengebied wordt ingezameld met 230 pomp-units en verpompt via 68 km aan drukriolering. Al het afvalwater wordt gezuiverd op de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van waterschap Brabantse Delta aan De Roei in Kaatsheuvel.
Kolken hemelwaterriolering	2.800	stuks	
Kolken gemende riolering	7.200	stuks	
Voorziening Afvoer (vrij verval)			
Gemengde riolering	78	km	
Vuilwaterriolering	29	km	
Hemelwaterriolering	31	km	
Overstortputten gemengde riolering	16	stuks	
Hemelwateruitlaten gescheiden riolering	18	stuks	
Voorziening afvoer (mechanisch)			
Persleidingen	16	km	
Drukriolering	68	km	
Drukriool-pompunits	230	stuks	
Rioolgemalen	31	stuks	
Ondergrondse bergingsvoorziening / Infiltratievoorziening	5	stuks	
Randvoorzieningen	3	stuks	
Bovengrondse bergingsvoorziening / Infiltratievoorziening (bijvoorbeeld wadi's)	8	stuks	
Voorziening meetpunten			
Grondwater	26	stuks	
Afvalwater	3	stuks	
Oppervlaktewater	0	stuks	

Voor de komende jaren ligt er de opgave om het gemaal aan de Sweensstraat te vervangen. Dit project wordt samen met het waterschap opgepakt. Eind 2024 wordt het Programma Water en Riolering vastgesteld waarmee de kaders en aanpak voor de komende jaren vastgesteld zijn.

Openbaar groen, speelvoorzieningen en straatmeubilair (inclusief afvalvoorzieningen)

Openbaar groen, speelvoorzieningen en straatmeubilair	Hoeveelheden	
Voorziening Groen		
Gazons, beplanting, etc.	1.374.204	m2
Boom- en bloembakken	16	stuks
Voorziening Meubilair		
Banken en afvalbakken	559	stuks
Hekwerken	2.114	m
Speelvoorzieningen		
Toestellen	307	stuks
Afvalvoorzieningen		
Ondergrondse containers	87	stuks
Ondergrondse containers	30	locaties

Voor het openbaar groen is de opgave voor de komende jaren in beeld gebracht in het beheerplan. In 2025 gaan we aan de slag met een nieuwe visie op Spelen en Bewegen.

Komend jaar werken we verder aan het onderhoud van het groen en het aanpakken van verouderd groen. Hierbij worden doelen als vergroten biodiversiteit, klimaatstress en burgerparticipatie meegenomen.

Bij speelvoorzieningen speelt burgerparticipatie een duidelijke rol. Hetgeen gerealiseerd wordt moet zo veel mogelijk passen bij de wensen van de buurt. Hierbij zijn de kaders vanuit het beleid en financiën leidend. In 2024 hebben we een speelvoorziening aan het President Kennedyplein vervangen. Tevens zal een nieuwe voorziening in de Vaertenbuurt worden gerealiseerd.

In de gemeente Loon op Zand zijn 30 locaties aanwezig met ondergrondse afvalvoorzieningen. Verder staan er diverse wijkvoorzieningen voor o.a. glas en incontinentiemateriaal en luiers. Er zijn circa 10.000 woonadressen die ieder 3 mobiele afvalcontainers (kliko's) in gebruik hebben. Het onderhoud van de afvalvoorzieningen bestaat uit het reinigen en preventief en correctief onderhoud. Het doel hiervan is om de voorzieningen functioneel te houden.

Gebouwen/ Vastgoed

- De uitvoering van het eerste verduurzamingsproject is in 2024 gestart bij de Gemeentewerf. Begin 2024 is de meervoudig onderhandse aanbesteding met succes afgerond en in mei 2024 zijn de eerste voorbereidende werkzaamheden gestart. Naar verwachting is het project verduurzaming van De Gemeentewerf in oktober 2024 afgerond. Nog in afwachting voor de aanschaf van een batterijopslag om in 2025 volledig van het gas af te zijn.
- Voor de verduurzaming van De Gemeentewerf, Brandweerkazerne Loon op Zand en Brandweerkazerne Kaatsheuvel is een DUMAVA subsidie aangevraagd. Voor de Gemeentewerf hebben wij inmiddels een positief besluit ontvangen en we zijn nog in afwachting voor beide brandweerkazernes. De meervoudig onderhandse aanbestedingen voor de brandweerkazernes starten in 2024 en kunnen ook in 2025 worden uitgevoerd en afgerond.
- Het onderhoudscontract voor E&W installaties voor gebouw De Werft, Het Klavier en De Brandweerkazernes is na een meervoudig onderhandse aanbesteding per 1 februari 2024 gegund aan BINK installatietechniek, gevestigd in Kaatsheuvel. De samenwerking verloopt uitstekend en de overeenkomst is gesloten t/m 2028 met een optie van verlenging voor 5 jaar.
- Na afronding van het cultuurbeleid zal in Q1 2025 gestart worden aan exploitatie en beheer van Het Klavier.
- Na afronding van het project 'advies voor exploitatie en beheersvorm voor het nieuwe Dorpshuis' kunnen in 2025 de voorbereidende werkzaamheden starten voor een in- of aanbesteding voor exploitatie en beheer van het nieuwe Dorpshuis.

Financiële toelichting onderhoudsbudgetten kapitaalgoederen

Omschrijving van kapitaalgoederen	Rekening	Begroting	Begroting
bedragen x € 1.000	**2023**	**2024**	**2025**
Civiele kunstwerken	22	58	58
Gebouwen en vastgoed	762	848	1.284
Groen	1.617	1.919	1.939
Openbare verlichting	310	201	214
Riolering en water	874	734	746
Speelvoorzieningen en straatmeubilair	97	106	114
Wegen	663	532	625
Totaal	**4.345**	**4.398**	**4.980**

Paragraaf 4. Bedrijfsvoering

Een toekomstbestendige organisatie

Loon op Zand is een sterke, zelfstandige gemeente waarin de inwoner centraal staat. Daarbij past een krachtige organisatie die wendbaar is, in dialoog is met de samenleving en vooruit kijkt. Onze kernwaarden, samenwerken, resultaat boeken en vitaliteit zijn daarbij onze belangrijke ankers

Vanuit een sterk bewustzijn van onze veranderende rol in de samenleving en om het groeiende werkpakket het hoofd te kunnen bieden is in 2020 een proces gestart om de organisatie te versterken. Dit proces bestaat uit meerdere pijlers waarvan twee grote veranderingen in 2024 vorm hebben gekregen.

- De herinrichting van het functiegebouw volgens de methodiek Baarda
- De herstructurering van de organisatie.

Hiermee wordt enerzijds ingezet op het maximaal benutten van de persoonlijke kracht en kwaliteit van iedere medewerker en het belonen van prestaties. Anderzijds faciliteert de nieuwe organisatiestructuur procesgericht werken, integraliteit en wendbaarheid.

In 2024 is gestart met de inbedding en borging van beide ontwikkelingen. 2025 zal in het teken staan van realiseren van de beoogde resultaten van het functiegebouw en de organisatiestructuur en het plukken van de vruchten van de veranderingen.
Daarnaast zal worden geïnvesteerd in twee andere pijlers van de organisatieontwikkeling:

- Leiderschap en integraal management: vanuit een gezamenlijke visie een ontwikkeltraject vormgeven en uitvoeren
- Ontwikkeling van houding en gedrag van medewerkers om vitaal en resultaatgericht samen te werken: laden van cultuurwaarden, toepassen moderne werkwijzen, vaardigheidstrainingen.

Informatiemanagement, -veiligheid en -beheer

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. Bestaande (informatie)wetten worden continue gewijzigd en er komen steeds meer wetten voor overheden bij. Denk hierbij aan de Archiefwet of de Wet open overheid. Technische ontwikkelingen gaan snel, zowel organisaties als applicaties werken steeds meer in de Cloud en steeds meer processen worden verder gedigitaliseerd. Om deze ontwikkelingen te prioriteren en te plannen, stellen we een Informatiebeleidsplan (IBP) op.

Daarnaast zorgen we voor een veilige en betrouwbare digitale omgeving. Daarbij streven we naar een situatie waarin alle beheersmaatregelen op het vlak van informatieveiligheid en privacy. We volgen de ontwikkelingen op het gebied van informatieveiligheid en privacy en passen de wettelijk voorschriften toe. Denk aan de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) en AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). In 2025 zal de WBNI (Wet beveiliging Netwerk en Informatiesystemen) worden afgestemd op de Europese NIS2 richtlijn (Network and Information Security Directive). Hiermee wordt de organisatie verplicht om informatieveiligheid te implementeren binnen alle processen van de organisatie.

Extra investeringen in informatiemanagement, -beveiliging en -beheer zijn nodig om al deze ontwikkelingen goed op te pakken en onze medewerkers een toekomstbestendige en gebruiksvriendelijke ICT omgeving te bieden.

De precieze gevolgen op de bezetting van informatiebeheer zijn nog niet te overzien. Wel weten we dat de werkzaamheden de komende jaren toenemen. Daarom is bij de Kadernota budget gevraagd voor een tweetal trainees voor de jaren 2025 en 2026.

Rechtmatigheidsverantwoording

Waar de rechtmatigheidsverklaring voorheen door de accountant werd afgegeven is dit over controlejaar 2023 voor het eerst door het college gedaan. Over 2023 heeft het college een rechtmatigheidsverantwoording met opmerkingen afgegeven. We streven naar het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring zonder voorbehouden over 2025. Om hiertoe te komen dienen we onze interne controle nog verder te versterken. Dit doen we door ons in 2025 te richten op het verder beschrijven van processen en het verhogen van het bewustzijn bij medewerkers. Daarnaast zal er aandacht zijn voor fraudepreventie en risicoanalyses. We spannen ons in om de rechtmatigheidsverantwoording en interne controle op het vereiste niveau te brengen.

Bestuurlijke processen

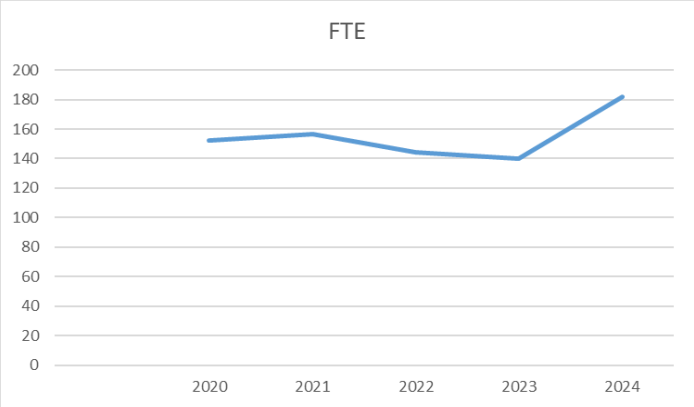
Het bestuurlijk besluitvormingsproces vormt het hart van het bestuurlijk en ambtelijk samenspel. De samenwerking tussen ambtelijke organisatie, college en raad is hierin erg belangrijk en bepaalt de kwaliteit van de gemeentelijke besluitvorming. Een goede kwaliteit van stukken, het maken en nakomen van duidelijke procesafspraken en zorgdragen voor een goede lange termijnplanning dragen hieraan bij. We kunnen daarin nog belangrijke stappen maken en zullen de komende periode benutten om diverse verbeterstappen door te voeren. Daarbij valt te denken aan het verder verbeteren van de kwaliteit van stukken onder meer door het standaard toevoegen van juridische en financiële controle, het opzetten van een structurele lange termijnplanning voor raadsbehandeling en het beter op elkaar afstemmen van planningen en onderlinge werkafspraken.

Hoe kunt u onze resultaten volgen?

Formatie en bezetting

De formatie voor 2024 bedraagt 181,6 fte. De toename in de formatie houdt verband met de toegenomen taakstellingen in onder andere duurzaamheid, in werking treden Omgevingswet, structureren Wet open overheid, cultuur en erfgoed, beleid opgaven sociaal domein en nieuwe functies in verband met de nieuwe organisatiestructuur.

Formatie vanaf 2020

Op peildatum 1 juli 2024 bedroeg de bezetting in fte146, 5. In onderstaande tabel is de verdeling in fte en aantallen medewerkers weergegeven.

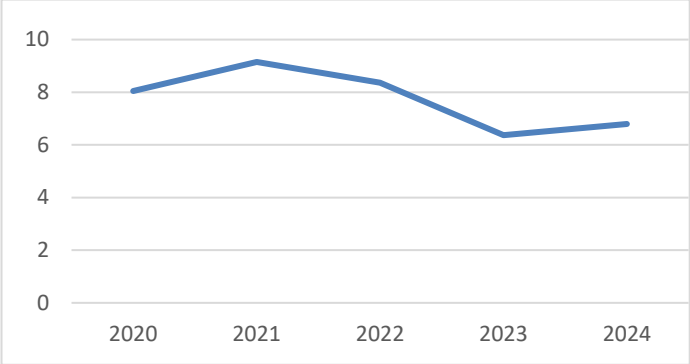
Dienstverband	Man		Vrouw		Totaal	
	Aantal	FTE	Aantal	FTE	Aantal	FTE
< 1	14	12,33	15	13,22	29	25,55
> = 1 < 5	21	20,28	57	47,39	78	67,67
> = 5 < 10	6	5,72	11	7,86	17	13,58
> = 10 < 15	2	1,33	2	1,51	4	2,84
> = 15 < 20	5	5,11	15	11,38	20	16,49
> = 20 < 25	4	4,00	8	6,20	12	10,20
> = 25 < 30	1	1,00	1	0,40	2	1,40
> = 30 < 35	2	2,00	3	2,89	5	4,89
> = 35 < 40	1	1,00	3	2,21	4	3,21
> 40	-	-	1	0,73	1	0,73
Totaal	**56**	**52,78**	**116**	**93,79**	**172**	**146,57**

Vacatures

Op 1 januari 2024 waren er 40 vacatures. Het aantal vacatures dat we invulden tussen 1 januari en 1 juli 2024 bedroeg in totaal 14. (NB na 1 juli tot 30 augustus traden nog eens 14 medewerkers in dienst). Ondanks de grote dynamiek op de arbeidsmarkt lukte het ons om een groot aantal vacatures in te vullen. Veelal op eigen kracht, bij sommige functies met behulp van gespecialiseerde bureaus. Zorgen blijven over de krapte op de arbeidsmarkt van functies in financiën en onderdelen binnen het fysieke domein.

Op 1 september 2024 zijn er nog 12 vacatures in te vullen.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim loopt in de eerste helft van 2024 licht op. De daling van het verzuim vanaf 2022 stagneert. De lichte stijging in de eerste helft van 2024 zien we in het korte en lange verzuim. De beïnvloedbare factoren onderzoeken we nog op het moment van opstellen van deze begroting.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Inzet trainees	-98	-130	-	-
Totaal	**-98**	**-130**	**-**	**-**

Op het gebied van automatisering gaat veel wijzigen, zowel op informatiebeheer als in ICT-architectuur. De werkzaamheden nemen toe, maar we weten niet of deze werkzaamheden structureel van aard zijn. Daarom gaan we in 2025 en 2026 met trainees werken.

Paragraaf 5. Financiering

De paragraaf bevat een toelichting op het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Renterisico
De kasgeldlimiet en de renterisiconorm moeten voorkomen dat de leningenportefeuille van gemeente te gevoelig is voor schommelingen in de rente. De kasgeldlimiet richt zich op leningen met een korte looptijd en de renterisiconorm richt zich juist op langlopende leningen.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op geldleningen te beperken. Als er veel kortlopende leningen (kasgeldleningen) zijn, dan is de financieringsportefeuille gevoeliger voor rentewijzigingen. Over het algemeen hebben kortlopende leningen een lagere rente en zijn daarom goedkoper. De omvang van de netto vlottende schuld is beperkt tot maximaal 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeld limiet (bedragen x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Limiet	6.582	6.582	6.582	6.582
Netto vlottende schuld	-1.845	-7.516	2.178	2.178
Ruimte binnen limiet	**8.427**	**14.098**	**4.404**	**4.404**

De netto vlottende schuld is negatief omdat de vlottende vorderingen groter zijn dan de vlottende schulden. Hierdoor is de ruimte om kasgeldleningen aan te trekken in feite groter dan de kasgeldlimiet. In alle kwartalen zijn we onder de kasgeldlimiet gebleven.

Renterisiconorm
Renterisico's op de langere termijn beheersen we door de toepassing van de zogenaamde renterisiconorm. In de kern komt deze erop neer dat niet op hetzelfde moment een omvangrijke herfinanciering leningen plaatsvindt tegen op dat moment bijvoorbeeld fors hogere rentepercentages. De jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	Risico
Renterisiconorm	15.487
Aflossingen	-2.178
Ruimte binnen norm	**13.309**

We voldoen aan de renterisiconorm.

Financiering
Dit onderdeel geeft inzicht in de ontwikkeling van onze langlopende leningen en uitzettingen.

Opgenomen leningen (bedragen x € 1.000)	2025
Stand 1 januari	**21.083**
Aflossingen	-2.178
Opgenomen	0
Stand 31 december	**18.905**

De rentelast over deze leningen bedraagt in 2025 € 637.000. De gemiddelde rente is 3%.

Uitgezette leningen (bedragen x € 1.000)	2025
Stand 1 januari	**1.114**
Aflossingen	-87
Opgenomen	0
Stand 31 december	**1.028**

De rentebaat over deze leningen bedraagt in 2025 € 17.000. De gemiddelde rente is 1,5%.

Garanties op leningen aan derden
Naast de leningen die we zelf aangaan zijn er nog een aantal leningen ‘door verstrekt’ aan derden of staan we garant voor leningen die aan derden zijn verstrekt door een bankinstelling. In deze situatie is er geen sprake van bankieren. De leningen aan woningbouwverenigingen zijn aflopend van aard en stammen nog uit de periode dat het gebruikelijk was dat we voordelig leningen aantrokken bij bijvoorbeeld de Bank Nederlandse Gemeenten en deze onder dezelfde condities verstrekten aan de betreffende woningbouwvereniging.

Garanties geven we alleen uit hoofde van de publieke taak. Bijvoorbeeld een garantstelling aan een bank voor een vereniging voor de aanleg van een sportveld.

Garanties op verstrekte bedragen (bedragen x € 1.000)	**2025**
Leningen aan verenigingen, stichtingen en natuurlijke personen	1.070
Leningen aan woningbouwverenigingen	132.504
Stand 31 december	**133.574**

Over het algemeen zijn deze risico’s op verstrekte geldleningen beperkt omdat ofwel contragaranties zijn verstrekt of een hypotheek als onderpand is afgegeven.

Schema rentetoerekening

Schema rentetoerekening (bedragen x € 1.000)	**2025**
Externe rentelast over korte financiering	9
Externe rentelast over lange financiering	755
Externe rente compenent	-23
Totaal door te rekenen extra rente	**740**
Rente die aan grondexploitatie moet worden doorberekend	-25
Rente van projectfinanciering (niet van toepassing)	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**716**
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	0
Aan taakvelden toe te rekenen rente	716
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (via renteomslag)	1.150
Renteresultaat, onderdeel van resultaat op taakveld treasury	**-435**

Paragraaf 6. Verbonden partijen

Inleiding

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en wordt als volgt gedefinieerd: "*Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.*"

In maart 2018 heeft de gemeenteraad van Loon op Zand een nota verbonden partijen vastgesteld. Doel van deze nota was met name om meer grip te krijgen op gemeenschappelijke regelingen. Kern van deze nota is dat we voortaan op basis van de drie B's (Bestuur, Beleid en Bedrijfsvoering) sturen op gemeenschappelijke regelingen. Per gemeenschappelijke regeling worden in onderstaand overzicht de drie B's geschreven. Hiermee worden de kaders gesteld op basis waarvan voorstellen van de regelingen in het komend jaar beoordeeld worden. Achtergrondinformatie over de werkwijze aan de hand van de drie B's staat te lezen in de nota verbonden partijen 2018.

De nota verbonden partijen 2018 richt zich enkel op gemeenschappelijke regelingen. Voor de overige verbonden partijen (verenigingen, stichtingen, coöperaties en vennootschappen) blijven we de in het BBV voorgeschreven kerngegevens hanteren. De gemeente baseert de cijfers op de jaarrekening 2023 en/of begroting 2025 van de verbonden partijen.

Totaalbeeld verbonden partijen

Partij	Rechtsvorm	Venster	Thema	Bijdrage
Regio Hart van Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Bestuur en dienstverlening	Bestuur	€ 111.187
Midpoint	Stichting	Omgeving en economische ontwikkeling	Economische ontwikkeling	€ 120.694
Bestuurscommissie Jeugd HvB	Onder GR Hart van Brabant	Gemeenschappen	Maatwerk	€ 6,317 mio
GGD Hart voor Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappen	Sport, cultuur en welzijn	€ 1,070 mio
OMWB	Gemeenschappelijke regeling	Omgeving en economische ontwikkeling	Duurzaamheid	€ 605.253
Veiligheidsregio MWB	Gemeenschappelijke regeling	Bestuur en dienstverlening	Openbare orde en veiligheid	€ 1,499 mio
Baanbrekers	Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappen	Participatie	€ 3,311 mio
Belastingsamenwerking West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Overhead en algemene dekkingsmiddelen	Overhead	€ 676.000
RAV	Gemeenschappelijke regeling	Bestuur en dienstverlening	Openbare orde en veiligheid	€ 0
BNG	Vennootschap	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen	41.886 aandelen[2]
Brabant Water NV	Vennootschap	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen	33.100 aandelen
EWW BV	Vennootschap	Gemeenschappen	Sport, cultuur en welzijn	100% aandeelhouder
Publiek Ontwikkelbedrijf REKS	Vennootschap	Omgeving en economische ontwikkeling	Duurzaamheid	1/8 aandeelhouder

[2] Dit aandelenpakket vertegenwoordigt een waarde van €104.715,00

Regio Hart van Brabant (Tilburg) [3]	
Doel	- Een overlegstructuur met bestuursbevoegdheden in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven. - Rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend. - Samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijk beleid op te stellen en gezamenlijke projecten te definiëren, te initiëren en uit te voeren, dan wel projecten ter uitvoering op te dragen, aan te bieden of aan te besteden aan gelieerde- en derde partijen, waaronder Midpoint Brabant. - Een bestuurlijke structuur in te stellen met het oog op een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van de regionale jeugdhulptaken.
Bevoegdheden	- Het regeling, bestuur en beheer van de uitvoering van de taken die bij het doel van de regeling benoemd zijn. - Het vaststellen van een subsidieverordening, voor zover dit noodzakelijk is om de doelen te bereiken.
Vertegenwoordiging	Burgemeester is lid van het algemeen bestuur . De secretaris is lid van de kring gemeentesecretarissen. Wethouder Mandemakers is lid van de bestuurscommissie Jeugd. Collegeleden zijn lid van de portefeuillehouders overleggen die tot hun portefeuille behoren. Peter Flohr is lid van de regionale adviescommissie Hart van Brabant, Marten Krikken is zijn plaatsvervanger.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan een zienswijze indienen op de begroting en de jaarrekening. Daarnaast kan de raad bij het vaststellen van de Kernagenda een zienswijze geven. Gemeenteraadsleden kunnen zich twee keer per jaar tijdens de Hart van Brabant Radendag informeren over de regionale samenwerking. Als drie gemeenteraden van deelnemende gemeenten daartoe verzoeken, wordt een verenigde vergadering van alle gemeenteraden bijeengeroepen. De verenigde vergadering doet uitspraken over kwesties die zij van regionaal belang acht. Ieder raadslid heeft in deze vergadering één stem. Er is een regionale adviescommissie die adviseert over de procesmatige aspecten van de P&C-cyclus en de kernagenda, de informatievoorziening vanuit Hart van Brabant en de invulling van de raadsledenbijeenkomsten. Daarnaast signaleert de commissie de verbinding tussen regionale ontwikkelingen en de gemeentelijke ambities.
Afspraken over doelen en prestaties	De doelen van de regio Hart van Brabant beschreven in de Kernagenda 2023-2027. De ambities voor het beleidsterrein jeugd zijn vastgelegd in het regionaal ‘Samen met de Jeugd’. Hierin staan onze ambities voor de jaren 2018 en verder. Omdat deze dateert uit 2017 gaat deze in 2024/2025 herschreven worden.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Onze gemeente profileert zich als Leisure gemeente en wil dit profiel graag versterken door dit onderwerp te verankeren in de kernagenda.
Risico’s	De jeugdzorg kent een open-eindefinanciering, waardoor het rekeningresultaat maar beperkt te beïnvloeden is. De ontwikkelingen die zowel landelijk als regiona al zichtbaar zijn met een toenemend aantal jeugdigen in de specialistische jeugdhulp zorgen voor een toenemende regionale druk op de financiën.

[3] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Heusden, Waalwijk, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Baarle-Nassau, Alphen-Chaam

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hart voor Brabant (Tilburg) [4] en [5]	
Doel	Het leveren van een bijdrage aan de publieke gezondheidszorg.
Bevoegdheden	De uitvoering van de gemeentelijke taken die de Wet publieke gezondheid noemt en van de toezichtstaken die de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen kinderopvang noemt. De taken van de GGD zijn verdeeld in een (per 2024 geactualiseerd) basispakket dat voor alle deelnemers geldt en facultatieve plustaken. Het basispakket wordt jaarlijks door het algemeen bestuur (AB) van de GGD vastgesteld.
Vertegenwoordiging	Wethouder Mandemakers is lid van het dagelijks bestuur (DB) en het algemeen bestuur (AB).
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan inlichtingen vragen aan het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. De raad kan daarnaast verantwoording vragen aan het door de gemeente aangewezen lid voor het gevoerde beleid en/of een zienswijze geven over de begroting en wijzigingen daarvan die leiden tot een verandering van de gemeentelijke bijdrage.
Afspraken over doelen en prestaties	1. Regionale nota publieke gezondheid 2024 – 2027 (alleen regio Midden-Brabant): Op hoofdlijnen richt het gezondheidsbeleid zich op de thema's: a. Gezonde Start (d.w.z. de zwangerschap en de eerste 1000 dagen vanaf de geboorte); b. Gezonde Leefstijl; c. Gezonde Geest; d. Gezonde Omgeving; e. Gezond ouder worden. Doel van het regionale volksgezondheidsbeleid is om gezamenlijk meer gezondheidswinst te behalen, de slagkracht te vergroten en een sterkere verbinding te leggen met andere beleidsterreinen. 2. Lokaal inzetdocument GGD (jaarlijks): Dit document omvat een omschrijving van de lokale inzet van de GGD als het gaat om de diensten Jeugdgezondheidszorg, Gezondheidsbevordering, Preventie en Leefstijl. Deze inzet wordt deels gefinancierd uit het basispakket van de GGD (inwonersbijdrage) en deels uit plusgelden. Dit inzetdocument is feitelijk de lokale uitwerking c.q. het uitvoeringsprogramma van datgene wat als beleid in de regionale nota is opgenomen en wordt jaarlijks geactualiseerd. 3. Toekomstvisie 2030: dit is de langetermijnvisie van de GGD voor de komende jaren met daarin benoemd de visie en ambitie.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	In het kader van de Wet publieke gezondheid geeft de GGD Hart voor Brabant onder andere uitvoering aan de jeugdgezondheidszorg (jgz) en diverse preventieprogramma's. Zowel de jgz als de preventieprogramma's hebben als doel het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van zowel kinderen als volwassenen. Een goede gezondheid draagt bij aan de zelfredzaamheid en participatie van inwoners. De GGD levert hiermee een bijdrage aan de gemeentelijke doelen in het sociale domein zoals het versterken van de zelfredzaamheid, eigen kracht, gezondheid e.d. In het coalitieakkoord is vastgelegd dat er een consultatiebureau gevestigd blijft in Loon op Zand. Dit wordt gerealiseerd door de GGD, waarbij de meerkosten aan de gemeente in rekening worden gebracht.
Risico's	Geen bijzondere risico's te melden.

[4] Bestuursorganen: Algemeen bestuur, dagelijks bestuur, voorzitter, bestuurscommissie jeugd, portefeuillehouders overleggen op diverse beleidsterreinen, klankbordgroep gemeentesecretarissen

[5] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Heusden, Waalwijk, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Grave, Meijerijstad, Oss, Sint-Michielsgestel, Maashorst, Vught, 's-Hertogenbosch, Bernheze, Boekel, Land van Cuijck

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) (Tilburg) [6]	
Doel	Ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Midden- en West-Brabant.
Bevoegdheden	Er zijn geen bevoegdheden overgedragen. Op het gebied van ondersteunende processen mag het algemeen bestuur samenwerkingen met derden sluiten.
Vertegenwoordiging	Wethouder Laros is lid van het algemeen en dagelijks bestuur. Besluiten worden bij meerderheid genomen. Bij besluiten over begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening, dient deze meerderheid meer dan de helft van de omzet te vertegenwoordigen.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan een zienswijze indienen op de begroting en de besteding van een eventueel jaarrekeningsaldo.
Afspraken over doelen en prestaties	De OMWB voert landelijke basistaken uit aan de hand van de landelijke VTH-criteria. Over de uitvoering hiervan worden jaarlijks schriftelijke afspraken gemaakt.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Naast de wettelijke basistaken heeft Loon op Zand overige taken op het gebied van het vergunningverlening en toezicht structureel bij de OMWB weggelegd. De afdeling RO vraagt milieuadviezen over ruimtelijke plannen bij de OMWB. Op incidentele basis wordt de OMWB ingehuurd.
Risico's	Geen risico's te melden.

[6] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Waalwijk, Heusden, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Altena, Geertruidenberg, Oosterhout, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Moerdijk, Etten-Leur, Zundert, Rucphen, Halderberge, Roosendaal, Steenbergen, Bergen op Zoom, Woensdrecht

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) (Tilburg) [7]	
Doel	De Veiligheidsregio Midden- en West Brabant (VRMWB) behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen: a. brandweerzorg b. geneeskundige hulpverlening c. rampenbestrijding en crisisbeheersing d. het voorzien in een gemeenschappelijke meldkamer
Bevoegdheden	- het inventariseren van risico's van branden, rampen en crisis; - het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de brandweerzorg; - het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijdingen de crisisbeheersing; - het instellen en in stand houden van een brandweer; - het instellen en in stand houden van een GHOR; - het voorzien in de meldkamerfunctie; - het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties; - het vaststellen van het regionaal risicoprofiel; - het tenminste één maal in de vier jaar vaststellen van een beleidsplan; het tenminste één maal in de vier jaar vaststellen van een brandrisicoprofiel en het behorende dekkings- en spreidingsplan - het vaststellen van rampbestrijdingsplannen voor zover dit bij Algemene maatregel van Bestuur voorgeschreven is; het zorg dragen voor de voorbereiding op de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorend tot groep A, als bedoeld in artikel 1 onder e Wet publieke gezondheid alsmede op de bestrijding van een nieuw subtype humaan influenzavirus, waarbij ernstig gevaar voor de volksgezondheid bestaat.

Vertegenwoordiging	Wethouder Laros is lid van het algemeen bestuur. [8]
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om bij vaststelling van het regionaal beleidsplan (incl. regionaal risicoprofiel) en de begroting en besteding van een eventueel rekeningsaldo een zienswijze in te dienen.
Afspraken over doelen en prestaties	In het meerjarenbeleidsplan staan, in de vorm van pijlers, de doelstellingen van de VRMWB geformuleerd. Deze formuleert de VRMWB als volgt: **1. Stimuleren van een redzame samenleving** Een samenleving wordt gevormd door de mensen die er wonen, werken, recreëren, ondernemen en studeren; iedereen draagt daar op de één of andere manier een steentje aan bij. De manier waarop verschilt per persoon en per moment. Uit onderzoek blijkt dat de redzaamheid van mensen in de afgelopen periode is afgenomen en dat er vaker contact wordt gezocht met hulpverleners. Tegelijkertijd zien we een grote veerkracht bij mensen, zoals tijdens de coronacrisis. In de komende jaren is het essentieel dat we daar waar nodig ondersteunen en waar mogelijk de veerkracht aanspreken. Het is onze taak om inwoners bewust te maken van veiligheidsrisico's en handelingsperspectief te bieden voorafgaand aan, tijdens en na afloop van incidenten en crises. Om met onze interventies effectief te zijn bij de verschillende doelgroepen begrijpen we wat speelt in de samenleving, zitten we in een vroeger stadium samen om tafel, vergroten we de redzaamheid en bundelen we onze kennis en kunde. **2. Bijdragen aan een veilige leefomgeving** De inrichting van een veilige leefomgeving creëer je niet alleen, maar samen. Inwoners, ondernemers, zorg- en hulpverleners, iedereen draagt zijn steentje bij. De regierol voor een veilige leefomgeving ligt bij de gemeenten. We adviseren gemeenten en provincie bij specifieke zorg- en veiligheidsvraagstukken, projecten, evenementen, objecten en gebieden. We kijken daarbij breder naar de aanwezige risico's met betrekking tot het object en omgeving én er is aandacht voor nieuwe risico's. We adviseren tijdig en op een eenduidige manier over het beheersen van risico's om incidenten, rampen en crises te voorkomen. **3. Leveren van een hulpvaardige en slagvaardige inzet** Nieuwe risico's leiden tot nieuwe type incidenten, rampen en crises. In die veranderende omgeving staan de meldkamercentralisten, brandweer- en crisisteams 24/7 paraat. Ons vakmanschap, adequaat materieel en een betrouwbare operationele informatie zijn daarbij essentieel. We ondersteunen onze bestuurders, die verantwoordelijk zijn voor bevolkingszorg en de beheersing en bestrijding van crises en incidenten.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	De gemeente Loon op Zand is op basis van de Wet Veiligheidsregio's belast met de organisatie van de crisisbeheersing in de gemeente. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Loon op Zand trof, samen met de colleges van de andere gemeenten in de regio, een gemeenschappelijk regeling onder de naam "Veiligheidsregio Midden- en West Brabant".
Risico's	Geen specifieke risico's

[7] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Waalwijk, Dongen, Tilburg, Hilvarenbeek, Goirle, Oisterwijk, Gilze en Rijen, Altena, Geertruidenberg, Oosterhout, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Moerdijk, Etten-Leur, Zundert, Rucphen, Halderberge, Roosendaal, Steenbergen, Bergen op Zoom, Woensdrecht, provincie Noord-Brabant

[8] Bestuursorganen: algemeen bestuur, dagelijks bestuur en een voorzitter. Het algemeen bestuur kan commissies van advies en bestuurscommissies instellen

Baanbrekers (Waalwijk) [9]	
Doel	- Baanbrekers streeft naar een zo hoog mogelijke participatie van inwoners van de gemeenten Heusden, Loon op Zand en Waalwijk. - De focus ligt vooral op het zoveel mogelijk naar een reguliere baan helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. - Belangrijke waarden voor de uitvoeringsorganisatie zijn zelfredzaamheid, duurzame samenwerking en sociale innovatie.
Bevoegdheden	Aan Baanbrekers zijn de bevoegdheden tot regeling en bestuur overgedragen met betrekking tot de uitvoering en het uitvoerend beleid van de navolgende wet- en regelgeving: - de Participatiewet (P-wet) - het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz 2004) - de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) [10] - de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) - de Wet sociale werkvoorzieningen (Wsw) - het ontwikkelen, oprichten, exploiteren en in stand houden van taken, diensten, werkzaamheden, activiteiten en productmarktcombinaties welke gericht zijn op de uitvoering van de bovengenoemde wet- en regelgeving en/of gericht op het behouden dan wel het bevorderen van de arbeidsbekwaamheid van mensen, en/of welke bijdragen aan het regulier of zo regulier mogelijk kunnen gaan werken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast kunnen bepaalde taken verricht worden voor één of meerdere gemeenten, indien daarom verzocht wordt en het Algemeen Bestuur (AB) dit verzoek inwilligt. Hiervoor wordt met Baanbrekers afzonderlijke afspraken gemaakt voor de te verlenen diensten, prestaties en de financiering ervan.
Vertegenwoordiging	Het AB van Baanbrekers bestaat uit twee wethouders en twee raadsleden vanuit de gemeente Loon op Zand. Namens het college van de gemeente Loon op Zand zijn aangewezen: - Wethouder Mandemakers - Wethouder Meulensteen - Plaatsvervanger: n.t.b. Namens de raad van de gemeente Loon op zand zijn aangewezen: - Dhr. Veldkamp - Dhr. Grootswagers - Plaatsvervangers: Mw. Verschure en Mw. van Eijndhoven-Brekelmans
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad koos uit haar midden bovengenoemde leden van het AB en wees hun plaatsvervangers aan. De AB-leden vanuit de gemeenteraad hebben een verbindende rol tussen de raad en Baanbrekers. De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op: - de vaststelling van de begroting en besteding van een eventueel rekeningsaldo; en - de oprichting van, de deelneming in en beëindiging van stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.
Afspraken over doelen en prestaties	In de gemeenschappelijke regeling staat dat de deelnemende partijen verantwoordelijk zijn voor het integrale en strategische beleid op de terreinen participatie, activering en re-integratie. Ze vertalen het beleid in een opdracht aan Baanbrekers. Op basis hiervan stelt Baanbrekers een kaderbrief vast en een jaarlijkse begroting op. Over de begroting kan de raad een zienswijze indienen. Met een jaarrekening legt Baanbrekers beleidsmatig en financieel verantwoording af voor de realisatie van het betreffende boekjaar.

Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Wij vinden het als gemeente belangrijk dat onze inwoners zoveel als mogelijk participeren. Baanbrekers levert hierin een bijdrage aan de gemeentelijke doelen door inwoners (waar mogelijk) naar zo regulier mogelijk werk te begeleiden. Dit sluit aan bij de doelen in het sociale domein zoals het versterken van de zelfredzaamheid, eigen kracht, gezondheid e.d. We gaan uit van het principe zelfredzaamheid met een vangnet. Ook hierin speelt Baanbrekers een rol. Baanbrekers verstrekt namelijk uitkeringen en bijzondere bijstand.
Risico's	De doelgroep en de daarmee samenhangende uitgaven zijn afhankelijk van de heersende conjunctuur. Doordat de BUIG wordt samengesteld door middel van een objectief verdeelmodel, loopt deze niet mee met het aantal uitkeringsgerechtigden. Hierop hebben wij geen invloed. Hierdoor zijn er schommelingen te zien in de inkomsten en daarmee in de bijdrage van ons als gemeente.

[9] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Heusden, Waalwijk

[10] BUIG is de gebundelde uitkering voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bijzondere Bijstand Zelfstandigen en het betalen van de loonkostensubsidies).

Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB) (Etten-Leur) [11]	
Doel	Het uitvoeren van de gemeentelijke belastingtaken
Bevoegdheden	- de heffing en invordering van belastingen; - de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken; - de uitvoering van de Basisadministratie Adressen en Gebouwen.
Vertegenwoordiging	Wethouder Meulensteen is lid van het algemeen bestuur.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan inlichtingen vragen aan het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. De raad kan daarnaast verantwoording vragen aan het door de gemeente aangewezen lid voor het gevoerde beleid en/of een zienswijze geven over de begroting en wijzigingen daarvan die leiden tot een verandering van de gemeentelijke bijdrage.
Afspraken over doelen en prestaties	Met de BWB is een uitvoeringsconvenant gesloten met afspraken over de verplichtingen van de BWB en de deelnemer in relatie tot de taakoverdracht, de contactmomenten ambtelijke organisaties, verantwoordelijkheden P&C cyclus, de informatie-uitwisseling over de heffing en inning en de financiële geldstromen.
Relatie met gemeentelijke doelstellingen	We streven naar een correcte en klantvriendelijke wijze van belastinginning.
Risico's	Geen bijzondere risico's te melden.

[11] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Woensdrecht, Zundert, Rucphen, Waterschap Brabantse Delta.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV) (Tilburg) [12]	
Doel	Het (doen) verlenen van ambulancezorg.
Bevoegdheden	Alle bevoegdheden die nodig zijn om zijn taken (het verlenen van ambulancezorg en het in stand houden van een meldkamer ambulancezorg uit te voeren.
Vertegenwoordiging	Wethouder Mandemakers is lid van het algemeen bestuur.
Rol gemeenteraad	De gemeenteraad kan inlichtingen vragen aan het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. De raad kan daarnaast verantwoording vragen aan het door de gemeente aangewezen lid voor het gevoerde beleid en/of een zienswijze geven over de begroting en wijzigingen daarvan die leiden tot een verandering van de gemeentelijke bijdrage.
Afspraken over doelen en prestaties	Omdat de ambulancezorg op grond van de Wet ambulancezorg door de zorgverzekeraars wordt betaald, maken zij afspraken met de RAV over het niveau van dienstverlening en de bijbehorende kosten.

Relatie met gemeentelijke doelstellingen	Omdat de ambulancezorg op grond van de Wet ambulancezorg door de zorgverzekeraars wordt betaald, maken zij afspraken met de RAV over het niveau van dienstverlening en de bijbehorende kosten.
Risico's	Geen bijzondere risico's te melden.

[12] Deelnemende partijen: Loon op Zand, Altena, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxtel, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Maashorst, Meijerijstad, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Vught, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (Den Haag)	
Maatschappelijk belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG draagt met de gespecialiseerde dienstverlening bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang	Onze gemeente heeft zeggenschap via het stemrecht op aandelen (één stem per aandeel). De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Beleidsvoornemens	Niet van toepassing.
Risico's	Geen risico's te melden. Creditrating bijvoorbeeld Standard & Poor's: AAA (heel goed).

Brabant Water NV ('s-Hertogenbosch)	
Maatschappelijk belang	Brabant Water voorziet ruim 2,4 miljoen inwoners van vrijwel heel Noord-Brabant van drinkwater. Jaarlijks verzorgen de 34 waterproductiebedrijven de winning en zuivering van circa 200 miljoen m3 water. Via een hoofdleidingnet van bijna 17.000 kilometer komt het drinkwater bij ruim 1.070.000 klanten thuis. Brabant Water levert een bijdrage aan het waarborgen van een goede volksgezondheid, de zorg voor het milieu en aan de economische ontwikkeling in het voorzieningsgebied.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt onze gemeente als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Beleidsvoornemens	Niet van toepassing.
Risico's	Geen risico's te melden.

Publiek ontwikkelbedrijf REKS (Tilburg) [13]	
Maatschappelijk belang	Het stimuleren, ontwikkelen, (doen) uitvoeren en financieren van duurzaamheidsprojecten alsmede het bijdragen aan klimaatadaptieprojecten in de gemeenten die aandelen houden in het kapitaal van de vennootschap. Energie- en klimaatneutraliteit zijn belangrijke thema's binnen de REKS en middels het publiek ontwikkelbedrijf wordt hier concreet invulling aan gegeven. Het in regionaal verband ontwikkelen van Hubs waarin duurzame elektriciteit wordt opgewekt en gezamenlijk werken aan grens overstijgende maatregelen ten aanzien van klimaatadaptatie. De energiehubs die worden opgericht zijn clusters van zon en wind energie waarmee dit efficiënt wordt opgewekt en maatschappelijke kosten beperkt worden. De maatschappelijke opgave is dusdanig groot dat we hierin regionaal moeten samenwerken.
Bestuurlijk belang	Onze gemeente heeft zeggenschap via het stemrecht op aandelen (één stem per aandeel).
Beleidsvoornemens	Er zijn vanuit de gemeente geen beleidsvoornemens geformuleerd.

Risico's	- Verslechteren businesscase hubs door afwijkende energieprijzen of wegvallen van SDE prijsgarantie. - Ruimtelijke risico's door het niet op tijd krijgen van vergunningen of onvoldoende grondposities. - Geen tijdige aansluiting op het netwerk van Enexis. - Tekort aan grondstoffen of personeel voor realisatie hubs. - Kapitaalstortingen in het ontwikkelbedrijf worden aangemerkt als onrechtmatige staatssteun.

[13] Publiek Ontwikkelbedrijf REKS is recent opgericht waardoor er nog geen jaarstukken beschikbaar zijn.

Financieel beeld verbonden partijen

Partij	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat
bedragen x € 1.000	**1-1-2025**	**31-12-2025**	**1-1-2025**	**31-12-2025**	**2025**
Regio Hart van Brabant [14]	103	103	9.225	9.225	-
GGD Hart voor Brabant	4.459	3.980	12.924	13.174	-
OMWB	2.930	2.920	7.429	7.122	-
Veiligheidsregio MWB	5.2 33	4.444	49.958	57.369	-
Baanbrekers	3.290	3.721	36.444	36.845	-
BWB	436	1.351	6.325	8.826	-
RAV	15.099	14.758	33.302	31.611	-
BNG (cijfers jaarrekening 2023)	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	254.000
Brabant Water NV	684.676	690.022	529.584	570.126	-
EWW BV (cijfers jaarrekening 2023)	-58	-174	2.753	3.377	-116
Publiek Ontwikkelbedrijf REKS [15]	-	-	-	-	-

[14] Bestuurscommissie jeugd en Midpoint zijn onderdeel van de financiële positie van GR Regio Hart van Brabant

[15] Publiek Ontwikkelbedrijf REKS is recent opgericht waardoor er nog geen jaarstukken beschikbaar zijn.

Paragraaf 7. Grondbeleid

Inleiding

De paragraaf Grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid van de gemeente Loon op Zand in relatie tot de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in deze begroting. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening 2023 is op 27 juni 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. In principe worden de grondexploitaties één keer per jaar geactualiseerd. De cijfers in de tabellen zijn gelijk aan de cijfers gepresenteerd in de jaarrekening 2023.

Grondbeleid

Het beleid van de gemeente Loon op Zand op het gebied van grondzaken is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2017. Met het grondbeleid wordt nagestreefd de ruimtelijke opgave met betrekking tot de verschillende beleidsprogramma's te realiseren of te faciliteren. Daarnaast is in het grondbeleid vastgelegd hoe er op een verstandige manier omgegaan dient te worden met de beschikbare financiële middelen. Naast de Nota Grondbeleid zijn in tabel 1 ook de overige vigerende beleidsdocumenten weergegeven die betrekking hebben op het grondbeleid van de gemeente. Dit jaar is gestart met het opstellen van een nieuwe Nota Grondbeleid, Nota Kostenverhaal, Notitie grondprijzen en beleid t.a.v. reststroken. Dit mede om aan te sluiten bij de Omgevingswet welke per 1-1-2024 in werking is getreden.

Tabel 1: Overzicht grondbeleid gemeente Loon op Zand

Beleid	Omschrijving	Vastgesteld	Actualisatie / herziening
Nota Grondbeleid	Richtinggevend en kaderspellen bij gebiedsontwikkeling met een faciliterend grondbeleid als primaire beleidsrichting.	2017	2025
Notitie Grondprijzen	Jaarlijkse vaststelling van grondprijzen.	2022	2025
Nota Kostenverhaal	Beleid met betrekking tot het kostenverhaal van bovenplanse kosten en ruimtelijke ontwikkelingen.	2016	2025
Beleid uitgifte reststroken en handhaving gemeentelijke eigendommen	Beleid met betrekking tot verkoop snippergroen en handhaving gemeentelijke eigendommen.	2013	2025
Exploitatieverordening	Bevat de voorwaarden waaronder de gemeente medewerking zal verlenen aan het in exploitatie brengen van gronden. Alleen van toepassing op overeenkomsten gesloten voor 1 juli 2008.	2005	n.v.t.

Per 1 januari 2024 telde het grondbedrijf 3 eigen grondexploitaties en 24 faciliterende projecten. Deze projecten dragen bij aan de ruimtelijke doelstellingen van de gemeente. De meeste projecten dragen daarnaast ook bij aan het beleid op het gebied van wonen en/of economie. Een kleiner aantal projecten dragen bij aan maatschappelijke voorzieningen op het vlak van onderwijs, sport, cultuur, recreatie en infrastructuur.

Ontwikkelingen

De markt voor koopwoningen wordt nog steeds gekenmerkt door stijgende prijzen en een beperkt aanbod. De inflatie is sterk gestegen en de ontwikkelingen op de woningmarkt zijn grilliger geworden. Daarmee blijven gebiedsontwikkelingen complex en risicovol.

Alleen binnen de Westwaard zijn nog woningen beschikbaar binnen de eigen grondexploitaties. Het aantal nieuwe woningbouwinitiatieven blijft op peil. Met de provincie zijn prestatieafspraken gemaakt. Ook heeft de provincie besloten nieuwe initiatieven die niet voldoen aan de stikstofvereisten voorlopig niet meer te honoreren. De Woonvisie uit 2016 en een duidelijke prioritering van de projecten moet zorgen dat er kwantitatief en kwalitatief aangesloten wordt op de vraag naar (nieuwbouw)woningen. De locaties waar de gemeente zelf woningbouwkavels kan uitgeven en maximaal kan sturen op de vastgestelde beleidsdoelen worden minder. Om ook op de middellange- en lange termijn meer te kunnen sturen op de verschillende beleidsdoelen worden verschillende mogelijkheden onderzocht om op nieuwe locaties gemeentelijke bouwkavels te kunnen uitgeven. Daarnaast wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om

projectontwikkelaars scherpere kaders mee te geven bij de ontwikkeling van woongebieden. Hiervoor moet ook het instrumentarium de nota kostenverhaal uit 2016 worden herzien.

De marktomstandigheden voor bedrijventerreinen zijn in 2024 net als in 2022 gunstig. De huidige voorraad bouwrijpe bedrijfskavels is zo goed als uitgeput. Om ook voor de middellange en lange termijn kavels beschikbaar te houden voor onze ondernemers is het essentieel dat er wordt gestart met de voorbereiding van de volgende fase van Bedrijvenpark Kaatsheuvel. Een onderzoek naar de behoefte bedrijfshuisvesting is opgestart.

Het is nog steeds een uitdaging om het geprognosticeerde aantal kavelverkopen jaarlijks te halen. Dit heeft te maken met een grotere vraag vanuit de markt ten opzichte van de beschikbare ambtelijke capaciteit die nodig is bij de planvorming, de uitvoering en de realisatie van nieuwe plannen. Dit zorgt voor stijgende investeringskosten en voor langere doorlooptijden. In sommige gevallen wordt gedurende de planvorming uiteindelijk toch afgezien van realisatie.

Resultaten grondexploitatie

Bouwgronden in exploitatie
De grondexploitaties zijn begin 2024 geactualiseerd en waar nodig herzien. In tabel 2 worden de resultaten samengevat. Onder tabel 2 volgt een beknopte technische toelichting op de cijfers.

Tabel 2: Resultaten en verliesvoorzieningen bouwgronden in exploitatie (bedragen x € 1.000,=)

Nummer	Project	Boekwaarde 31-12-2023	Verwacht eindsaldo	Eindjaar	Verlies voorziening *
1102	2e fase "De Els"	-470	-505	2024	-506
1185	Westwaard (Sweensstraat West)	3.465	237	2029	-
1107	Bedrijvenpark Kaatsheuvel	-1.641	-817	2024	-817
Totaal		**1.354**	**-1.085**		**-1.323**

** De bedragen in deze kolom betreffen de totale verliesvoorziening die getroffen is per project. In de laatste alinea van pagina 3 worden de verschillen ten opzichte van vorig jaar toegelicht.*

De boekwaarden geven aan in welke mate er in projecten is geïnvesteerd. Het ‘’verwacht eindsaldo’’ betreft het verwachte resultaat op eindwaarde in het jaar dat het project naar verwachting afgesloten wordt. Een verliesvoorziening is noodzakelijk wanneer het te verwachten eindsaldo negatief is.

Voor de bouwgronden in exploitatie wordt gerekend met eenduidige parameters. Hieronder zijn de gehanteerde parameters in de grondexploitaties weergegeven:

Parameters grondexploitaties	Percentage	Verwachting
Rente	1,99%	
Kostenstijging	4,00%	vanaf 2026 2,00%
Opbrengstenstijging woningbouw	2,00%	vanaf 2026
Opbrengstenstijging bedrijventerrein	n.v.t.	

Met betrekking tot de toerekening van rente wordt een percentage gehanteerd van 1,99%.
Om te komen tot een redelijke parameter voor de gemiddelde kostenstijging op langere termijn is de ‘’Outlook grondexploitaties 2024’’ gepubliceerd door adviesbureau in de ruimtelijke ontwikkeling Metafoor geraadpleegd. Een gemiddelde kostenstijging van 4% past binnen de aangegeven bandbreedtes voor de korte, middellange en lange termijn.

Met betrekking tot de opbrengstenstijging is een onderscheid gemaakt tussen woningbouw en bedrijventerreinen. De gehanteerde parameters voor opbrengstenstijging zitten aan de onderkant van de bandbreedtes aangeven in de ‘’Outlook grondexploitatie 2024’’. Hiermee is gekozen voor een behoudende insteek. Bij projecten waar de opbrengsten en de opbrengstenstijging contractueel zijn vastgelegd wordt de parameter aan de contractuele afspraken aangepast.
Bij bouwgronden in exploitatie is prijspeil 1 januari 2024 gehanteerd. Prijsstijgingen worden doorberekend vanaf 1 januari 2024.

Faciliterende projecten
Naast de ‘’bouwgronden in exploitatie’’ wordt ook faciliterend grondbeleid toegepast waarbij de gemeente de conform de Wet ruimtelijke ordening de kosten verhaald. Dit betekent dat er in financiële zin gestuurd wordt op een neutraal eindsaldo.
In 2023 zijn geen projecten afgesloten hierdoor wordt er geen verliesvoorziening getroffen voor de faciliterende projecten.

Per project wordt in tabel 3 aangegeven of er sprake is van een overeenkomst en welk type overeenkomst het betreft. Voor een aantal projecten is het eindjaar onbekend. Dit heeft een tweetal oorzaken. Projecten zonder overeenkomst en projecten met een initiatiefovereenkomst hebben nog geen concrete planning. Daarnaast liggen een aantal projecten stil waarbij de voortgang afhankelijk is van de initiatiefnemer.

In 2023 zijn drie nieuwe faciliterende projecten toegevoegd. Het betreft de projecten Bloemwaard, Leo XIII-straat en Hoofdstraat/ Schotsestraat. Er zijn in 2023 geen faciliterend project afgesloten. Voor een aantal projecten zal in 2024 de eindfactuur worden opgemaakt. Per 31-12-2024 zullen deze projecten worden afgesloten.

Tabel 3: Faciliterende projecten (bedragen x € 1.000,=)

Nummer	Project	Overeenkomst	Boekwaarde 31-12-2023	Eindjaar	Verlies voorziening *
Facilerend met overeenkomst:					
1501	Woningbouw Kasteelweide	Exploitatie	-	2024	-
1541	Van Lier Park	Initiatief	1	2024	-
1543	Berndijksestraat 14	Exploitatie	-17	2024	-
1545	Vossenberg	Exploitatie	-13	n.t.b.	-
1547	Woningen Braakakker Kinkenpolder	Initiatief	-	n.t.b.	-
1548	Hoofdstraat - Dr. van Beurdenstraat	Exploitatie	-13	2024	-
1549	Pr.Hendrikstraat-Gasthuisstraat	Exploitatie	-	2025.	-
1550	CPO Hogemast Ecliptica/Kloosterstr.	Initiatief	1	2025.	-
1551	Park Wijtenburg	Initiatief	16	n.t.b.	-
1552	SalmRijck	Initiatief	28	n.t.b.	-
22600	Best plan Erasstraat 105-107	Initiatief	4	n.t.b.	-
22601	V Roosmaelen terrein**	Initiatief	1	n.t.b.	-
22602	Hooivork 3	Initiatief	-48	n.t.b.	-
23600	Bloemwaard	Initiatief	4	n.t.b.	-
23601	Leo XIII-straat	Initiatief	10	n.t.b.	-
23602	Hoofdstraat/ Schotsestraat	Initiatief	-	n.t.b.	-
Facilerend met overeenkomst (economie):					
1518	Hoge Steenweg 58-64	Exploitatie	-6	2024	-
1526	Herontwikkeling Peperstraat 21-25	Exploitatie	124	2024	-
1535	Wereld van de Efteling 2030	Exploitatie	10	2030	-
1539	Hotelzone Horst	Initiatief	17	n.t.b.	-
1540	Van Son en Koot	Initiatief	-7	n.t.b.	-
1544	Zuidelijke Ontsluiting WvdE 2030	Exploitatie	-	2030	-
1546	Vakantiepark Droomgaard Europarcs	Initiatief	-5	2024	-
Facilerend zonder overeenkomst:					
	Geen	Geen			
Facilerend zonder overeenkomst (economie):					
	Klooster Erasstraat	Geen	-1	2024	-
Totaal			**106**		**-**

** De bedragen in deze kolom betreffen de totale verliesvoorziening die getroffen is per project. In de laatste alinea van deze pagina worden de verschillen ten opzichte van vorig jaar toegelicht.*
*** Planontwikkeling is door de initiatiefnemer stopgezet. Momenteel wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn.*

Verliesvoorzieningen bouwgronden in exploitatie en faciliterende gronden
De verliesvoorzieningen op bouwgronden in exploitatie (tabel 2) zijn ten opzichte van de jaarrekening 2022 in 2023 toegenomen met ca. € 82.000. De toename van de verliesvoorziening wordt veroorzaakt door het jaarresultaat van het bedrijventerrein Kaatsheuvel met € 201.000, terwijl de andere exploitaties een klein verbeterd resultaat laten zien.

Strategische gronden en ruilgronden
Naast grondexploitaties en faciliterende projecten heeft de gemeente nog andere gronden in haar bezit die op verschillende wijzen kunnen worden ingezet ten behoeve van het grondbeleid, zogenaamde strategische gronden en ruilgronden. Deze gronden kunnen op termijn ingezet worden voor ruimtelijke ontwikkelingen.

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de strategische- en ruilgronden. De complexen 1301, 1143, en 1302 blijven naar verwachting de komende jaren in portefeuille als strategische grondposities. Complex 1143 betreffen grondposities voor mogelijk de volgende uitbreiding van Bedrijvenpark Kaatsheuvel.

Tabel 4: Strategische gronden en ruilgronden (bedragen x € 1.000,=)

Nummer	Naam	Oppervlakte	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa			
1301	Verspreide bouwkavels	490	-27
1143	Kets West II 2e fase	40.120	-230
1171	Sweenstraat	1.160	-15
Voorraad ruilgronden			
1302	Verspreide percelen	30.420	-800
Totaal		**72.190**	**-1.072**

Winstnemingen
Winsten conform de richtlijnen van het BBV worden genomen op basis van het voorzichtigheidsbeginsel. Dit leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Richtlijnen vanuit de BBV verplichten gemeenten sinds 2016 om onder voorwaarden tussentijds winst te nemen.

In het grondexploitatieproject Westwaard is over het jaar 2023 een deel van de eerder genomen tussentijdse winst van € 131.000 teruggeboekt vanuit de ‘’algemene reserve’’ naar de exploitatie.

Risico’s en weerstandsvermogen

In tabel 5 zijn de risicobedragen opgenomen die niet zijn meegenomen in de resultaten/waardering van de projecten. Deze risico’s moeten opgevangen worden door het weerstandsvermogen van de gemeente. In paragraaf 2 ‘’Weerstandsvermogen en risicobeheersing’’ van de jaarrekening wordt in beeld gebracht in welke mate de risicobedragen uit tabel 6 opgevangen kunnen worden. Omdat de grootste risico’s in de ‘’bouwgronden in exploitatie’’ zitten zijn deze per project weergegeven in tabel 6.

Tabel 6: Risico’s bouwgronden in exploitatie (bedragen x € 1.000,=)

Nummer	Naam	Bedrag
1102	2e fase "De Els"	-
1185	Westwaard (Sweensstraat West)	-667
1107	Bedrijvenpark Kaatsheuvel (Kets-West II 1e fase)	-
divers	Faciliterende projecten	-
divers	Strategische gronden en ruilgronden	-
Totaal		**-667**

De risico’s zijn afgenomen met ca. € 71.000. Dit heeft met name te maken met het feit dat twee exploitaties zich in de afrondende fase bevinden en hiervoor de gronden reeds zijn verkocht. De risico’s hebben alleen te maken met de Westwaard waar fase 1 zich in een afrondende fase bevindt en voor fase 2 in juli 2024 een uitwerkingsplan is vastgesteld.

In de gemeente Loon op Zand wordt het benodigde en het beschikbare weerstandsvermogen op gemeenteniveau bepaald. De risico-inschatting van het grondbedrijf is hier een onderdeel van. Het beschikbare weerstandsvermogen van de gemeente wordt beoordeeld als ruim voldoende (zie paragraaf 2 weerstandsvermogen).

Paragraaf 8. Wet open overheid

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De implementatie van deze wet in onze organisatie is dan ook in volle gang. De Woo richt zich op een transparante overheid. Bepaalde informatie moet op grond van deze wet verplicht en actief openbaar gemaakt worden. In de wet is bepaald dat dit stapsgewijs gaat. Ook informatieverzoeken aan de overheid vallen onder deze wet (Woo-verzoeken).

De Woo raakt een groot aantal processen in onze organisatie en grijpt in het dagelijks handelen. Werkprocessen, ICT-systemen en onze informatiehuishouding moeten anders (conform de wet) worden ingericht. Eind 2024 gaan we de eerste informatiecategorieën, actief openbaar maken op ons gemeentelijk publicatieplatform (website). Daarnaast is een belangrijk onderdeel het creëren van bewustwording bij medewerkers. De Woo moet een vanzelfsprekendheid worden.

In 2025 haakt de gemeente aan bij een aanbesteding onder leiding van Equalit voor de ontwikkeling van een publicatieplatform dat allesomvattend is. Denk hierbij aan publiceren, anonimiseren, zoeken vinden en de-publiceren. In deze begroting wordt hiervoor budget gevraagd.

In mei 2022 is het eerste onderdeel van de Woo in werking getreden, de zogeheten passieve openbaarmaking door het indienen van een Woo-verzoek mogelijk te maken. In onderstaande tabel leest u wat het verloop is van de Woo-verzoeken in 2022 en 2023.

WOO- verzoeken	2023	2024
Totaal aantal verzoeken	35	14*
Aantal afgewikkelde verzoeken	35	9
Aantal openstaande verzoeken	0	5

** Dit aantal is gebaseerd op de cijfers tot 1 juli 2024*

De verzoeken die we ontvangen zijn van wisselende impact. Van hele kleine verzoeken die snel afgewikkeld kunnen worden tot grote verzoeken waarbij een grote hoeveelheid documenten wordt opgevraagd. Voor de regie op het afwikkelen van Woo-verzoeken is in 2023 tot medio 2024 een contactpersoon ingehuurd. In de begroting van 2024 is voor deze rol vaste formatie toegekend. De vacature is per 1 september 2024 ingevuld.

Overzicht van baten en lasten

Recapitulatie vensters

Presentatie structueel resultaat	2025			2026			2027			2028		
Venster	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
1.1 Bestuur en organisatie	-1.683	-	-1.683	-1.748	-	-1.748	-1.794	-	-1.794	-1.852	-	-1.852
1.2 Dienstverlening	-368	432	64	-368	432	63	-369	432	63	-370	432	62
1.3 Openbare orde en veiligheid	-2.224	126	-2.098	-2.281	143	-2.138	-2.326	125	-2.201	-2.385	131	-2.254
Subtotaal Venster 1	**-4.276**	**558**	**-3.718**	**-4.397**	**575**	**-3.822**	**-4.489**	**557**	**-3.932**	**-4.607**	**563**	**-4.044**
1.99 Mutaties reserves	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2
Totaal Venster 1	**-4.276**	**560**	**-3.716**	**-4.397**	**577**	**-3.820**	**-4.489**	**559**	**-3.930**	**-4.607**	**565**	**-4.042**
2.1 Onderwijs	-2.331	451	-1.880	-2.365	451	-1.914	-2.617	451	-2.166	-3.267	451	-2.815
2.2 Sport, cultuur en welzijn	-2.729	284	-2.445	-2.675	300	-2.375	-3.022	281	-2.741	-3.066	304	-2.763
2.3 Voorliggende voorzieningen	-5.788	337	-5.451	-5.801	312	-5.489	-5.223	207	-5.016	-5.284	207	-5.077
2.4 Maatwerk	-15.883	30	-15.853	-16.423	30	-16.393	-17.059	30	-17.029	-17.660	30	-17.630
2.5 Participatie	-12.201	4.402	-7.799	-12.194	4.402	-7.793	-12.113	4.402	-7.711	-11.961	4.402	-7.559
Subtotaal Venster 2	**-38.932**	**5.504**	**-33.428**	**-39.459**	**5.495**	**-33.964**	**-40.034**	**5.371**	**-34.663**	**-41.238**	**5.394**	**-35.844**
2.99 Mutaties reserves	-676	110	-566	-773	1	-772	-14	0	-14	-14	-	-14
Totaal Venster 2	**-39.608**	**5.614**	**-33.994**	**-40.232**	**5.496**	**-34.736**	**-40.048**	**5.371**	**-34.677**	**-41.253**	**5.394**	**-35.859**
3.1 Omgeving	-7.489	592	-6.897	-7.985	592	-7.393	-8.335	592	-7.742	-8.567	592	-7.975
3.2 Duurzaamheid	-6.369	6.979	609	-6.437	6.970	533	-6.548	7.089	542	-6.695	7.218	523
3.3 Wonen	-3.922	661	-3.261	-4.108	661	-3.448	-4.159	661	-3.498	-4.301	661	-3.640
3.4 Economische ontwikkeling	-820	30	-790	-833	30	-803	-744	30	-714	-757	30	-727
Subtotaal Venster 3	**-18.600**	**8.262**	**-10.338**	**-19.363**	**8.252**	**-11.111**	**-19.785**	**8.372**	**-11.413**	**-20.320**	**8.501**	**-11.819**
3.99 Mutaties reserves	-	108	108	-	108	108	-	85	85	-	102	102
Totaal Venster 3	**-18.600**	**8.370**	**-10.230**	**-19.363**	**8.361**	**-11.002**	**-19.785**	**8.458**	**-11.328**	**-20.320**	**8.603**	**-11.718**
0.1 Overhead	-14.123	1.003	-13.121	-13.584	687	-12.897	-14.025	917	-13.108	-14.098	684	-13.414
0.2 Lokale heffingen	-679	13.062	12.384	-710	16.046	15.336	-740	16.436	15.696	-770	16.757	15.988
0.3 Algemene uitkeringen	-	47.796	47.796	-	46.457	46.457	-	47.983	47.983	-	49.490	49.490
0.4 Dividend	-12	88	76	-12	88	76	-11	88	77	-11	88	77
0.5 Financieringsfunctie	387	23	410	-55	23	-32	1	23	24	-2	23	21
0.6 Overige algemene dekkingsmiddelen	-238	25	-213	-418	25	-393	-757	25	-732	-1.090	25	-1.065
0.7 Onvoorziene uitgaven	-25	-	-25	-25	-	-25	-25	-	-25	-25	-	-25
0.8 Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal Venster 0	**-14.690**	**61.997**	**47.307**	**-14.803**	**63.326**	**48.523**	**-15.557**	**65.472**	**49.915**	**-15.995**	**67.067**	**51.072**
0.99 Mutaties reserves	-	894	894	-	1.189	1.189	-	194	194	-	194	194
Totaal Venster 0	**-14.690**	**62.891**	**48.201**	**-14.803**	**64.516**	**49.713**	**-15.557**	**65.666**	**50.109**	**-15.995**	**67.261**	**51.266**
Geraamd resultaat	**-77.174**	**77.435**	**261**	**-78.795**	**78.949**	**155**	**-79.879**	**80.054**	**175**	**-82.175**	**81.823**	**-352**
Incidentele baten en lasten (effect op saldo)	862	-	862	370	-	370	-	-	-	-	-	-
Incidentele reservemutaties (effect op saldo)	662	-800	-139	759	-995	-237	-	-	-	-	-	-
Totaal structureel resultaat	**-75.650**	**76.635**	**985**	**-77.666**	**77.954**	**288**	**-79.879**	**80.054**	**175**	**-82.175**	**81.823**	**-352**

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)			Baten / Lasten	2025	2026	2027	2028
Venster	**Product**	**Omschrijving**					
Venster 2:	2.3 Voorliggende voorzieningen	Vrijwilligerswerk voorliggend veld	Lasten	-35	-	-	-
Venster 2:	2.3 Voorliggende voorzieningen	Opgave voorlliggend veld	Lasten	-340	-50	-	-
Venster 2:	2.3 Voorliggende voorzieningen	Inzet pilot extra jongerenwerker	Lasten	-100		-	-
Venster 2:	2.5 Participatie	Pilot gidsfunctie	Lasten	-75	-	-	-
Venster 3:	3.1 Omgeving	Aanbesteding abri's 2m2 panelen	Lasten	-14	-	-	-
Venster 3:	3.2 Duurzaamheid	KN 2025 - Venster 3 Applicatie Restafval	Lasten	-10	-	-	-
Venster 3:	3.3 Wonen	Budget onderzoek centrumontwikeling	Lasten	-115	-115	-	-
Venster 3:	3.3 Wonen	Advies en opstellen omgevingsplan	Lasten	-75	-75	-	-
Venster 0:	0.1 Overhead	Pilot trainees (project 2 jaar)	Lasten	-98	-130	-	-
Totaal incidentele baten en lasten (saldo)				**-862**	**-370**	**-**	**-**

Incidentele mutaties met reserves (bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
Incidentele stortingen in reserves	Lasten	-662	-759	-	-
Incidentele onttrekkingen aan reserves	Baten	800	995	-	-
Totaal incidentele mutaties met reserves (saldo)		**139**	**237**	**-**	**-**

Totaal incidenteel saldo	-724	-133	-	-

Structureel begrotingsresultaat (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Saldo van baten en lasten	261	155	175	-352
Incidentele baten en lasten (effect op structureel begrotingsresultaat)	862	370	-	-
Incidentele mutaties met reserves (effect op structureel begrotingsresultaat)	-139	-237	-	-
Totaal structureel begrotingsresultaat	**985**	**288**	**175**	**-352**

Incidentele lasten

Vrijwilligers

Het behouden, versterken en uitbreiden van de vrijwillige inzet in de sociale infrastructuur en het voorliggend veld krijgt in 2024 en 2025 impuls. De gemeente Loon op Zand draagt bij aan projecten en initiatieven waar vrijwilligers een rol spelen.

Pilot Gidsfunctie

In 2024 is de gemeente Loon op Zand gestart met een pilot Gidsfunctie (participatiecoaches) om inwoners te begeleiden naar (vrijwilligers) werk. Deze pilot loopt twee jaar en eind 2025 evalueren wij deze.

Aanbesteding Abri's 2m2 panelen

In 2025 moeten de Abri's en 2 m² panelen opnieuw worden aanbesteed, zodat deze de komende jaren weer aanwezig zijn en worden onderhouden. Voor het opstarten van deze aanbesteding is eenmalig een projectbudget nodig.

Applicatie restafval

In 2024 is Diftar ingevoerd en de inwoner heeft de wens om inzage te hebben in de frequentie van het aanbieden van restafval. De mogelijkheden om deze wens te vervullen onderzoeken wij. Hiervoor is eenmalig een projectbudget nodig.

Centrum ontwikkeling gemeente Loon op Zand

De gemeente Loon op Zand wil aantrekkelijk en vitale centra in Kaatsheuvel en Loon op Zand. In 2025 werken we de koers in uit die in de Omgevingsvisie is vastgesteld. Voor het onderzoek naar de centrumontwikkeling van Loon op Zand en Kaatsheuvel is voor 2025 en 2026 incidenteel budget nodig.

Advies en opstellen omgevingsplan

Als gevolg van de inwerktreding van de nieuwe Omgevingswet op 1 januari 2024 moet er voor de hele gemeente Loon op Zand een omgevingsplan worden opgesteld. Dit omgevingsplan vervangt alle bestemmingsplannen. Het opstellen van het omgevingsplan wordt gefaseerd aangepakt. In 2024 is begonnen met de eerste fase: de bebouwde kom van De Moer. Gezien de complexiteit van deze operatie wordt er een kwartiermaker en andere externe expertise ingehuurd.

Pilot trainees
Op het gebied van automatisering gaat veel wijzigen, zowel op informatiebeheer als in ICT-architectuur. De werkzaamheden nemen toe, maar we weten niet of deze werkzaamheden structureel van aard zijn. Daarom gaan we in 2025 en 2026 met trainees werken.

Incidentele onttrekkingen reserve
Pilot extra jongerenwerker
De gemeenteraad verzocht bij de Kadernota 2024 om een tweede jeugd- en jongerenwerker in te zetten bovenop de geraamde inzet in deze kadernota. De inzet van de tweede jongerenwerker is op basis van een pilot van twee jaar, eind 2025 vindt een evaluatie plaats.

Begrotingsadvies VNG, dekking t.b.v. lagere uitkering gemeentefonds
Het VNG-advies is om de begroting 2025 sluitend te maken. Hiervoor geldt dat de afspraken uit het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen leidend zijn voor de wijze waarop de toezichthouder kijkt naar de incidentele korting. Dit betekent dat de incidentele verlaging van het gemeentefonds voor 2025 uit de algemene reserve gedekt mag worden om de begroting structureel en reëel sluitend te maken.

Geen versterking algemene reserve
In de begroting 2025-2028 staat het saldo onderdruk. Voorstel om het genomen besluit in de begroting 2022 voor 2025 in te trekken. Dit ter voorkoming van een negatief saldo in deze begroting.

Incidentele stortingen reserve
Versterking algemene reserve
In de begroting 2022 is besloten om de algemene reserve te versterken. Voor 2023 was een toevoeging van € 500.000 begroot en voor 2024 en 2025 jaarlijks € 400.000. Dit was op basis van de positieve ontwikkeling van het eigen vermogen, door onder andere de positieve jaarrekeningresultaten van 2021 en 2022. Het , vervalt de storting in de algemene reserve voor het jaar 2024.

Ontwikkeling Dorpshuis
In 2024 tot en met 2026 nemen we de vrijgevallen kapitaallast als gevolg van de sloop van het bestaand pand mee als storting in de algemene reserve, dit conform raadsvoorstel 12 maart 2024.

Overzicht reserves

Overzicht reserves (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2025	Toe-voeging	Vermin-dering	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2026	Stand 31-12-2027	Stand 31-12-2028
Algemene reserve (*)	12.050	662	-800	11.911	12.670	12.670	12.670
Geblokkeerde weerstandsreserve	3.897	-	-	3.897	3.897	3.897	3.897
Algemene reserves	**15.947**	**662**	**-800**	**15.808**	**16.567**	**16.567**	**16.567**
Reserve kapitaallasten	4.878	-	-315	4.564	4.258	3.976	3.678
Dekkingsreserves	**4.878**	**-**	**-315**	**4.564**	**4.258**	**3.976**	**3.678**
Reserve recreatie	135	-	-	135	-	-	-
Reserve decentraal arbeidsvoorwaardenbeleid	22	-	-	22	-	-	-
Reserve onderwijs	2.355	14	-	2.369	2.383	2.398	2.412
Reserve bomen	46	-	-	46	-	-	-
Reserve kapitaallasten Het Klavier	10	-	-	10	-	-	-
Reserve sociaal domein	54	-	-	54	-	-	-
Bestemmingsreserves	**2.621**	**14**	**-**	**2.635**	**2.383**	**2.398**	**2.412**
Reserve bovenwijkse voorzieningen	521	-	-	521	521	521	521
Reserve planherziening	106	-	-	106	106	106	106
Reserves grondbedrijf	**628**	**-**	**-**	**628**	**628**	**628**	**628**
Reserve onderhoud gebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Reserve automatisering	289	-	-	289	-	-	-
Reserve openbaar groen/plantsoenen	50	-	-	50	-	-	-
Reserve openbare verlichting	148	-	-	148	-	-	-
Reserve wegen	471	-	-	471	471	471	471
Reserve rechtpositionele Verplichting	42	-	-	42	-	-	-
Reserve onderhoud Het Klavier	-	-	-	-	-	-	-
Reserve bouwleges	200	-	-	200	-	-	-
Egalisatiereserves	**1.200**	**-**	**-**	**1.200**	**471**	**471**	**471**
Totaal reserves	**25.274**	**676**	**-1.115**	**24.835**	**24.307**	**24.039**	**23.755**

** Bij de algemene reserve is nog geen rekening gehouden met het verwacht resultaat 2024.*

Mutaties in reserves (bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen					
Reserve kapitaallasten	Onttrekking reserve kapitaallasten	194	194	194	194
Algemene reserve	Lagere uitkering gemeentefonds	700	-	-	-
Reserve recreatie	Opheffen reserve	-	135	-	-
Reserve decentraal arbeidsvoorwaardenbeleid	Opheffen reserve	-	22	-	-
Reserve bomen	Opheffen reserve	-	46	-	-
Reserve kapitaallasten Klavier	Opheffen reserve	-	10	-	-
Reserve sociaal domein	Opheffen reserve	-	54	-	-
Reserve automatisering	Opheffen reserve	-	289	-	-
Reserve openbaar groen/plantsoenen	Opheffen reserve	-	50	-	-
Reserve openbare verlichting	Opheffen reserve	-	148	-	-
Reserve rechtspositionele Verplichting	Opheffen reserve	-	42	-	-
Reserve bouwleges	Opheffen reserve	-	200	-	-
Venster 1: Bestuur en dienstverlening					
Reserve kapitaallasten	Onttrekking reserve kapitaallasten	2	2	2	2
Venster 2: Gemeenschappen					
Algemene reserve	Keuze 2024: jongerenwerker op verzoek motie	100	-	-	-
Reserve kapitaallasten	Onttrekking reserve kapitaallasten	10	1	-	-
Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling					
Reserve kapitaallasten	Onttrekking reserve kapitaallasten	108	108	85	102
Totaal verminderingen reserves		**1.115**	**1.301**	**282**	**298**
Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen					
Algemene reserve	Versterken reservepositie	0	-	-	-
Venster 2: Gemeenschappen					
Algemene reserve	Toevoeging algemene reserve dorpshuis	662	759	-	-
Reserve onderwijs	Structurele storting reserve onderwijs	14	14	14	14
Totaal toevoegingen reserves		**676**	**773**	**14**	**14**

Overzicht voorzieningen

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2025	Toe-voeging	Vermin-dering	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2026	Stand 31-12-2027	Stand 31-12-2028
Verliesvoorzieningen grondbedrijf	1.323	-	-	1.323	1.323	1.323	1.323
Voorziening riolering	6.482	-	-307	6.175	5.854	5.413	4.879
Voorziening wethouderspensioenen	3.736	-	-263	3.473	3.200	2.915	2.619
Voorziening reiniging	882	-	-23	859	859	859	824
Voorziening groot onderhoud Wetering	178	-	-	178	178	178	178
Verliesvoorziening EWW BV	305	-	-	305	305	305	305
Voorziening dubieuze debiteuren	63	-	-	63	63	63	63
Voorziening faillisementen	-	-	-	-	-	-	-
Voorziening verlofsparen	38	-	-	38	38	38	38
Voorziening personele kosten	136	-	-	136	136	136	136
Voorziening groot onderhoud gebouwen	663	264	-429	498	627	547	672
Totaal voorzieningen	**13.806**	**264**	**-1.022**	**13.048**	**12.583**	**11.778**	**11.037**

Bijlage 1: Investeringsplan 2025 - 2028

In het investeringsplan 2025-2028 staan alle, tot nog toe bekende, investeringen voor de komende jaren vermeld. Het investeringsplan is samengesteld met de informatie uit de beheer-en beleidsplannen binnen de gemeente. Het betreft hier zowel nieuwe investeringen als vervangingsinvesteringen. Voor de vervangingsinvesteringen is een specifieke bijlage opgenomen in de begroting. Per jaar wordt vermeld welke investeringen gepland staan, gespecificeerd per discipline. De kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn reeds verwerkt in de begroting. Het totaal aan nieuwe- en vervangingsinvesteringen gepland voor 2025 is € 8,3 miljoen.

Investeringen (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Vervangingsinvesteringen	515	462	160	110
Nieuwe investeringen	7.822	4.929	6.264	7.861
Totaal investeringen	**8.337**	**5.391**	**6.424**	**7.971**

Vervangingsinvesteringen (bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen				
Inventaris klavier	276	0	0	0
Smartphones	110	0	0	110
Wagenpark	25	403	0	0
Venster 1: Bestuur en dienstverlening				
Binnen dit venster zijn geen vervangingsinvesteringen aanwezig.				
Venster 2: Gemeenschappen				
Inventaris Gemeentewerf	50	0	0	0
Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling				
Ondergrondse papiercontainers	0	0	43	0
Ondergrondse RA en GFT containers	54	59	117	0
Totaal vervangingsinvesteringen	**515**	**462**	**160**	**110**

Nieuwe investeringen (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen				
Audiovisuele apparatuur ruimtes klavier	25	0	0	0
Actiewagen	0	0	15	0
Venster 1: Bestuur en dienstverlening				
Binnen dit venster zijn geen nieuwe investeringen aanwezig.				
Venster 2: Gemeenschappen				
Binnen dit venster zijn geen nieuwe investeringen aanwezig.				
Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling				
Duikers	26	26	26	26
Straatmeubilair	26	26	26	26
Openbare verlichting wegen	98	98	98	98
Openbaar groen (IBOR)	389	389	389	389
Speelvoorzieningen (IBOR)	245	245	245	245
Levensduurverlengend onderhoud wegen (IBOR)	1.474	1.474	1.474	1.474
Groen-bomen (IBOR)	315	315	315	315
Uitfasering PLL-Lampen	206	206	206	0
Aankleding centra Loon op Zand en Kaatsheuvel	100	0	0	0
Brandsestraat	143	0	0	0
Buitenvaert	407	0	0	0
Eikendijk	0	0	0	199
Frederik Hendrikpark	0	475	0	0
Gagarinstraat	0	0	0	146
Hilsestraat	1.866	0	0	0
Hilsestraat (Ambitie: verduurzaming)	1.500	0	0	0
Horst	586	0	0	285
Julianastraat	0	217	95	771
Juweelstraat	0	0	0	70
Klokkenlaan	0	0	0	77
Marktstraat	0	308	293	2.998
Mgr. Völkerstraat	0	334	0	0
Pastoor Kampstraat en Galgeneind (BSS)	127	508	0	0
Pr. Beatrixstraat	182	0	2.549	0
Rechtvaert	0	0	0	386
Rechtvaert (Westwaard Sweensstraat)	0	68	0	0
Van Heeswijkstraat	0	0	535	250
Venloonstraat	0	0	0	106
Vergroten veiligheid fietspaden	75	0	0	0
Wagnerstraat	33	130	0	0
Wilhelminaplein	0	113	0	0
Totaal nieuwe investeringen	**7.822**	**4.929**	**6.264**	**7.861**

Bijlage 2: Begroting 2025 naar taakvelden

Overzicht taakvelden	2025		
Bedragen x € 1.000	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
0.1 Bestuur	-1.683	-	-1.683
0.2 Burgerzaken	-368	432	64
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-68	6	-62
0.4 Overhead	-14.123	1.003	-13.121
0.5 Treasury	375	111	486
0.61 OZB woningen	-	6.266	6.266
0.62 OZB niet-woningen	-	2.089	2.089
0.63 Parkeerbelasting	-	68	68
0.64 Belastingen overig	-679	270	-409
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	47.796	47.796
0.8 Overige baten en lasten	-263	25	-238
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	-676	1.115	439
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.613	1	-1.612
1.2 Openbare orde en veiligheid	-611	125	-486
2.1 Verkeer en vervoer	-4.616	539	-4.078
2.5 Openbaar vervoer	-16	23	8
3.1 Economische ontwikkeling	-120	-	-120
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-415	456	41
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-95	15	-80
3.4 Economische promotie	-543	4.384	3.841
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.165	55	-1.110
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.166	396	-770
5.1 Sportbeleid en activering	-953	6	-947
5.2 Sportaccommodaties	-834	278	-557
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-318	-	-318
5.5 Cultureel erfgoed	-30	-	-30
5.6 Media	-623	-	-623
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.887	31	-2.857
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.446	297	-3.150
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-33	12	-21
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-787	-	-787
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-555	-	-555
6.3 Inkomensregelingen	-8.739	4.146	-4.593
6.4 WSW en beschut werk	-2.931	-	-2.931
6.5 Arbeidsparticipatie	-531	255	-276
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-3.184	30	-3.154
6.711 Huishoudelijk hulp (WMO)	-3.619	-	-3.619
6.712 Begeleiding (WMO)	-260	-	-260
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-49	-	-49
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-4.523	-	-4.523
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-1.014	-	-1.014
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-252	-	-252
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-88	-	-88
6.821 Jeugdbescherming	-259	-	-259
6.822 Jeugdreclassering	-94	-	-94
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-912	-	-912

6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-1.443	-	-1.443
7.1 Volksgezondheid	-1.153	29	-1.125
7.2 Riolering	-2.232	2.810	579
7.3 Afval	-2.884	3.713	829
7.4 Milieubeheer	-871	-	-871
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.142	145	-997
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	51	20	71
8.3 Wonen en bouwen	-2.734	490	-2.244
Geraamd resultaat	**-77.174**	**77.435**	**261**

Bijlage 3: Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicatoren BBV

Taakveld	Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde
0. Bestuur & ond.	Formatie	FTE per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	7,6 FTE
0. Bestuur & ond.	Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	5,7 FTE
0. Bestuur & ond.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 550
0. Bestuur & ond.	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom en totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	5%
0. Bestuur & ond.	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	18%
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	24
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	1,5
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,8
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	0,8
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	5,9
3. Economie	Functiemenging	%	LISA	50,8%
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	188,1
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	6,6
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	17
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwal. (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO/Ingrado	2,0%
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	47,8%
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	738,9
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS	1%
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	3%
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	CBS	74,8%
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	CBS	1%
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	160
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	95,4
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	10,9%
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	0,7%
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	0,2%
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	850

7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoners	CBS	118,5
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	11,5%
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	CBS	384
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	BAG	7,8
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	78,6%
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro’s	COELO	943
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro’s	COELO	1.019